

52170.

BISERICA ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

Revistă Periodică Ecclesiastică

A

SĂNTULUI SINOD AL S-TEI BISERICI AUTOCEFALE ORTODOXE
ROMANE.

ANUL AL XXV-lea, No. 8.

NOEMBRIE.

TABELA MATERIILOR

	Pag.
1 Documente privitoare la Iistoria Bisericei Române.	689
2 Insemnătatea Simbolului pentru practica botezului în cele dintâi secole al Creștinismului.	715
3 Andrei Șaguna.	726
4 Autorit. Biser. în materie de credință.	739
5 Predică la Intrarea în biserică a Sf. Fecioare Maria.	747
6 Fols., vieții relig., pentru om în societ.	752
7 Bossuet.	768
8 O mică excursiune asupra numărului cârților canonice al V. Testament.	775
9 Cronica Bisericească.	785
10 Cuvîntare.	795
11 Donațiuni.	799

BUCUREȘTI

TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICEȘTI

1901.

DOCUMENTE PRIVITOARE LA ISTORIA BISERICEI ROMÂNE.

Io Alexandru Const. Moruz Voevod. Gosp. Zemli Vlahiscol.

Preasf. ta părinte Mitropolit al Ungro-Vlahiei Chir Dosithei. Am vădut Domnia mea anaforaua ce ne faci cu arătare, de câte-va ponturi, pentru îndreptarea Protopopilor și a preoților de obște, prin care ceri Prea Sfinția ta să li se dea nizam spre a lipsi urmările lor cele rele, și în protivă a se pune o bună orînduială. La care răspundem Prea Sfinției Tale: ca temelul cel dintâu, de a păși adică buna orînduială între cele bisericesti, a se întări credința și a se înmulți și evlavia creștinilor către cele sfinte, iaste de a fi preoții, cari au darul preoției, iar mai virtos protopopi, cari se numesc și chor-episcopi, aleși bărbați vrednici, cu cuviință și cu cunoștință de învățatură, atât cei ce se orînduesc de cătră Preasf. ta, în Eparhia Mitropoliei, cât și cei ce se orînduesc de părinții Episcopi în Eparhiile Episcopesti. Cari aceștia când vor fi făcut cercetare și nu vor avea pricină, acela cari pôte să-i silască și să-i îndemne la urmări netrebnice de lăcomie, adică a pricinui că au dat avarit peste măsură și s'au cheltuit la Protopopie, silindu-se a-și scôte cheltuiala și va fi cumpănit havaet după măsura

venitulú lui cel drept și obicínuit, atuncea se va putea páđi și buna orínduială. Intru tóte cele ce ne arăți Preasf. ta și va lipsi cele necuviincióse urmări, pentru că ómenii fac buna orínduială și iarășí ómenii strică buna orínduială; iar nu să lucreze de sine-l. Iar când acésta care Iaste temelul nu se va urma în faptă, intru zadar sunt oríndue-lile și poruncile și nici orínduială nu-l va îndrepta, ci va fi iarăș precum curge, pentru care însuși Preasf. ta al a da sémă înaintea lui Dumneđeú la Infricoșatul Județ, cât asemenea și părinții Episcopii pentru Eparhiile sale și dimpreună cu sfinția lor al a da și Preasf. ta samă și pentru acelea. Drept aceea de vreme ce vedem la Preasf. ta bună rivnă spre îndreptarea acestora scriindu-ne cu durere, de a se da Nizam pentru faptele cele fără de orínduială și ímprotivă ale protopopilor, trebuie ca atât Preasf. ta în Eparhia Preasfinției tale, cât și părinții Episcopii în Eparhia sfinției lor, întâlú acésta să o faceți, adică alegerea protopopilor de a fi ómenii vrednici, de cuviință, cu cunoștința de învătătură, cu vieță fără de prihană, pentru că nu sunt atâtea la număr de mulți, nici este dóră țara acésta de la Dumneđeú la atâta stare de a nu se putea găsi atâtea vrednice ipochimene, câți trebuie pentru protopopi, ci trebuie să se afle cu înlesnire, de a se oríndui acest fel de ómenii, cărora să li se cumpănescă avaeu după măsură și după starea venitului cel drept, care póte il avea după vechiú obiceiú, ca să nu albă pricina acésta de a se înșála la lăcomie și la urmări rele; iar să nu se orínduiască protopopi fieș-cum, pentru regele, pentru hatăruri or pentru mai multă dare de havaet, s'aú prin ajutor de prieteni și rudeniú saú pentru interes și câștig acelor ce se află pe lângă Arhieriei în slujba Mitropoliei și la Episcopii, că acésta este slujbă cu deosebire, unde fiind că acum se sfirșește și anul, poți și Preasf. ta și părinții Episcopii a face alegerea acésta și a ríndui bărbați ca aceia

vrednică, cărora le vei da Preasf. ta învățăturile cele îndesultate bisericesti pe larg de a le urma, cari și când vor sluji bine, pădind buna orânduială și nu se va invinovați întru nimic, nu trebuie să se scotă din protopopie unul ca acela vrednic, ci răspundându-ți havaetul acela-l ce va fi cumpănit, după starea și măsura venitului pe fiește-care an, trebuie să rămie nelipsit din protopopie și patru și cinci ani sau și până în sfârșitul vieței lor. Iar când se va invinovați protopopul atuncea trebuie să se aducă în judecată de față, să se cerceteze vina lui și așa cu vina dovedită și cu judecată Bisericească înscris, nu numai se va scote din protopopie, ci încă să i se facă și pedepsa ce i se cade, arătând și domniei mele cu anafora pe unul ca acela, ca altă dată să nu mai fi orinduit în protopopie, care acești protopopi nu au volnicie mai mult în pricinile mirenilor, parte bărbătescă sau muerescă, a se amesteca, și a se întinde într'alt chip, de ar trimite adică de sineș să tragă, să se ridice și să se aducă or bărbat or holteiū or muere văduvă sau fată numai căci au auđit sau a spus cinevaș vre-un fel de pără, să bată, să pue în hără și să globescă, fără de numai un bărbat de va merge de sineș la protopop ca să cêră îndreptare soției lui, or un părinte, tată sau mumă pentru fapta lor sau rudenia cea de aprópe, pentru ruda lui, sau când isprăvnicia județului va orndui la protopopi pricină ca acestea, atunci are acêsta, a înțelepți și a face îndreptare, cu cuvint și cu învățatură bisericescă și numai de a închide parte muerescă pentru înțelepțirea, cu invocarea și cererea părinților sau a rudelor slobođire; iar hiare, biciū, băf, să nu aibă de a bate, nici de a globi, pentru că biciū preotului îi iaste cuvintul lui Dumneđu în gura lui, cu care trebuie să se învețe și să se îndrepteze norodul Că Christos nu au avut nici biciū, nici tolag în mânilor sale, carele de ar fi vrut a îndrepta norodul seū cu acel fel de mijloc și a face resplătire cu pedepsă, avea putere de mi

de legheóne de ingeri. Decí dupá cum Christos cu învêțaturí dumneđești aũ umblat, asemenea și protopopi și preoți cu învêțaturile cele bisericești trebuie să fie următori, iar nu cu bătâi și cu híare și cu jafuri de glóbe, cá acésta fórte ne turburá și nu le vom putea mai mult suferi. De care se știe cá pentru acésta avem a trimite poruncile nóstre într'adins și preasf. ta trebuie să proftaxești mai înainte a se face cunoscute la toți, și așa din priciní ca acestea care se sêvrșesc și se isbrănesc prin protopopi; nu oprim Domnia mea de a lua din partea cea vinovată acei trei sute de bani obicínuiți, ce ne scrii Preasf. ta, care se numește dicheoma (dreptul), iar nu glóbă, cât și dela cununii, iar aceea ce ne arăți cá aũ fost obicínuit, adică din nunta dintâi, de june cu fată talerí unul vechi, de a doua nuntă doi zloți vechi, de a treia nuntă talerí doi vechi și or pentru havaeturile acestea saũ veri pentru ce împliniri va face protopopi de la preoți să aibă a da adeverința lui iscălită la mâna aceluia, ca să poți a lua sfinția ta pliroforie, când vei cerceta de urmările protopopului, iar când protopopul n'aũ putut prin mijlocul carele poruncim a izbrâni o pricină ca aceea, nu are a face mai mult herechet, de cât a da în știre Ispravnicilor, ca Ispravnicii să trimită partea bărbătescă cu acea femeie saũ fată aicea la Preasf. ta, saũ la părinții Episcopí, ca să facă judecată saũ hotărre bisericescă de Arhiereul locului. Acestea carele poruncim Domnia mea să se pue în faptă, atât de cătră Preasf. ta, cât și de către Părinții Episcopí, după pitacul Domniei mele, după care asemenea copii să trimiti Preasf. ta și la părinții Episcopí câteș-trei, de a urma negreșit

1795, Dechemv.

(L. P.)

Acest pitac domnesc, are cea mai mare însemnătate pentru administrarea Bisericei românești. Trebuie să admitem că aceleași abusuri erau în administrația

bisericescă și în Moldova ca și în Valahia. Voind Mitropolitul țerei Dosothei a pune stavilă neorînduitorilor din administrația bisericescă a făcut anafora la Domn și i-a cerut un ordin ori pitac domnesc prin care să se oprască pentru viitor abuzurile de cari suferea administrația bisericescă. Protopopii până la jumătatea secolului al XVIII-lea erau mulți, cam unul pe fie-care plasă, iar în capitale câte doi. Moravurile decăzute în epoca fanariotă au făcut, ca și protopopii să fie la fel cu restul administrației civile. În acest pitac se spune, că candidații pentru protopopie dădeau bani pentru a fi numiți în aceste funcții, pe cari bani în urmă trebuiau să-i scotă de la creștinii de sub administrația lor.

Pe atunci desfacerile, starea civilă, moralitatea publică și toate afacerile mixte religioase, pe lângă cele pur religioase erau de domeniul administrației bisericesti. Pe lângă acestea Protopopii mai erau și agenți ai puterii civile în toate afacerile țerei, cu sfătuirii de a plăti dăjdi, de a face angării, de a pădi higiena publică, pe timpul bolilor molipsitoare. Ast-fel sfera activității administrative a Protopopilor era foarte întinsă. Din această cauză, mulți din Protopopi se dedeau la tot felul de câștiguri nedrepte și jefuiau pe nedrept pe acei ce erau prinși în o viață morală necorectă. Judecățile unor asemenea indivizi se făceau de Protopop. Pentru acest cuvânt Domnul prin pitacul acesta îndemnă pe Mitropolit și prin el pe Episcopi, ca să fie cu mare atenție la alegerea acestor membri administrativi, să distitue pe cei abuzivi și

să nu primescă și numescă în Protopopii de cât persóne învățate și cu moralitate nepătată. Domnul recunoște însuși prin acest pitac că Protopopii au drept a lua dări de la asemenea împricinați și cununii dar atât cât este obicnuit. Mai cere, Domnul, ca pe raspunderea morală a Mitropolitului și Episcopilor să nu se dea afară de cât Protopopii abusivi, iar pe cei buni să-și mențină în posturile lor. Li se interdice absolut protopopilor de a întrebuița măsurii barbare, ca fiare, bici, băț, închisori, ca neconforme cu spiritul creștinismului. Din cele șise se vede însemnătatea acestui document pentru administrarea bisericescă.

Io Alexandru Const. Moruzi Voevod.

Preasf. ta părinte Mitropolit. Fiind că una din cele înlesnite pricinii de înmulțirea molifselei la bóla ciumei este și adunările pomenirilor ce obicnuesc ómenii de fac după ce móre omul, mai virtos pe afară obicnuindu-se de se face adunări cu mese, care acésta și în anul trecut am poruncit Domnia mea de a fi oprit în tótă vremea ce s'au aflat bóla. Și de vreme ce pe alocurea tot se cam aude de acéstă bóla, când la un loc, când la altul, putem șice că din nefericirea lor curge, or ce molimă se întâmplă, pentru care poruncim Domnia mea, ca să se contenescă obicnuitelile pogrebanii și pomeniri ce se fac cu adunări și până la sfirșitul lui August să nu li se facă, ci le vor sevărși după sfirșitul lunei August, de care acésta să daș poruncile Preasf. tale la toți protopopii și preoții satelor ca să dea înțelegere ómenilor, de acéstă poruncă a Domniei mele, care este numai și numai pentru ca să nu se facă amestecătură de ómeni, să se înmulțescă iarăși bóla și tot același folos vor

avea-repoziții cu pomenirile ce li se vor face în urmă, după ce se va răci vremea despre toamnă, și acest fel de folos urmare să se facă și în Eparhiile Episcopilor. Tot. pisah. gasp.

1796, Mai 17.

În acest pitac ni se spune că ciuma de la 1796 a ținut mai mulți ani, de aceea Domnul împreună cu sfatul țerei și ierarhia bisericească ia această măsură sanitară, adică opresc adunările de oameni cu ocazia celor morți de ciumă. Opresc a se face îngropări cu adunări de oameni, a se săvârși după obiceiul țerei prasnice ori mese, în casele ciumaților, după cum e datina țerei; de asemenea și vizitarea celor ciumați de către rudele și cunoscuții lor. Acest pitac amână facerea acestor pomeniri în timpul de toamnă când e mai rece, cu toate că este știut că microbul ciumei se răspândește mai mult toamna și erna de cât vara. De aici rezultă că igiena publică în timpurile vechi era pe seama și a administrației bisericești.

Io Alexandru Ioan Ipsilant Voevod.

Preasfinția ta părinte Mitropolit al Ungro și iubitorilor de Dumnezeu Episcop al Râmnicului, al Argeșului și al Buzăului. Vă facem Domnia mea în știre că din unele jalube ale locuitorilor, ce au dat Domniei mele, luăm înțelegere cum că protopopii și preoții împotriva obiceiului vechi fac urmări la rîndul cununiilor, cerînd protopopii pentru arhierul Eparhiei dela june cu față câte taleri doi și jumătate. Iar de la alții și câte patru cincî lei și oșebit preotul care citește cununiile talerî unul, care acesta fiind nesuferită la

auđul Domniei mele, în vreme ce cununiile, ca niște blagoslovite de Dumneđeű, se cade încă a se înlesni spre a se însoți norodul și fiind că, încă din cea-l-altă Domnie a noastră este Nizamul acesta dat cum și în urmă, după arătarea cea cu cale și cu orînduială aű făcut Preasf. sa părintele Mitropolit al Ungro-V. către Domnia sa seleful nostru, vėzum din condica Divanului că s'aű hotărît înscris cât este anume obiceiul vechiű a lua protopopiű, adică dela cununia dintăiű june cu fată talerű unul vechiű, dela cununia al doilea, doi zloți vechi, dela cununia a treia doi lei vechi, am dat poruncile Domniei mele către Ispravnicű, ca să dea în știre tuturor locuitorilor de obște, ce este datorია lor a da la cununii. Dar osebit și Preasf. ta părinte Mitropolit al Ungro-V. i Sfințiile Vóstre Episcopilor, să aveți a da poruncile Arhiereshűi către protopopi și preoți, ca să nu caute a cere și a lua mai mult de cât havaetul ce numim mai sus, care este obiceiuit; și pe cel ce aű luat saű va lua mai mult, până a nu veni la auđul Domniei mele, nu numai să-l puneți să întórcă ci încă să-l faceți și osînda cea cuviinciosă, și atât în pricina cununiilor, cât și în cele-l-alte pricinű mirenești, care urmędă a se căuta prin obraz bisericesc de protopop, fórte să păzască buna orînduială, după nizamul ce este dat, încă din cea-l-altă Domnie a noastră, care și în anul trecut, la Dechemvrie I-iű 1795, prin Arhiereshetele ponturű ale Preasf. sale părintelui Mitropolit Ungro-V. și prin Domneștele ale Domniei sale selefului nostru s'aű dat deobște pe larg, după cum vėđum în condica Divanului, tóte acelea să le urmeze întocmai fără de a nu-ű suferi însuși sfințiile vóstre, de a aduce în tréba bisericescă vre un catahrosis, care nu va fi suferit Domniei mele. Talc. pisah. gap.

1796 Decemv. I-iű.

Din acest pitac se dovedește că Biserica națională română a fost în tot-d'auna în stat; acéstă depen-

dință se întâlnește în tot timpul trecut în istoria noastră bisericească. Amestecul în afacerile bisericești ale puterii civile a fost preponderator la Români. Pitacul acesta tratând despre abuzurile ce săvârșeau Protopopii ne arată că singurii numai reprezentanții bisericești nu puteau stavili abuzurile și de aceea recurgeau la Domnie ca să dea asemenea porunci, ceea ce însemnă că autoritatea civilă s'a interesat în tot d'auna de bunul mers al afacerilor bisericești, și dedea concursul său bisericeii, mai ales în partea executivă.

Io Alexandru Ioan Ipsilant Voevod.

Preasf. tale părinte Mitropolit al Ungr. iubitorilor de Dumneșeu Episcopii al Rîmnicului, al Argeșului și al Buzăului. Facem Domnia mea în știre că, pentru hirotoniile de preoți și diaconi, atât la cea-l-altă Domnie a noastră, au fost hotărîre știută, cât și mai în urmă în Domnia Seifului nostru, prin anaforaua deobște și prin Hrisov s'au dat asemenea hotărîre de urmare înscris, după cum vedem din condicile Divanului, că unde numai va fi lipsă și trebuință cunoscută de preoți sau diaconi, prin cercetarea Ispravnicilor județului, prin adeverința înscris a locuitorilor sătenii a stăpânilor moșiei sau a mahalagiilor, făcându-se și Bisericească cercetare de iaste vrednic a primi darul preoției, să se cêră voe prin anafora bugiurdisită sub pecete domnescă a se hirotonisi acel preot sau diacon; și prin anafora bugiurdisită hirotonindu-se să dea acel plocon bisericesc, numai pe cât iaste orânduit și hotărît prin Hrisov, iar nu mai mult. Care acêstă hotărîre măcar că sintem fără de îndoială că se va fi păzind de cătră Sfințiile Vostre, ca un lucru cuviincios și nu veți fi suferind a se face catahrisis la acest lucru bisericesc. Dar cu tôte acestea dăm Domnia

mea Sfințiilor Vóstre în știre ca să vă fie cunoscut, că această poruncă și hotărîre a Domniei mele a se urma fără smintélă atît la pricina hirotoniilor, spre a nu se face fără cercetare și anafora bugiurdisită doinnescă, cât și la pricina ploconului bisericesc, când se va da slobozenie prin anafora bugiurdisită, a nu se face catahrisis cu luare mai mult. Tolc. pisah. gosp.

1796 Dechemvrie 17.

(L. Sig.).

În acest pitac se opresc hirotoniele de prisos și cari aveaŭ loc în timpurile trecute sub fanarioși din cauză că dările ce plăteaŭ locuitorii eraŭ fórte multe și mari. Decî feciorii de locuitori, de dascăli, de preoți, cari aveaŭ un mic avut îl vindeaŭ pentru a-l da Protopopilor și altor persóne influente, ba și Arhierieilor de peste Dunărea, mai ales celui de la Vidin (Diŭ) pentru a se face preot ori diacon. Căpătând hirotonia, individul nu mai plătea dările ca locuitorii, ci numai cele privitóre pe partea bisericescă cari eraŭ mai mici. S'aŭ făcut, cunoștem, fórte multe abuzuri cu hirotoniele peste măsură de multe în seculii trecuți numai pentru a scăpa de dări. Puterea civilă însă era interesată de a se înmulți numărul contribuabililor, de aceea întălnim și casuri când în urma cercetărilor făcute mulți din acești hirotoniși peste numărul trebuitor și neapți în ale preoției aŭ fost puși între birnici.

Poruncă pentru ajutorința de la Mănăstirea Halchi i de la Biserica Stavrodromi din Țarigrad.

Cucernice protopópe chir popa,... sud... plasa... i molivtelor vóstre preoți și diaconi dintr'această plasă blagoslovenie.

După acesta vă înștiințăm că mănăstirea de la Ostrovul Halchi de lângă Țarigrad, unde se prăznuește hramul Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu și pururea fecioarei Maria, după pliroforisirea ce ne-a dat Măria Sa Vodă se află în mare scăpătăciune, supusă supt grea datorie și mai virtos că într'acești trei ani trecuți, cu toate greutățile ce am avut. Noi am stătut cătră Măria Sa pentru molitva vóstră de nu v'ați supărat cu nici un fel de dajde, cum bani de lefi și altele. Drept acea acum cu luminată poruncă a Măriei Sale s'aũ făcut orânduială ca să dea ajutor partea preoțască din tótă țara de lude câte taleri trei, bani trei-zeci de fiește-care preot și diacon; însă taleri trei la mai sus numita Mănăstire, iar parale de ce la biserica ce s'aũ făcut acum din temelie la Stavrodromi în Țarigrad, unde n'aũ mai fost până acum Biserică creștinăscă.

Deci poruncim molitvei tale, cucernice protopópe, ca aducând pe cei bătrâni și iscusii preoți ai plășei la un loc, să faceți cislă după starea și puterea fiește-căruia, cu dreptă cumpănire, fără a se năpăstui cei mai săraci, de cătră cei mai cu putere. Și așa molitva vóstră preoților și diaconilor dintr'acéstă plasă să răspundeți banii fiește-care, după cislă, în mâna Cucernicului protopop, fără zăbavă. Și molitva ta protopópe poruncim ca cu bună siguranță să-l trimiți la Episcopie la logofétul Gavriil, dimpreună cu catastih curat, de tótă suma banilor, spre a'și putea încheia socotéla, ne îndrăznind a tăinui vre-un lude din câte ai în plasă-ți saũ a cislui mai mult un ban peste ceea ce poruncim, căci în urmă dovedindu-te strașnic te vom pedepsi. Acesta și fi blagoslovit.

1805, Avgust 8.

Acéstă poruncă dată de Mitropolitul Dositheiu dovedește pe deplin că noi Români, am dat ajutoruri creștinilor din Orient subjugați de Turci, cari ajutoruri

în urmă s'aă întins și ca contribuție asupra clerului întreg din țară. Se justifică dar pe deplin că în mod abusiv se puneau dări pe clericii români pentru susținerea bisericeii grecești din Orient.

Iosif, cu mila lui Dumnezeu Episcop Argeșului.

Intre cele-l-alte datorii Arhieresti se numără una și aceea, care iaste cea mai întâi, ca să se grijască Arhierul pentru podoba și buna-incuviințarea a sf. Bisericii cum și pentru sfintele și Dumnezeuestele slujbe a se săvârși într'insele la vreme, după canónele sf. părinți. Decí dar smerenia noastră privighind neîncetat a nu lipsi o bună întocmire ca acesta, de la monastirile i bisericile ce sînt în Eparhia noastră, după multe cercetări ce facem între cele-l-alte și pentru acesta am luat pliroforie (informație). Că la unele Biserici, din multă nebăgare de sémă și nedomerire a preoților se face multe ataxii (neorândueli), atât la citirea Vecerniei, Utreniei, cât și la săvîrșirea sfintei și Dumnezeesti liturghii, făcënd multe greșeli, care cu totul nu se cade a se face. Și măcar ca Protopopii sînt încărcați cu această trebă, dar avënd a pune în lucrare și alte trebii Bisericești nu pot ajunge a cerceta adese-orî pretutindinea acest fel de pricinii. Decí am chibzuit și cu sfatul Preasfințitului nostru Mitropolit a tótă Ungrovlahia, Chirio, Chir Dositeu și prin știrea Preasfințitului Mitropolit și Exarh al Preasfințitului îndreptătorului Sinod elen, Chirio Chir Gavriil să orînduim evtaxias adică proistoși la fie-care 10 Biserici, ca să pótă preumbla cel puțin câte odată pe tótă luna la fieș-care Biserică și a îndrepta tóte greșalele câte se vor fi făcënd de preoți, urmând întru tóte povățuirile ce se cuprind în cartea ce se numește evtaxias, care acum pentru această pricină s'aă tipărit de Preasfințitul Exarh în Iași. Așa dar am dat această carte a smereniei noastre molitvei sale preotului popei (cutare), pe carele cu

alegerea Cucernicului protopop... din plasa..... sud.... l'am ordnuit proistos la Bisericile din satele saū mahalalele ce se cuprind mai la vale. Decī poruncim molitvei tale, numite proistose, ca sǎ urmezī fǎrǎ lenevire datoriei tale, precum s'aū đis mai sus; ŝi pentru orī-ce pricinǎ intīmplǎtore la vre-o Bisericǎ, saū greŝalǎ de preot din cele care trebuința urmǎzǎ a se îndrepta, chīar de noi prin Cucernicul protopop, sǎ o faci ŝtiutǎ ŝi nouǎ, ŝi molivtelor vǔstre preoților dupǎ la numitele Biserici sǎ urmezī povățuirilor ce se vor da de cǎtrǎ numitul protopop.

1809 luna Iulie.

Notǎ. Cu tǔte cǎ în acǎstǎ carte se cuprind ca 10 biserici se aibǎ supt purtarea de grijǎ proistosul acesta, dar fiind cǎ Cucernicīl protopopī aū fǎcut urmare dupǎ porunca Preasfīnțitului Mitropolit ŝi Exarh ce s'aū dat, ca pǎnǎ la 15 Biserici sǎ aibǎ un proistos întru purtarea de grijǎ; drept aceea ŝi noi hotǎrīm, cǎ dupǎ cum s'aū întocmit de Cucernicul protopop al plǎŝei acesteea, aŝa sǎ urmeze.

Exarhul Gavriil trimis de Rusia în principate pe timpul ocupațiunei acestor țeri de Ruŝi, întreprinde o serie de reforme în bisericile Principatelor, dupǎ modelul bisericeī ruseŝti. Ast-fel sub cuvīnt cǎ serviciile bisericeŝti nu s'ar sǎvīrŝi cu punctualitate dupǎ tipic, de ŝi esistaū Protopopī, s'a luat acǎstǎ dispoziție ca pentru 15 biserici sǎ fie un proistos care sǎ supravegheze de aprǔpe îndeplinirea serviciilor bisericeŝti, îndreptǎnd cele ce ar lipsi. În acest scop Gavriil Exarhul, imprimǎ o carte în Iaŝi, pe care eū o posed, ŝi în care sīnt înŝirate regulele de supraveghere ale acestor Epitropī orī Proistoŝi. Tot acest Gavriil a reformat ŝi dicasteriele nǔstre vechī tot dupǎ sistemul dicasterielor orī consistorielor ruseŝti.

Poruncă pentru Zaharea lét 1810. Ghenar 25, pentru oştirile Impărătești.

Cucernice protopópe al plășei... sud... blagoslovenie Făcându-se trebovanie prin prea Inalt Impărătesc rescript, ca să dea Cnejia Valahiei o sumă nu puțină la ceferte de făină, de ovăs, orz și crupe pentru oştirile Impărătești, și neaflându-se în țară din pricina vremelor turburătoare, pentru mai înlesnirea locuitorilor, ca să nu se smacine cu totul găsit-a cumpăra și cu căratu pe la orînduitele magazii, s'aũ găsit cu cale ca să o respundă cu bani, spre a se cumpăra acea sumă de zaharele din alte părți de unde se va găsi. Și pentru că toți deobște locuitorii Valahiei la această vreme se află însărcinați nu numai cu împlinirea de zaharele, ci și cu podvóde grele a căratului zaharelelor și a fânului la depărtate locuri pentru oștile Impărătești, s'aũ socotit peste puțină a mai îngreua numai pe obosiții locuitorii mirenii și cu totă sarcina zaharelelor acestora. Pentru aceea dar negăsindu-se nici un chip a putea împlini voința acesta a marelui său stăpânitor, aũ alergat la ajutorul părții bisericești, ca la dragostea părinților celor sufletești. Deci și de cătră păstoria bisericească socotindu-se datoria ce aũ mai mult cei bisericești cătră Patria sa la o întimplare ca acesta, cât și ostirdia ce li se cuvine a arăta spre împlinirea înaltei voinți a marelui său stăpânitor și ocrotitor, s'aũ găsit cu cale a se respunde și de cătră ceta preoțescă o sumă dintr'acastă zaharea. Deci Cucernicia ta numai de cât adunând pre cei mai cinstiți preoți și diaconi și arătându-le mai întâi porunca, să-ı puı să-ı facă cisia între dînșii cu bună cumpănire și însuși să fiı cu luare aminte a nu se năpăstui cei mai săraci de către cei mai cu putere, ci fiește-care să se pue după starea și puterea lui. Inșă din cap în cap câte talerı dece, fără de nici o adăugire, la care această cislă să între toți deobște, adică: Clerici, proestoși, preoți, protopopi și cu cei scutiți cu ori-ce fel de chip și numire, afară numai

de cei nevolnici. Și zapciil cei ce vor strânge acești bani, care și acestea, atât nevolnicii, cât și scutiții și zapciil la socotela ce'ți vei da, să-i arăți în catastih, deosebiți cu numele lor. Și așa săvârșindu-se cislă, iscălită de cei cisluitori, să urmezî Cucernicia ta cu împlinirea banilor, puind silință ca până la Fevruar 20 de zile să-i și proftaxești la D-lui Logofăt Gavriil. Să privighezî însă, ca la facerea cislei să nu se facă hatăruri, din care să se pricinuească celor nepu-tincioși năpăstuire sau să se siluească mai mult un ban peste porunca noastră, sau să tălnuești vre un lude, din câte ai în plasă și să nu-l puî în cislă (afară de cei ce se însemnară a nu se punc), căci după cercetările ce în urmă avem a face, dovedindu-te vinovat te vom pedepsi strașnic. Acésta și fii blagoslovit.

1810 Ghenar 25.

Din acéstă poruncă se vede că la împrejurări grele mai ales în timpul ocupațiilor rusești, fiind dări multe pentru adunarea nutrimîntului armatei, se puneau dări și asupra clerului. Ast-fel la 1810 a trebuit fie-care persoană bisericescă să plătescă câte 10 taleri. Acéstă contribuție asupra clerului a întristat mult pe vrednicul Mitropolit Grigorie și protestând asupra impozitelor către cler a fost cauza exilării lui de către Ruși la 1829.

Preasfințite Mitropolit Gavriile, în Moldavia, Valahia și Basarabia Exarhi.

Cu cea deplină mulțămire a mea am văduț eu podvigul clirosului bisericesc din țara Moldaviei, care au arătat dragostea sa cătră Patrie, dând din averea sa 76,640 lei pentru folosul armiei. O așa vrednică de laudă urmare au îndemnat după cuviință și pe clirosul bisericesc din Valahia, care

acum tot pentru aceeaş madè jertveşte 150,000 lei, socotind acest podvig ca pe unul din cele-l-alte doveđi acei osebite slujiri a Preasfinţiei tale. Cu plăcere arăt Preasfinţiei tale mulţămirea mea, şi împreună cu acesta încredinţez pe clerosul duhovnicesc a Prinţipatului Valahiei de cea desăvîrşită şi neschimbată a mea bună-voinţă. Sînt pururea al Preasfinţiei tale de bine-voitor.

(Isoc.) *Alexandra*.

In Sanct-Petersburg, 25 Fevruarie 1810 anî.

Împèratul Rusielor, Alexandru, mulţămeşte Exarhului Gavriil pentru sumele de bani, cu cari aŭ contribuit clericii din ambele Principate pentru cheltuiala armatei. Sumele sînt fôrte mari, şi nu ne vine a crede că prin iniţiativa clerului şi nesilit aŭ dat aceste sume. Exarhul Gavriil, ca un devotat al împèraţiei ruseşti, de şi român de origine, a influenţat şi impus pôte acéstă contribuţie enormă asupra clerului românesc pentru a face plăcere împèratului. Să se ştie dar, că sume mari de bani, se dădeaŭ şi de către clerici, pentru cheltuelile armatelor ruseşti pe timpul ocupaţiei Principatelor.

De la întăitul Divan şi Comitet al Prinţipatului Valahiei către D-lor boerii ispravnicî.

Preasfinţitul Mitropolit şi Exarh Gavril aŭ făcut arătare la Divan că aŭ luat înştiinţare cum că D-lor boerii ispravnicî după la judeţe şi alţi zabeţi politiceşti, când se întimplă a avea vre unul din mirenî prigoniri de judecată cu vre-un preot, saŭ diacon il ardică cu slujitorî, il judecă, il necinsteşte, il închide şi il globeşte, fără de a-î căuta că este parte bisericéscă şi nu se cuvine a se judeca şi a se pe-

depsi de mirenî, faptă cu totul împotriva canónelor bisericesti și neobiceuită, nici suferită, nici la alte neamuri și legi. Pentru care Divanul strașnic poruncește D-lor Vóstre, ca acest catahrisis să lipsescă. Și de aici înainte ori care din mirenî vor avea pricinî de judecări cu vre unul din partea bisericescă, să-l arăte la judecătorul locului și dirigătorul să înștiințeze pe protopop și protopopul să aducă pre acel preot și diacon la judecată, la care judecată să fie și protopopul dimpreună cu D-vóstră sau cu judecătorul a cerceta, și de se va dovedi partea bisericescă învinsă, să ia în zapt protopopului ca să-l infrunteze, de va fi de infruntat, sau de va fi de împlinit, să-l împlinescă; iar mai mult să nu îndrăzniți de sine-vă a mai ridica sau judeca sau a închide pe preot sau diacon cu nici un fel de chip și pricină. Care acesta să o publiciți în tot județul deobște, a se înștiința și zapcii i polcovnicii și căpitanii și vătăjeii de plaiu de a se păzi nizamul acesta. Pe lângă acesta aș mai făcut arătare Preasfinția Sa, că este de mare trebuință a avea fieș-care biserică câte doi țircovnici, adecă un dascál și un paracliser fără care preoții nu'și pot săvirși rânduelile bisericesti, slujbe; care dascál și paracliser trebuie să fie scutiți, precum sînt și la alte părți de loc. Iar Preasfinția Sa a mai luat în știre că se supără de semenii lor, precum și de zapcii politicești la dăjdii și la angarale, pentru care Divanul poruncește D-vóstră, ca acești dascalii și paracliseri să fie ómenî fără de pricină de dajdie, de a cărora nume să se înștiințeze Divanul ca să li se dea porunci (pecetluit) de la Vistierie de a fi apărați. Iar de se vor fi aflând după la Bisericii vre-unul din locuitorii birnicii, D-vóstră să înștiințati Vistieriei.

1810 Mart 19.

Tot din inițiativa Exarhului Gavriil se dă poruncă tuturor ispravnicilor țerei, ca clericii în genere să nu

fie judecați în procese civile și delictes de către judecătóri laici, ci după cum e în Rusia să se urmeze și la noi, adică ca clericul învinuit ori dator să fie chemat de Protopop, să asiste la judecata civilă, iar executarea să se facă de către Protopop. Acesta-î ceva nou în istoria bisericeî nóstre. Se oprește prin această dispoziție de a se închide în închisorî clericii împreună cu delinquentii. Măsura nu e rea, e în conformitate cu canónele; dar la Români nu se ținea cu rigóre această măsură canonică, și nu se ține nici astă-đi după cum știm.

(Iosif Episcopul face circulări în acest senz).

Iosif ca mila lui Dumneđeű Episcop al Argeșului,

Cuvioșilor Arhimandriți și Egumeni de pe la Monastiri, Cucernicilor protopopi, blagocini, molitfelor vóstre preoți i diaconi, D-vóstre cinstișilor boeri, cinstișilor negușitori de tótă starea și tuturor deobște pravoslavnicî creștini, de la milostivul Dumneđeű rugăm să vė dăruiască milă, pace și sănătate, iar de la smerenia nóstă molitfa sufletescă, blagoslovenie și ertăciune vė trimitem. După acesta vė înștiințăm că din prea înalta poruncă Impărătescă, cu sfatul Preasfinșitului și îndreptătorului Sinod s'aű înălțat la scaunul Mitropoliei Valahiei Preasfinșitul Mitropolitul nostru chir Ignatie, și fiind-că acum cu mila lui Dumneđeű aű sosit să-nătos la scaunul Mitropoliei Sale, nu lipsim prin acesta a vė da de știre, că, ca un Arhiereű și păstor adevărat, va fi rugător către milostivul Dumneđeű ca se vė dea din mulțimea îndurărilor sale cu o îndestulare milele și blagoslovenia sa. Iar pentru câte caută la ocrotirea Țerei și rėsufarea întru rėpaus a tuturor locuitorilor deobște, va pune în lucrare tóte mijlócele ce prin putință, căci Preasfinșia Sa

până a nu sosi aicea la Eparhie saŭ piroforisit de tôte câte pătîmeşte din pricina răsvrătirei vremilor. Nădăjdueste însă că aceste greutăţi vor înceta curând, şi avînd nădejde la mila milostivului Dumneŭ, fiţi în odihnă, că veţi dobândi răsplătirea acestor greutăţi ce suferiţi, şi vor înceta deapururea tôte patimile şi necazurile câte aţi cercat şi cercaţi de atâta ani, şi cu îndrăznéla dragostei sale cei părinteşti ce are către toţi deobşte, să vă arătaţi păsurile şi trebuinţele ce veţi avea în vremi şi'l veţi afla ca osirdnică silinţă a vă ocroti şi a vă diafendeosi (apăra). De acésta nu lipsim spre înştiinţare şi fiţi blagosloviţi.

1810 Mai 16.

Cunóştem din alte documente cauza pentru care a fost înlocuit fără voia sa Dositheiu Filitis, grec de origine, la scaunul Mitropoliei Ungro-Vlahiei prin Mitropolitul Ignatie, iarăşi grec de origine, dar de politică rusescă. Dositheiu era un înflăcărat apărător al grecismului şi al drepturilor Mitropolitane, în cât împedica pe Exarhul Gavriil în realisarea planurilor ruseşti pe timpul ocupaţiei. De aceea e scos prin silă din scaun şi înlocuit cu Mitropolitul Artei, Ignatie, ce petrecea în Rusia. Ignatie n'a stat mult pe scaunul Mitropolitan, ci curând după încheerea păcei a fost înlocuit prin Nectarie, alt grec, la 1813. Acéstă circulară de suirea lui Ignatie Mitropolitul în locul lui Dositheiu o face cunoscută în Eparhia sa, după dătina bisericescă Iosif Episcopul de Argeş.

Cucernice protopópe chir popo... sud... plasa... i molitfelor vóstre preoţi i diaconí dintr'acéstă plasă blagoslovenie. De vreme că din milostivirea prea blagocistivului nostru Im-

părat Alexandru Pavlovici a tótă Rosia, prin preasf. îndrep-
tător Sinod s'aũ încredințat păstoria Bisericei Valahiei Preaf.
Mitropolitului chir Ignatie și după vechiul obiceiũ ce s'aũ
păzit la aceste țări la suirea unui Arhipăstor în scaunul
Mitropoliei de a da toți preoții și diaconii de mir ai țarei
ajutor noului Mitropolit, banii ce se numesc ai cârjei. De
la trecuta lună a lui Mai s'aũ dat poruncă Preasf. Sale
Mitropolitului și Exarhului Gavriil a se implini de la tot
numele, preot i diacon câte taleri șase. Dar fiind-că atuncea
era banii zaharelei asupră-vẽ după aceea sfertul Sf. Gheorghe,
apoi poclonul praznicul, nu am voit ca se vẽ îngreuem
și cu acẽsta. Iar acum iatã vẽ poruncim ca sã impliniți a-
cești bani fără zãbavã. Și cucernicia ta protopópe sã faci
cislã, după starea și puterea fieș-cãruia și implinindu-se sã
se trimitã la Logofetul Gavriil cu catastih de tóte numele,
ferindu-te de a nu tãinui vre unul, afarã de nevolnicii, cari
sã se însemneze la sfârșitul catastihului anume. Asemenea
sã te ferești a nu face vre o încãrcãturã peste poruncã
mãcar un ban, fără numai douẽ costande obicĩnuite, cã
mãcar cã în poruncã nu se cuprind, dar obicĩnuit fiind sã
se ia, pentru cã se face cheltuialã cu hãrtia, cu strãngerea,
cu trimiterea și es și banii rõi. Acesta și se fiți blagosloviți.

1810 Avgust 20.

Era vechiũ obiceiũ în țerile nóstre, ca la suirea pe
scaun a unui Episcop ori Mitropolit sã se dea pentru
întîmpinarea cheltuelilor de cãtre clericii Eparhiei o
sumã de bani, sub numele de darea cârjei. Ceea ce
este curios e faptul cã se iaũ bani din tóte Eparhiele
Ungro-Vlahiei, pe când trebuia sã se ia numai din
Eparhia Mitropoliei; mai e curios faptul, cã Ignatie
îndatã ce a venit, n'a întãrđiat sã cãrã încasarea a-
cestor bani.

Preasfințite Episcopi al Argeșului Chir Iosif.

Fiind-că de către stăpânire se face necurmată cerere dela noi a avea pliroforie de toate cele ce se întâmplă prin județe atât la partea mirenescă, dar mai virtos la partea bisericescă. De aceea scriem Preasf. tale ca de acum înainte să faceți porunci pe la protopopii din Eparhia Preasf. tale ca de acum înainte să trimită raport Preasf. tale, adică de sunt de obște locuitorii sănătoși sau bolnavi și de ce bătă, de se supără cei bisericești de către ostași or de cătră zapcii sau pârcalabi la niș-care va angarale și alte podvedî. De se asupresc mirenii cu niș care-va luări de bani de cătră ispravnicii sau de către zapcii or la ce madele preste poruncile ce sint date dela Divan și cu un cuvînt or ce mișcare se va face în plasă peste săptămînă să fie dator a reportui Preasf. tale. Și pentru ca să nu găsescă pricină că nu pot afla cu înlesnire cele ce se întâmplă prin sate, să dea porunci tuturor proistoșilor, ca toate câte se vor urma peste săptămînă în plasă-l or bine or rău să raportuască Sămbătă protopopului, și protopopul avînd întradîns călăraș pentru acesta, după acele înștiințări să pornescă trimisul cu raport Duminică la Preasf. ta și Preasf. ta la noi ca să știm de urmările ce se fac prin județe, ce răspuns să dăm.

1812, Mai.

(Iscăl. *Ignatie al Ongro-Valahiei*).

Este foarte curiosă această măsură, luată spre sfîrșitul ocupației oștirilor rusești în țară. Se dispune ca protopopii să observe starea higienică a țării, să facă poliție secretă asupra slujbașilor laici, și să raporteze săptămînal orî-ce abuz de orî-ce fel s'ar întâmpla în circumscripția protopopiatului său. Erau dar Protopopii un fel de inspectori |secreți, spre a se înceta abuzurile d'asupra locuitorilor. Cât a ținut această

măsură, nu știm. Se vede din dispoziție că Mitropolitul, trebuia sa aibă aceste raporturi și de la Episcopii, pentru ca să pótă da sémă înainte autorității civile de starea țarei.

Altă poruncă. Fiind că de către stăpânire prin Preasf. sa Mitropolitul sê cere a se face arătare pentru avutul părții bisericești a preoților i a diaconilor i a țircovnicilor, adică moșii, vii, mori, dobitoce și alte acareturi mișcătore și nemșcătore, care pôte aduce folos și venit, însă cu acéstă coprindere: moșiile să se pună cu suma stânjenilor, viile cu suma pogónelor, dobitocele anume cu felul lor, asemenea și acareturile unde și în ce stare se află. Pentru care poruncim că însuși Cucernicia ta să facă catastih curat cu bună deslușire, păzind ca nici hatir să faci, tăinuind cevaș, nici asuprele puind, ceea ce nu este și fără zăbavă isprăvindu-le să ni se trimită ca și noi să-l dăm la Sf. Mitropolie. Și să fii blagoslovit.

1812, Mai 31.

(Iscălit. *Iosif Episcop Argeșului*).

Tot prin inițiativa Exarhului Gavriil se dispune a se face o catagrafie generală a clerului român și a avutului ce posedă fie-care. Ni s'aũ păstrat unele din aceste catagrafii. Nu înțelegem însă pentru ce s'aũ făcut tocmai în timpul ocupației rusești.

Poruncă pentru porțiónele de carne i pentru banii spitalului i pentru plata păsatului.

Cucernice protop. chir pop..... plas..... sud Argeș i molitelor vóstre preoți și diaconi, i țircovnici blagoslovenie. După acésta vê facem în știre că trebuință fiind a se plăti

negreșit, după strașnica și neschimbata poruncă a Excelenței sale mai marelui Comandir al armiei, Domnul admiral Ciceacov la comisia comiseriatului datoriiilor țării pentru plata porțiunelor de carne, i pentru banii spitalului și pentru plata păsatului. Și fiind că la această răsplatire a datoriei țării s'aũ făcut ajutor nu numai de către toate isnafurile și stările locuitorilor acestor țări ci și de obște de către toți boerii mici și mari. De aceea de către Preasfințitul Mitropolit, împreună cu slăvitul Divan, s'aũ găsit cu cale ca să dea și cei bisericești o sumă de bani, cu toate că Preasf. sa ne-aũ arătat că în tot chipul s'aũ silit, că dór va rămânea jos această cerire, fiind îndestulată darea de bani, ce aũ dat partea bisericească în anul trecut, dar mijloc nu aũ stătit. Pentru acesta dar cucernicia ta priimind această poruncă, să strângi pe cei mai mari bătrini și cu știință preoți, și arătându-le mai întâiu porunca acesta a noastră, să-i puĩ să-și facă cislă între dinșii, cu mare cumpănire, a nu se năpăstui cei săraci de către cei cu putere, din cap în cap câte taleri șasă, parale deșce, fără nici un prostichiũ (adaus), la care această cislă să între toți de obște, adică proistoși, proinprotopopi și cei scutiți cu or ce fel de chip și numire, afară numai de cei cu adevărat nevolnici. Și cei ce vor stringe banii aceștia, cum și de la țercovnici, ca unii ce și aceștia se ocrotesc de toate, ca o parte bisericească, să implinești câte taleri trei; că de către noi nu s'aũ supărat a da la banii sfertului de Sf. Gheorghe, nici la altele, precum aũ dat cei din Eparhia Sf. Mitropolii. Și așa sėvărșindu-se cislă de cei cisluitori să urmeđi Cucernicia ta cu implinirea banilor, mult până la sfărșitul lui Iulie să faci tot istovul și stringėndu-se banii să-i trimiți la Episcopie la log. Gavriil, din preună cu acele cisle iscălite și cu catastih curat spre încheerea socotelei. Să privighezi însă ca la facerea cislei să nu se facă niscare-va hatăruri, din care să se pricinuescã năpăstuire celor necredincioși sau să se cisluescã

vre-un ban peste porunca noastră, sau să tăinuești vre-un lude din câte ai în plasă'ți și să nu-l puî la cislă, căci după cercetările ce în urmă avem a face strașnic te vom pedepsi. Să se ia și câte două costande, după obicei, iar mai mult nimic. Acésta.

1812, Iunie 20.

Iarăși alte dări asupra clerului și locuitorilor țării din ordinul comandantului armatei rusești Ciceacov. Aceste dări, acum, privesc pe toate breslele țării; de aceea s'aũ întins și asupra clerului.

Poruncă pentru cercetările ce aũ a face protopopiũ pentru asupra locuitorilor.

Cucernice protop. chir pop... ot sud... plasa... blagoslovenie. Fiind-că pentru multele năpăstuirii și asupra ce se făcea de către Ispravnicii i de către zapcii și pârçalabi locuitorilor birnicii i scutelnicii i poslușnicii și altor bresle cu luarea de bani și cisle încărcate peste poruncile Divanului, de aceea dela vistierie s'aũ orînduit cinovnicii la fiește-care județ, cum și la acel judecătoresc s'aũ rînduit D-l Nicolai Fundățanu, ca să cerceteze în taină și să îndrepteze, precum într'acéstă copie ce trimitem să cuprindé. Și pentru ca nu care cum-va acest orînduit să se unescă în taină cu ispravnicii sau zapcii și să nu urmeze ponturilor cu a îndrepta și a îndestula pe obosiții locuitorii, strașnic îi poruncim ca prin taină să faci scumpă cercetare și cum vei vedea că se abat și nu urméză întocmai după ponturi, numai de cât să ne înștiințezi anume de ce urmări împotrivă s'aũ făcut. Deosebit la raporturile ce veți trimite, când se va face vre-un catahrisis de către cinevaș cu óreș-care luări de bani de la locuitorii, să arătați anume și ipochimenul or cine va fi și la cea madea aũ făcut hrăpire. Căci în urmă de nu vei

urma, nici veți avea grijă a priveghea și din alte părți se vor dovedi, sați pentru hatir nu veți arăta adevărul, vă veți pedepsi.

1812, Iunie 26.

Și prin această poruncă se îndatorește ca Protopopul să facă iarăși pe agentul secret, spre a prinde pe slujbașii civili abusivi, cari iaă pe nedrept bani saă impun dări locuitorilor țării. In poruncă se vede că un Neculai Fundățenu, avea deja rolul unui polițai secret, totuși s'a mai numit și protopop. Acesia însemnă abusurile nemăsurat de multe ce se făceau în acele vremi din partea slujbașilor țării.

Poruncă pentru plata zaharelei ce aă rămas de la armia rusescă.

Cucernice protop. chir popo. ot sud..... plasa..... i molitvelor vóstre preoți și diaconi dintr'acastă plasă, blagoslovenie. După acesta vă înștiințăm că armia rusescă la rădicarea de aicea aă cerut o mulțime de care din țară, ca să-și ridice tótă zahareaua de aicea și să o ducă în ținutul Rosiei, și știindu-se de obște, mai virtos întru această de acum stare a țării că nici o dată nu va putea face atâta sumă de care pentru ridicarea zaharelei, și deosebit socotindu-se că și chiar de s'ar fi dat vre-o sumă de care, dar loc depărtat, fiind și vreme de iarnă, putea să se prăpădescă pe acolo. De aceea cu sfat de obște s'aă găsit cu cale și s'aă primit tótă acea zaharea pe sama țării, și fiind că s'aă analogisit acea zaharea pe tóte breslele țării aceștia, aă ajuns și pe partea preoțescă a primi o sumă de cetsferte făină, orz și ovăz și să dea de fieș-care preot și diacon câte taleri opt, și măcar că în tot chipul ne-am silit a rămînea jos această cerire de bani, fiind îndestul răspun-

dere de bani ce au dat partea bisericăscă, mai virtos într'acest an, dar nu au stătuț mijloc a rămănea nesupărați de această cerire. Insa socotind că peste puțină iaste a merge fiește-care preot cu carul lui pe la Brăila, Giurgiu și pe la alte depărtate magazii ca să-și priimăscă analoghia de zaharea ce-l va ajunge, și zahareaua fiind stricată la cele mai multe magazii și mai mult va fi trépădul de cât folosul. De aceea chibzuind cum va fi mai cu cuviință, spre ușurare, am hotărît ca să vindem tótă acea zaharea ce au ajuns pe ceta preoțescă cu preț scăduț, și unde era hotărît de cătră D-lor boerii caimacani ca să plătescă fiește-care lude câte taleri opt, scăduțendu-se taleri trei, rămăne ca să răspundeți de lude câte taleri cinci. Decî poruncim cucernicieii tale ca stringênd pe cei mai bătrini și cu știință preoți, mai întâiu să le cetești această poruncă întru auđu tuturor și apoi să-l pui să-și facă cislă între dênșii cu mare cumpănire a nu se năpăstui cei săraci de către cei cu putere, saũ să se caute hatăruri, însă din cap în cap câte taleri cinci, fără nici un prostichiũ (adaus); restul ca în tóte acestea porunci etc., etc.

Și această poruncă ne arată greutățile ce erau pe aceste țări, în timpul ocupațiilor rusești. Se duc armatele din țară, dar se obligă, că locuitorii țarilor să ducă restul zaharelelor până în Rusia, lucru de alt-fel fórte greu, amenințați fiind și ómenii a'și perde viața și a le muri pe drum și vitele; de aceea se iaũ măsuri ca să plătescă acest proviant în bani. Contribuția cade și asupra clerului ca în tóte aceste angarale.

C. E.

Însemnătatea simbolului pentru practica botezului în cele dintâi secole ale Creștinismului.

Ca parte constitutivă a solemnității cu care se săvârșea botezul în secolele primare ale creștinismului, simbolul era un punct însemnat în serviciul divin al acelor vremuri, întru cât ocupa un loc de căpetenie între actele din cari se compunea botezul. O recitare a simbolului în serviciul liturgic, cu puțin înainte de sfințirea sfintelor taine, n'a avut loc, de ôre ce această practică se constată în Biserică numai de la finele seculului al V, și în Orient chiar de la început, iar în Apus cu timpul numai, s'a rezervat această onóre simbolului Niceo-Constantinopolitan.

De mirare e că tocmai din seculul al IV, când disciplina arcană era în flórea ei, datéză materialul cel mai abundent, ce'l avem despre întrebuițarea simbolului în serviciul divin. Fără îndoială că și simbolul era cuprins în imperiul tăcerei peste care domnea disciplina arcană, dar cu tot respectul datorit tăcerei, avem din acest timp isvóre mai bogate pentru istoria simbolului de cât din timpul când despre disciplina arcană abea se póte vorbi. E adevêrat că disciplina arcană, prin tăcerea ce prescria creștinilor să păstreze față de necreștini, asupra adevêrurilor cari constituau esența învățătorei creștine și interdicțiunea de a le scri, a adus un

forțe mare serviciu Bisericeii, căci a împedat, cum am putea dice cu cuvintele Mântuitorului, de a se arunca mărgăritarul în gura porcilor, a oprit pe judei și păgâni al căror ochi al minții nu era încă luminat prin botez—de a privi în inima Creștinismului și a căuta să înțeleagă sfintele mistere, când nu erau încă instruiți prin cateheze. Nu tăcerea era scopul disciplinei arcanе, ci ideea că Biserica posedă în sfintele mistere, bunuri miraculoase, dumnezeiești, cari nu se pot spune ori și cui, inde silentium. De acea când ești învingătoare opiniunea de a se face cunoscut misterile; pentru a arăta că Biserica dispune de daruri cerești și cu modul acesta a atrage mai mult pe păgâni și judei în sinul său, atunci puterea disciplinei arcanе trebui să scada.

În special pentru simbol s'a aplicat cu multă rigore prohibițiunea de a fi scris. Dacă cercetăm însă lucrurile mai de aproape vedem că acesta nu datază numai din timpul disciplinei arcanе, ci e ceva mai vechiu, căci o găsim deja la Irineu, cărula disciplina arcană nu 'i e cunoscută, și în acest caz mobilul prohibițiunei de a se scrie trebuie a fi altul de cât al disciplinei arcanе. Pentru a înțelege acesta trebuie a presupune că părinții bisericești au fost conduși de ideea că simbolul nu trebuie scris pe hrtie, ci „*în memorie, în inimă*“, numai acolo trebuie imprimat pentru a fi păstrat în totă siguranța. A-l comunica verbal, când ocaziunea cerea, pare a nu fi fost oprit. În seculul al IV însă se pare tocmai contrariul, adică era mai sever interzisă comunicarea verbală, de cât scriera lui. Mai ales față de necreștini nu se cădea a'l pronunța. Numai în comunitatea celor credincioși trebuia el să resune. Din contră era permis să se scrie, când trebuința cerea. Așa Marcel de Ancira în epistola către Iuliu, Episcopul Romei, dă întreg textul simbolului Bisericeii romane, și constituțiunile apostolice în cartea VII (c. 14) cuprind un simbol, pe care 'l atribue Apostolilor. Prin urmare dacă acesta e starea lucrurilor, nu e nici de cum de mirare că până în seculul al IV nu găsim nicăiri simbolul citat în întregime, ci numai în fragmente.

Fără îndoială opera cea mai de valoare, pe care anticiptatea bisericească ne-a transmis-o, privitor la simbol, sunt *catehezele lui Ciril de Ierusalim*. O scurtă privire asupra conținutului acestora ne va lumina pe deplin.

Din Procateheză învățăm: Acei ale căror nume s'au înscris, se adună — în timpul postului Patru-șecimeii — în Biserică, pentru a asculta ultimul învățămînt pregătitor dinaintea de botez. Cel puțin cea dintăi adunare pare a avea un deosebit caracter sərbătorec și a fi vizitată de întreaga comunitate. Aceștia cari se pregătesc pentru primirea botezului se numesc de acum înainte φωτιζόμενοι. Ei au mai auzit încă ceva despre Creștinism, de aceea au purtat numele de κατηχούμενοι. Până acum însă n'au înțeles și nici n'ar fi putut înțelege, despre ce e vorba în Biserică. Ei au auzit de mistere, dar nu le-au văduț și nici n'au primit vreunul saũ ceva din ele. Numai vorba a pătruns până la urechile lor, dar realitatea a rămas nepătrunsă. De acum vor fi credincioși (πιστοί), li se va încredința ceva, pentru care trebuie să se arate demni de încredere. Acum aud ceea ce crede Biserica, și acesta nu e lucru neînsemnat. O serie de acte sfinte se va săvîrși asupra lor, în special repetite Exorcisme, despre a căror formă Ciril amintește în trecăt. Totalitatea acestor pregătiri o numește Ciril κατήχησις. Totul se face prin intermediul cuvintelor, dar tot este în acelaș timp act. Cuvîntul solemn are putere în sine. Fiind identic cu actele sfinte, cuvîntul (învățătura) liturgic(ă) e ca și acesta un mister. În acest înțeles *simbolul e mister*. Acesta singur (simbolul) nu constituie întreg misterul, dar 'i precede. El e și trebuie să rămână un *secret*. Ciril presupune că cei de afară, catehumenii în înțelesul restrîns al cuvîntului, vor căuta să afle de la φωτιζόμενοι, ceea ce le-au spus dascălii în Biserică, dar datoria credinciosului e de a nu trăda ceea ce a auzit, căci acesta e *mister și speranța vieții viitoare*. Așă dar misterul e ceva, care are de a face cu viața vecinică, e speranța acesteea (ἐλπίς μέλλοντος αἰῶνος) și o primește numai acel care ajunge aci pe căi legitime, adică care e considerat de Biserică demn de a asculta sfintele mistere. «Să nu se dîcă: Ce strică dacă voiu ști și eu? Căci și bolnavii cer să li se dea vin, iar dacă din nepricepere li se dă, produce delir și rezultă două rele: bolnavul se prăpădește și cel care i-a dat vin e învinovățit». Dacă catehumenul, prin indiscrețiunea unui credincios aude misterul cade în delir, iar credinciosul e condamnat ca trădător. Misterul nu pîrde nimic, dacă e comunicat mai înainte de

vreme; dar acel care 'l aude și cel care 'l spune suferă daune. De sigur că Ciril, prin aceste vorbe, face aluziune la disciplina arcană. Lucru vădit e, că misterul e pentru Ciril nu numai un secret și un complex de idei și învățături, ci un fel de putere magică, un dar miraculos, care procură idei și puteri, idei despre Dumnezeu, puteri de la Dumnezeu, și ca atare el aparține cultului, în care trebuie să fie predat și învățat, ca o proprietate exclusivă a Bisericii.

Din catehezele proprii țise, cele dintâi trei tratéză despre condițiunile morale pentru primirea botezului și despre efectele lui. Candidatul de botez (*ὁ φωτιζόμενος*) trebuie să facă penitență, să-și mărturisască păcatele și să depună în public o mărturisire de credință, al cărei conținut e aprópe acelaș ca al simbolului, despre care el încă n'a audít.

Abea în a patra cateheză începe oratorul a vorbi despre simbol, dar și aci cu mult incunjur. El începe prin a spune că felul cinstirei de Dumnezeu consistă din două lucruri: dogme pióse și fapte bune, meritorii—*ὁ τῆς θεοσεβείας τρόπος ἐκ δῶν τούτων συνέστηκε: δογμάτων εὐσεβῶν καὶ πράξεων ἀγαθῶν*. Nimic nu e mai ușor de cât a se înșela în privința înțelgerii dogmelor. Pentru acest scop se împărtășește învățătura credinței—*ἡτῆς πίστεως διδασκαλία*—și explicarea aceștia. Credința—*πίστις*—e la Ciril acelaș lucru cu simbolul, căci cuvintul simbol 'i e necunoscut. Mai nainte însă de a comunica simbolul, Ciril face un rezumat al dogmelor Bisericii, saũ așa ȓisului decalog al credinței.

În a cincea cateheză se vorbește în general *περὶ πίστεως*, și la fine găsim și textul simbolului. Introducerea cuprinde un imn asupra puterei credinței, apoi se vorbește despre un îndoit fel de credință: una pe care și-o câștigă omul singur și alta care e dăruită de Dumnezeu prin Iisus Christos: *Ἔστι μὲν γὰρ ἓν εἶδος τῆς πίστεως, τὸ δογματικόν, συγκατάθεσιν τῆς ψυχῆς ἔχον περὶ τοῦδὲ τινος. . . δεύτερον δὲ ἔστιν εἶδος πίστεως τὸ ἐν χάριτος μέρει παρὰ τοῦ Χριστοῦ δωρούμενον*. Unde dăruiește Dumnezeu credință, acolo se nasc minunate daruri spirituale, saũ harisme. După acésta urméză îndată învățătura despre simbol, *πίστις ἐν μαθήσει καὶ ἐπαγγελίᾳ* ca atare *πυστος*, trebuie considerată absolut numai aceea care e predată de Biserică. Acéstă dogmă a credinței se cuprinde în puține cuvinte; trebuie învățată pe de rost vorbă cu vorbă și tot

ast-fel recitată; să nu se scrie pe hârtie ci în inimă și în memoriu. (Ἐν ὀλίγοις στίχοις τὸ πᾶν δόγμα τῆς πίστεως, ὅπερ καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς λέξεως μνημονεῦσαι ὑμᾶς βούλομαι καὶ παρ' ἑαυτοῖς μετὰ πασῆς σπονδῆς ἀπαγγεῖλαι, οὐκ εἰς χάρτας ἀπογραφομένουσ, ἀλλ' ἐν καρδίᾳ τῇ μνημῆ στηλογραφοῦντας).

Interdicerea de a scri simbolul e la Ciril prin urmare motivată nu atât de mult ca o consecință a disciplinei arcanе, ci mai mult ca o cerință isvorită din însăși natura simbolului, care ca un depozit sfint de care Dumnezeu va cere socotélă, nu trebuie uitat și nu trebuie scris tocmai pentru pericolul de a nu fi uitat.

La sfârșitul acestei a cincea cateheze, după toate probabilitățile, Ciril trebuie să fi predat auditorului sêu textul simbolului în întregime. Cele 13 cateheze următoare sunt 13 predici în cari Ciril explică conținutul simbolului, cu toate acestea o împărțire a simbolului în articole, așa cum 'l avem ađi, nu întâlnim.

Ca o continuare a acestor cateheze despre simbol, Ciril are încă alte cinci numite „*mistagogice*“, în cari el întreține pe noi botezați—pe cari 'i numește fii legitimi și iubiți ai Bisericeii «γνήσια καὶ περιπόθητα τῆς ἐκκλησίης τέκνα», sau noi luminați «νεομωτιστοί»—asup a ritualului botezului și asupra serviciului euharistic, la care ei iaă parte. Din acestea învățăm că botezul a avut loc într'o séră (cap. I). Ziua în a cărei séră a avut loc, ne e însă necunoscută. Candidații de botez aă fost mai întâi introduși în vestibulul baptisteriului, acolo întorși cu fața către Apus aă abjurat pe Satan. Abjurarea se cuprinde în cuvintele: «Mă lepăd de tine Satan, și de toate lucrurile tale, și de totă pompa ta, și de totă servirea ta». Apoi întorși cu fețele «spre Răsărit, locul luminei» candidații pronunță cu voce tare, fie-care în parte: «Cred în Tatăl și în Fiul și în Spiritul sfânt și în botezul pocăinței», la care Ciril adaugă cuvintele: «despre cari s'a vorbit în catehezele precedente». După depunerea acestei mărturisiri și după ce candidații aă lepădat veșmintul alb în care erau îmbrăcați, sunt introduși în interiorul baptisteriului propriu ăis, unde se ung pe tot corpul cu oleu exorcizat și se conduc la vasul de botez «κολυμβήθρα». Aci sunt încă odată întrebați, dacă cred în Tatăl, Fiul și sf. Duh și după răspunsul afirmativ se

cufundă de trei ori în apă. Urmază apoi o nouă ungere cu mir «*χρίσμα*» și în sfârșit solemnitatea Euharistiei.

Constituțiunile apostolice în cap. 41 ne arată că după abjurarea Satanei, se recita simbolul în întregime. O a doua mărturisire imediat înainte de cufundare ne lasă a înțelege cap. 42, iar că candidații învățau simbolul înainte de botez, s'ar putea conchide din cap. 40.

Sinodul din Laodiceea (între anii 343 și 381) hotărăște prin canonul 46: „*Că cei ce au să fie luminați să învețe simbolul și în a cincea și a șeptă-mănei să'l reciteze în fața Episcopului, sau a Presbiterilor*“. Din canonul 45 rezultă cu siguranța că aci e vorba despre săptămânile marelui post, în care φωτισόμενοι aveau să reciteze în fie-care Joi simbolul, ca o probă repetită că l'au învățat bine. Probabil că Joia cea mare era ultima și destinată acestui fel de probă, după care apoi urma ceremonia botezului.

În Occident, cea mai influentă scriere din care vedem locul ce ocupa simbolul în serviciul liturgic, e scrierea lui *Rufin „Expositio in symbolum“*. Scrierea acesta poartă un caracter teologic, căci ea e o disertațiune pe care Rufin o adresează unui necunoscut (pentru noi), care'i ceruse 6re-cari lămuriri asupra simbolului. Vechimea opusculului nu e încă determinată cu precizie, aproximativ, datéză dintre anii 399 și 410.

Rufin cunoște 6re-cari scrieri despre simbol, căci el, și exprimă (cap. I) intențiunea de a cita și bucăți omise de predecesorii săi. Dintre autorii mai vechi el numește numai pe Photinus, cu toate acestea trebuie să fi avut dinaintea ochilor catehezele lui Ciril, pe cari nu'l numește. Obiectul expunerii sale este simbolul de Aquileia. Despre alte simbole amintește numai ocazional. În mod excepțional e descrisă mai pe larg pozițiunea comunității creștine din Roma față de simbolul ei. În expunerea articolului I (cap. 3) face el observațiunea că în diverse Biserici se află tot felul de adaose, numai în Biserica Romei nu se găsește așa ceva. Acesta o atribue Rufin unei îndoite împrejurări: Mai întâi, acolo nu și-a luat începutul nici o erezie, și al doilea, în Roma există obiceiul că aceea cari au a primi botezul reciteză simbolul în public, în fața tuturor credincioșilor și

cu modul acesta nu se p \acute{o} te adăuga nimic no \acute{u} . (Eos qui gratia baptismi suscepturi sunt, publice id est fidelium populum audiente symbolum reddere et utique adjectionem unius saltem sermonis eorum qui praecesserunt in fide non admitit auditus).

Datina de a pronunța simbolul în public o confirmă și descrie mai cu amănuntul Augustin. În confesiunea VIII, vorbind despre botezul lui Victorinus, el ne raport \acute{e} ză următorele: «Când în sfârșit sosi ora mărturisirei credinței, care, în anumite cuvinte concepută și pe dinafară știută, se obicnuește a se spune de pe un loc mai înalt, în fața poporului creștin al Romei, de către acei cari se înalță la grația ta (D zeule), i s'a propus lui Victorinus de către preoți—'mi a spus (Simplicianus)—de a mărturisi în secret, cum era obiceiul de a proceda cu unii cari se părea \acute{u} sficioși, el însă a voit mai bine a mărturisi mântuirea sa în fața mulțimei sfinte..... Când se urcă ca să mărturisescă, publicul isbucni în aclamațiuni entusiaste. De odată se produse un strigăt de bucurie că'l a \acute{u} ved \acute{u} t dar pe loc se făcu tăcere pentru a'l asculta. El pronunță adevărata credință cu strălucită siguranță și toți voia \acute{u} să'l răpescă în inima lor.

Din solemnitatea acestei practice numită „*redditio symboli*“ rezultă că trebuie să fi avut loc mai înainte de ea și o «*traditio symboli*», de care atât Augustin cât și Rufin nu ne spun nimic, dar care afortiori trebuie să fi existat. Actul redditionis symboli nu aparține la actul botezului în înțelesul strins al cuvintului. La pronunțare poporul lua s \acute{e} ma ca să nu se adauge, sa \acute{u} lase la o parte nici măcar un cuvint din formula deja stabilită.

Pentru cunoșterea mai departe a însemnătății simbolului în practica botezului ne oferă materialul necesar așa numitul *Sacramentar Ghelasian*. În acest Sacramentar găsim una din Duminicile postului mare numită de mai multe ori „*Dominica pro scrutiniis electorum*“. În ce consistă și la ce se raporta \acute{u} scrutinele nu ni se spune, vom vedea însă îndată ce erau ele.

În ordinea rugăclunilor ce se citea \acute{u} în serviciul liturgic din săptămâna a cincea a postului quadragesimal, se află

intercalată și o mică serie de rugăcuni, care de sigur—având în vedere conținutul—reprezintă ordinea scrutinală. Prima din acestea poartă titlul: *Denuntiatio pro scrutinio, quod tertia hebdomada in Quadragesimae secunda feria initiatur*. Din acest titlu se vede cu claritate că Duminica pro scrutiniis, e Duminica a doua din post și că în a treia săptămână (Luni) se începeau scruti-
tinele. Un studiu mai amănunțit al rugăcunilor și practicilor scrutinale ne arată, că scruti-
tinele conțin toate momen-
tele aflate în catehezele lui Ciril, cu alte cuvinte că ele sunt un fel de catehizare, în felul cum s'a înțeles acésta în Biserica romană. Mai mult chiar. Totalitatea actelor pregătitoare pentru primirea botezului, săvârșite de preot, și pe cari Ciril le denotă cu numirea de *κατηχήσεις*, e ceea ce se numește în Sacramentarul Ghelasian „scrutinia”. Ba putem dice că într'un înțeles ceva mai extins scruti-
tinele cuprind și actele preparatoare ce se săvârșeau de candidații la botez, răspunsurile ce trebuiau să dea la întrebările catehetului, etc. Ambrosius(?) în «*Explanatio symboli*» înțelege sub «*mysteria scrutaminum*» exorcismele.

Numele acelor cari voiau a se pregăti pentru primirea botezului se inscrieau într'o condică. De la acésta dată înainte ei purtau numele de aleși «*electi*». De acum înainte se începea învățarea adevărurilor esențiale și fundamentale ale credinței creștine (rudimenta fidei), cuprinse în simbol. Predarea textului însuși al simbolului se făcea într'un mod ôre cum sêrbătoresc, ca un act aparte al cultului divin și numai după ce instrucțiunea era terminată. Imediat înainte de predarea textului se ținea o mică alocuțiune asupra însemnătăței simbolului, care e un *mister ce cuprinde puține cuvinte dar mari taine* (sacramentum cujus pauca quidem verba sunt, sed magna mysteria). De aceea și sfatul de a învăța simbolul cu luare aminte și de a nu-l scri pe materie supusă stricăcțiunei, ci pe paginile inimei (intentisitaque animis symbolum discite, et quod vobis, sicut accepimus, tradimus, noc alicui materiae quae corrupti potest, sed paginis vestris cordis ascribite).

Acésta constituia probabilmente ceea ce mai sus am spus că trebuie să fi existat sub numele de „*traditio symboli*”. Aceștia urma—în dimininéța zilei în a cărei séră avea să

se efectueze botezul—ceea ce am văzut că se numea „*reditio symboli*“. În această din urmă solemnitate, la botezul copiilor, preotul oficiant era acel care pronunța în mod sărbătoresc simbolul în locul alalilor. La actul botezului însuși, locul nașilor de astăzi 'l ținea un Acolut. Acesta lua în brațe pe unul din prunci de parte bărbătească și la timpul convenit pronunța cu voce tare în numele tuturor luminanților textul simbolului¹⁾. Tot Acolutul trebuie să fi răspuns «Credo» la următoarele trei întrebări ale preotului: 1. Credis în Deum patrem omnipotentem? 2. Credis et în Jesum Christum filium ejus unicum, dominum nostrum, natum et passum? 3. Credis et în spiritum sanctum, sanctam ecclesiam, remissionem peccatorum, carnis resurrectionem?

Atât în Orient cât și în Occident botezul să săvârșea séra și cu mare solemnitate. Îndeplinirea lui cu tótă pompa convenită și citire de bucăți alese din scrierile sfinte, sunt mâncarea și băutura spirituală ce hrănea și adăpa pe creștinii primelor secole în noptea ce preceda Duminica învierii, până dimineața în revărsatul zorilor, când se începea serviciul înălțător de suflete al învierii Dumneșeu Omului. Sâmbăta Paștelor era ziua determinată pentru botez. Numai când numărul celor cari voia a se lumina prin botez era prea mare, se mai amâna o parte până la sărbătorea pogoririi sfintului Spirit. Numai mai târziu a început a se boteza și la Epifanii, cât despre botezul individual, acesta e o practică mult mai târzie.

Despre practica Bisericii africane ne testează Augustin. În scrierile sale găsim și „*Sermones in traditione symboli*“ din care putem extrage materialul ce ne interesează. Spre deosebire de Ciril el trată tot simbolul într'o sin-

1). Acesta era cel Niceo-Constantinopolitan și anume în limba greacă. În traducere latină se găsește acest text ceva mai departe, dar cu o însemnătate secundară. E surprinzător lucru ca în sacramenteliasian să se găsească textul simbolului Niceo-Const. Că acesta a luat de timpuriu locul celui apostolic, care a rămas numai în serviciul liturgic, o știm; că la început a trebuit să fie chiar în limba grăcă, este iarăși explicabil, dar ceea ce nu se pôte explica—de cât numai că pôte fi introdus, de o mână posterioară în text în locul celui apostolic sau altuia mai scurt—e că nu consună cu conținutul introducerii sau alocuțiunii dinainte de *traditio* și cu *expositio* sau *conclusio symboli*.

gură cuvîntare. Ca și în care se predă simbolul găsim Lunea săptămînei a cincea a postului quadragesimal (feria secunda post Dominicam quintam Quadragesimae), dacă textul în cestiune e în adevăr autentic(?). Ca și Ciril, Augustin are grija de a recomanda auditorilor și cititorilor săi de a nu scri textul simbolului, ci de a-l învăța numai pe din afară. Cu predarea textului el unește și o scurtă explicațiune a acestuia, ceea ce pare a fi introdus de el, pentru prima dată, în Africa. Redarea simbolului (reditio symboli) e în Africa (și poate tot de el introdusă) întocmai cum am vădit-o descrisă de el în Roma la botezul lui Victorinus. Nu se spune însă în ce și avea loc predarea simbolului. Din comparațiunea cu predarea și redarea (în public) a rugăciunii domnești rezultă că reditio symboli avea loc în Duminica Floriilor și anume: din cuvîntările asupra rugăciunii domnești vedem că predarea acesteea se făcea după redarea simbolului, iar redarea ei la opt zile după predare. Duminica Floriilor era ziua în care se preda rugăciunea domnescă și tot acesta trebuie să fi fost și ziua redării simbolului. Dacă acesta e adevărat ne aflăm atunci în fața unui rit deosebit de cel din sacramentarul Ghelasian, unde am vădit că redarea simbolului se făcea chiar în dimineața zilei în care avea să se săvârșescă botezul (Sâmbăta Paștelor). Demn de observat e însă că la Augustin întâlnim vorbindu-se de o îndoită reditio symboli. Pentru că se găseau mulți cari nu erau în stare să învețe bine simbolul până la Duminica Floriilor și pentru că pe acesta nu-l puteau auzi dilnic, ca pe rugăciunea domnescă, în serviciul divin, de aceea se acorda acestora al doilea termen pentru redarea simbolului și anume în Sâmbăta Paștelor când trebuia să primescă și botezul. Acest al doilea termen corespunde cu cel din Sacrament. Ghelasian. Cu timpul nu se mai pomenește nimic despre această a doua reditio, ci numai de cea dintâi, care pare a fi rămas în uz general în Biserica africană. Scopul predării și redării simbolului nu e—după Augustin—de a comunica viitorilor creștini ceva nou sau neauzit, căci așa ceva au mai auzit ei din sfintele Scripturi și din cuvîntările bisericesti, ci li se predă rezumate în scurt și redactate într'o ordine sigură *spre a-i întări în credință și a-i pregăti pentru mărturisire.*

Un compromis între practica romană din Sacramentariul Ghelasian și cea africană domnește în Biserica galicană. Propriū acestei Biserici e repetarea simbolului de trei ori în actul predărei, pentru a corespunde numărului persónelor sfintei Treimi (Acelaș lucru se găsește de alt-fel și în Explanatio symboli a lui Ambrozius). Sinodul din Agde (în Galia de sud) la anul 506, hotărî prin canonul 13 ca simbolul să se predea în tóte Bisericile în Duminica Floriilor. Când avea loc redditio, nu putem ști din datele ce ne aũ rămas referitor la simbol.

Pentru Spania ne spune Ildefons de Toledo ¹⁾ că redditio symboli se făcea în Joia cea mare, despre ȕiua predărei însă nu ne spune nimic.

Ión Mihălcescu.

¹⁾ Liber adnotationum de cognitione baptismi, cap. 34.

ANDREIŪ ŐAGUNA.

Veđi Biserica Ortodoxă Română, No. 7, an. XXV,

În anul 1872 publică în Sibiu *un manual de studiul pastoral*. Din scrierile enumerate până acum se vede lămurit intenđiunea și sfința dorință a lui Șaguna. El voia, ca preoții să cunoscă în deaprobe tot ceea ce privește biserica, să-și cunoscă drepturile și datoriile față de ea. Biserica să fie pentru preotul român limanul către care să se îndrepte întreaga lui gândire și simțire, toate speranțele lui! Când a publicat Șaguna această scriere era suferind, de aceea în prefață spune, că se umilește înaintea Proniei Ceresci că a putut compune amăsurat lipsurilor clerului această carte..... În compunerea ei adaugă, că a luat ca punct de plecare sf. Scriptură, canónele, tipicul și scrierile părinților bisericeii noastre..... În prefața acesta Șaguna ne amintesc și despre «Pastorală» răposatului Episcop de Roman Melchisedec. El spune, că a citit această carte și n'a aflat în ea ceea ce aștepta, adecă n'a aflat povățuirii conducătoare în serviciile preotului de religia noastră ortodoxă răsăritenă, ci a aflat povățuirii generale pentru un preot de

ori ce religie creștină. Mai departe adaugă, că n'a aflat povățuirii conducătoare pentru un preot răsăritean în privința referințelor sale canonice, familiare și sociale. (Pastorală răposatului Melchisedec e parte tradusă, parte prelucrată după Antonie, Amfiteatrov, Chiril, Reicheberg etc..). Șaguna accentuează, că toți acei cari vor dori să compună o asemenea carte să nu trecă cu vederea scrierea Sf. Ión Chrisostom *despre preoție* și scrierea lui Simeon, Arhiepiscop al Tesalonicului, căci pe cele amintite de Melchisedec nu le cunoște să fie recunoscute în biserica noastră răsăritenă de *operi clasice și vrednice de imitație*“.

Cine cunoște luptele acestui mare Episcop și Mitropolit pentru biserica ortodoxă română de peste munți poate pricepe de îndată însemnătatea cerințelor lui! Numai acel, care a suferit scie cu temei ce însemneză suferința!

Una din cele mai importante lucrări atât pentru biserică, cât și pentru credincioși, pe care a publicat-o Șaguna în Sibiu între 1856—1758 e *Biblia, adică dumnezeesca scriptură a legii celei vechi și a celei nouă* după originalul celor 72 de tâlcuitori din Alexandria. Sub titlul de cunoștințe folositoare despre sfânta scriptură Șaguna tratéză la început *despre începătorul și cuprinsul sfintei scripturii, cine a scris sfânta scriptură, cum se împarte sfânta scriptură, cum se împarte legea cea veche în privința cuprinderii sale, cum se împarte legea cea nouă în privința cuprinderii sale, cât este numărul cărților din legea veche și nouă. Vorbesce mai departe, despre întorcerea sfintei scripturii în limbile popórelor creștine, despre faptul că sfânta scriptură e cuvântul cel adevărat al lui Dumnezeu, despre puterea cea din lăuntru a sfintei scripturii și despre trebuința ei*.

În studiul acesta introductiv sunt cunoștințe folositoare cu privire la sfânta scriptură. Studiul acesta e un fel de in-

troducere asupra cărţilor Vechiului şi Noului aședemint. Cele mai însemnate cunoșcințe sunt însă cele cu privire la traducerea sfintei scripturii în graul românesc. Din ele se vede bărbatul familiar cu întreaga literatură bisericească română.

Iată ce ne spune Şaguna. «Limba Bibliei pentru un popor numai o dată se pôte face. Dacă s'aũ învins pedica cea mare a traducerii credincioșe și înțelese, și dacă poporul a primit limba aceea așa dicend în însăși ființa sa, atunci următorii n'aũ de a mai face alta, ci numai a o *re-inoi* și *îndrepta* așa, după cum ar fi reinoit și îndreptat traducătorul cel dintăiũ al Bibliei, de ar fi trăit până în veacurile lor. Lauda cea netrecătoare a unui ast-fel de lucru se cuvine Archiepiscopului și Mitropolitului nostru din Belgrad Simeon Ștefan, carele la anul 1648 sub stăpânirea prințului G. Racoți a tradus și tipărit întâia dată în limba noastră testamentul cel noũ de pe textul grecesc și slavonesc, întrebunțând și cel latinesc. La 40 ani după aceea, așa dar la anul 1688 se tipări apoi întâia dată întreaga Biblie, tradusă de pe limba elinescă, la Mitropolia din Bucuresci sub stăpânirea Voevodului Ioan Șerban Cantacuzino Basarab și sub păs-toria Mitropolitului Teodosie. Aceste două traduceri sunt deci ușile, pe cari s'aũ învrednicit și poporul românesc a intra în câmpul cel ceresc al dumnezeescilor învățaturii, cari în mijlocul vijeliilor și valurilor lumii rămân neclătite și adevărate din véc în véc; ele sunt isvórele cari aũ isvórit întâia dată apa vieței vecinice pentru némul acesta în tóte părțile, prin care este răspândit. Deșteptarea poporului românesc din barbaria vécurilor, împrietenirea lui mai de aprópe cu legea lui Dumneđu, pășirea lui către lumina cea blândă a civilisației și a culturii, înfrățirea némului nostru românesc, pe care mâna Proniei l'a sēmănat prin atâtea țeri deosebite și printre atâtea némuri străine, rămânerea în viață a limbii sale naționale;—tóte aceste bine-cuvintări neasemănate avem a le mulțami acestor ediții

vechii ale Sf. Scripturii, acestor monumente neperitoare ale limbii moralitii și peste tot ale vieții noastre naționale și bisericesti. Mare întru adevăr și adâncă trebuie să fie mulțăminta noastră către pomeniții bărbații mari ai poporului și ai bisericii lui, cari în vreme atît de grele și cu mijlôce și puteri așa smerite au făcut lucruri atît de mărețe! Înaltă trebuie să fi fost cugetarea, adâncă mintea, ferbinte credința. adevărată iubirea lor către Dumnezeu și națiune, când au dăruit ei națiunii lor un ast-fel de odor! Sănătôsă și còptă a fost și cunoscința, ce au avut-o ei despre lipsa poporului românesc de acéstă sfintă carte, pentru aceea au și îmbrăcat traducerea lor în vestmîntul limbii acelea, care să fie înțelêsă de toți Românii de pretutindenea. Decî cuvintele straine mai anevoe de înțeles s'a păstrat numai acolo, unde le-au ținut și traducătorii altor nêmurii și unde nu s'au putut suplini prin cuvinte vii românesci, dar dintr'alte limba acestei cărți nu e făcută, ci luată chiar din gura poporului, și așa traducătorul nu e de cât un resunet nu numai al limbii, ci și al simțirei și peste tot al chipului cugetării poporului. Cu tot dreptul dar se pot numi aceste ediții cea d'întăiû Biblie nu a Românilor din Ardeal ori din țara românescă ori de aiurea, ci cea d'întăiû Biblie a poporului românesc întreg, cel d'întăiû glas obștesc, cu care se rógă acest popor Părintelui cel din ceruri! Cu un tact, care pe vremele acelea întunecate și viscolôse e de mirare, au cunoscut încă Mitropolitul nostru din Belgrad, Simeon Ștefan, trebuințele vremei și cerințele limbii din Biblia românescă, când ȓice în precuvîntarea sa: «Bine știm, că cuvintele trebuie să fie ca banii; că banii aceia sunt bani, cari umblă în tôte părțile. Așa și cuvintele acelea sunt bune, cari le înțeleg toți. Noi drept aceia ne-am silit din cât am putut, să izvodim așa, cum să înțelégă toți ș. c. l.» Ediția Testamentului nou din 1648 de la Belgrad și a Bibliei întregi din 1688 de la București sunt dar după sciința

nóstră cele mai vechi romănesci și nici unii dintre traducătorii de mai târziu nu pôte fi părtaș laudei, ce se cuvine acelora, cari aũ altuit întâia dată cuvîntul Sfintei Scripturi în pom romănesc, ci toți de mai târziu aũ preînosit și îndreptat numai unde și unde aceea ce traducătorii cei dintâi, ca nemernici d'abia ai unui veac, n'aũ putut să îndrepte, dar nici n'aũ avut lipsă de a îndrepta fiind-că pe vremile lor aũ fost bine și desăvîrșit așa. Iar limba noastră e pom viu, care în totă primăvara se schimbă; ramurile bătrâne și fără suc se usucă și cad, mlădițe tinere ies și cresc; frunza veștejește și se scutură, dar alta nouă crescînd 'l împodobesce,—tôte ale lui se fac și se prefac, numai tulpina rămâne tot-d'a-una aceeași».

Ce frumoasă pagină de literatură bisericăscă! Am reprodus-o pentru ca cetitorul să se convingă din ce în ce mai mult de tendințele ideale ale lui Șaguna, cum și de bogățiile lui cunoștințe literare.

Șaguna după ce reproduce titlul și precuvîntările Noului Testament din 1648 (predoslovia către G. Racoți și cea către cititori), titlul și precuvîntările Bibliei cei tipărite la Bucuresci în anul 1688 (precuvîntarea lui Ioan Șerban Cantacuzino Basarab și a lui Dositeiũ, patriarhul Ierusalimului adresată lui Șerban Cantacuzino) adaugă următoarele: «Afară de aceste două ediții vechi, adecă de a Testamentului din 1648 din Belgradul Ardelenesc și a Bibliei întregi din 1688 de la Bucuresci mai numără biserica noastră în limba romănescă, după cât scim noi, trei ediții mai noi. 1) Biblia întregă tipărită prin societatea biblică rusăscă la Petersburg în 1819; 2) Testamentul nou tipărit la Smirna în Asia mică la anul 1838; 3) Biblia întregă tipărită la Sf. Episcopie a Buzelui în anul 1854. Ce se atinge de ediția acésta a noastră a Sf. Scripturi a legii cei vechi și acei nouă, noi ne-am ținut de datorința sfîntă a întrebuinta tôte mijlocele câte ne-aũ fost cu putință în valul nenumăratelor sarcini,

ce zac asupra ne a restatornici tectstul celor 72 traducetori din Alexandria, *care biserica noştră răsăritenă singură numai 'l primesce de autentic şi canonic*. Decî de vreme ce în tôte edişile de mai sus aű fost ici colea parte cuvinte necorespundetore tectstului grecesc şi slavian, parte împărşirii nepotrivate a Capetelor şi mai cu sémă a stihurilor, pentru aceea noi avënd dinainte pe lãngă tecttele din edişile pomenitelor mai sus biblietii romãnesci şi tecttul grecesc şi slavian ne-am nevoit a aduce tecttul edişiei acetşea cât se putu în armonie cu traducerea originală a celor 72 tãlmăcitori ş. c. l...» În urmă dă cãte-va exemple pentru a întemeea acest adevër.

Şaguna nu amintesc de loc de *Biblia*, adecă de dumnedeşca Scriptură a legei vechi şi nouă, tãlmăcită de pe limba elinescă pe întelesul limbei romãnesci, de Samuil Clain şi tipărită în Blaj în anul 1795. Cred că acetşă edişione n'a fost consultată de Şaguna pe de o parte, fiindcă Samuil Clain a avut în vedere în traducerea sa în deosebî *Vulgata* lui Ieronim şi nu *Septuaginta* şi pe de altă parte, fiind că relaşionile dintre biserica romãnă unită şi neunită din vremurile acetlea eraű prea încordate.

Întreprinderea lui Şaguna de a prelucra traducerea întregelii Biblii în limba romãnescă e din cele mai folositore pentru biserica şi pentru popor şi de acetlea numele lui va rëmâne legat de acetşă însemnată lucrare. El şi-a făcut datorita cu sfinşenie ca un adevërat ierarh bisericesc, ca un adevërat romãn! Mai amintesc, că Şaguna a retipărit aprópe tôte cãrşile necesare ritualului bisericesc.

Din pricina traducerei Sfintei Scripturi în limba romãnescă a fost şi o cërtă de condeiű între Şaguna şi Ioan Eliade Rădulescu. O amintesc acetşa, fiindcă provocatorul a fost Şaguna şi era în dreptul seű, ca Episcop ortodox romãn. Ioan Eliade Rădulescu incepe în anul 1858 în Paris să publice în limba romãnă traducerea Biblietii şi Biblicele

saŭ *notiŃii historice philosophice, religiöse şi politice asupra Bibliei*. In aceste biblice Eliade ne spune următóarele: «Biblia pusă sub tipar, mai din uinte cum a eşit prima carte a Genesei, n'am întârziat a da de scire prea sfinŃilor lor părinŃilor MitropoliŃi al Ungro-Vlahiei şi al Moldovei mai înainte de ajungerea cărŃilor în ţară. In epistolele mele le arăt cauza ce m'a făcut a întreprinde această traducŃie şi tipărire. In precuvîntarea Biblicilor mă întind şi mai mult despre motivele ce m'aŭ îndemnat a lua o sarcină atât de grea sub tóte raporturile. Ori cât însă ar fi de bine-cuvîntată cauza şi ori cât de cuviósă ar fi, adaug însă în epistolele mele către prea sfinŃiŃii doui Chiriarchi: Tótă turma 'şi are pórtă sa şi tótă casa uşa sa şi fie-care este dator să intre pe pórtă şi pe uşă, dacă voesce a nu fi prepus de fur. Pórtă Ortodoxiei, Prea SfinŃite Stăpâne, prin care pot intra cu Biblia între români este ambele nós-tre mame mitropoliŃi din Bucuresci şi din Iaşi. La Prea Sf. Vóstră dar mă adres şi vă cer bine-cuvîntarea etc..... Către aceşti doui prea sfinŃiŃi Chiriarchi mă adres prin epistole, fără a le trimite nici un exemplar din cartea întâia a Bibliei, pentru că avea a ajunge tóte 3000 de exemplare în ţară şi a se pune sub dispoziŃia prea sfinŃiilor lor şi a censurei publice. Datoria 'mă a fost de a le da de scire plecat cu o lună înainte de ajungerea cărŃilor. Considerând însă între Chiriarchiile ortodoxe şi Episcopia română din Sibiŭ nu lipsii de a trimite capului ei spre semn de stimă un exemplar din prima carte a Bibliei. Făcui încă şi mai mult: ca unei părŃi bisericesci, ca unui confesor, îi trimiseiŭ şi prima jumătate de cólá din Biblice, carte profană nepublicată încă, ca semn de stimă şi mai mare, de veneraŃie şi de confidenŃă etc., etc.. (VeŃi Biblicele pag. 74).

In *Telegraful Român* din Sibiŭ, organul lui Şaguna s'a făcut lui Eliade o severă critică pentru o asemenea întreprindere: a) fiind-că nu e competent ca să facă o lu-

crare de aşa importanţă; b) fiind-că interpretază greşit învătăturile Sf. Scripturi şi al c) fiind-că întrebunţeză altă limbă de cât cea bisericească şi populară, Critica a fost făcută de Şaguna¹⁾. După răspunsul aspru şi prea personal al lui Eliade din *Biblică* pag. 73-87, Şaguna publică un fel de pastorală foarte desvoltată şi foarte întemeiată contra lui Eliade în care începe ast-fel: «Ingrijirea mea arhierescă, ce m'aŭ îndemnat a face ce am şi făcut asupra întreprinderii unui mirean din ţara românească anume Heliad, carele la Paris aŭ început a traduce şi a împrăştia Biblia noastră şi tălmăcirea ei, fără să fi putut avea vre-o îndreptăţire la aceea,—ingrijirea mea arhierescă, ş c, mă îndemnă pe mine acum a face cunoscut Eparhiei noastre întregi în legătură cu circularul nostru din..., care a fost criticat în *Biblică*... În această pastorală Şaguna adaogă că şi Mitropolitul Ungro-Vlahiei Nifon spune într'o pastorală «că unii din aceşti fil rătăciţi ai societăţii creştine vor să introducă înoini în biserica noastră, în limba şi cărţile ei schimbând numele lui Christos în Krist sau Krest, al prea curatei feciore în *Madonna*, al Sf. Duh în *Sanctul Spirit* şi altele de acestea...»

Eliade în indignarea lui patriotică contra *slavonismului* şi *grecismului* în limbă, voia cu orî ce preţ purificarea limbii de asemenea elemente streine şi înlocuirea lor cu latinisme. Era o idee! În realizarea ei însă mersese prea departe. Voiţi exemple? Iată câte-va. În rugăciunea Tatăl nostru citim: «Şi ne iartă nouă debitele noastre, precum şi noi iertăm debitorilor noştri şi nu ne duce pe noi în tentaţie....».

1). Revista „Predicatorul“ din Bucureşti publicând critica lui Şaguna se exprimă ast-fel: „Dumnezeu să-l păzescă pe Prea sfinţitul episcop, care priveghiază neîncetat a ţinea pe fraţii voştri în unitatea sfintei noastre biserici. Îi mulţămim asemenea şi ne cunoşcem datorii a-î recunoşce, căci ne scapă şi de ostenela ce am fi depus ca să arătăm Românilor noştri păcatele de care e plină această traducţie şi în care se vede cădut traducătorul ei atât în privinţa Duhului sfînt cât şi a limbii“.

Din psalmul 50: «Graţiađi-mă, Dumneđeule, după marea ta mesericordio şi după multitudinea idolaţiunilor tale şterge fără de legea mea. Mai virtos mă spală de iniquitatea mea.... Atunci vei bine voi sacrificiul justiţiei oblaţio şi olocauto-me....», In sfirşit: «Răsărita sórele şi s'aú adunat şi în culcuşurile lor s'aú collocat. Eşi-va omul la opera sa şi la adoperaţia sa până séra. Cât s'aú mărit operile tale Dómnne! tóte întru sapienţa le-aí făcut..... Psalmavoiú domnului meú..., locuinţa Erodiului le conduce....»¹⁾.

O aşa pornire nu numai că nu putea fi încoragiată, ci din contră trebuia criticată şi oprită. Ce s'ar fi ales óre de frumosul graú românesc, dacá nu se oprea o aşa întreprindere?... Şaguna, care ţinea la limba poporului, la limba bisericéscă, prin care se susţine unitatea némului românesc, după cum am vėđut din cele spuse de el mai sus, nu putea să nu ía poziţiune faţa de lucrarea lui Eliade. Nu putea ca Episcop să nu ía poziţiune mai ales în ceea ce privesce felul cum interpreta Eliade sfnta scriptură! Ar fi căđut o grea raspundere asupra ierarchilor bisericei nóstre ortodoxe române dacá ar fi stat fără cuvint. Prin urmare ţinuta lui Şaguna în acéstă privinţa a fost corectă şi románéscă!

Am amintit acéstă împrejurare, din activitatea lui Şaguna pentru că luminézá fórte bine tendinţele lui pentru biserica şi poporul român.

Pentru tipărirea tutulor acestor lucrări şi a altora necesare bisericei şi şcólei, cum şi culturei românesci trebueau mijlóce, pe cari biserica în sárăcia ei materială nu le putea găsi. Şaguna cu propriile lui mijlóce întemeézá şi inaugurézá în August 1850 o tipografie, în care urmaú să se tipărăscă tóte aceste lucrări. Toţi Românii ortodoxi erau

¹⁾ Eliade a publicat pentru clasele primare o broşură întitulat: *Rage şi morala evangelică*. Pentru limba întrebuintată în acéstă broşură a fost aspru criticat în „*Revista Carpaţilor*“ din 15 August 1861.

Incântaŕi de aŐa faptă frumósă a lui Őaguna. Poetul AndreiŪ MureŐenu, autorul marŐului naŕional «DeŐtépă-te Române» a făcut Ői o poesie ocaŕională dedicată vrednicului Român Ői Episcop. Spune poetul, că Őaguna e un trimis al lui Dumnezeu, care însuflă reverinŕă Ői respect Ői la străin! Mai spune, că în El româna gintă privesce pe al seŪ părinte, pe renăscătorul unui popor, infrint de jugul greŪ! Ői cum putea să nu fie entusiasmata poporul român, când vedea, că Őaguna face tóte jertfele posibile pentru aducerea lui la viaŕă, pentru înălŕarea lui? Biograful lui Őaguna, P. Sf. N. Popea ¹⁾. ne spune, că ministrul *Thun* împreună cu SaŐil s'aŪ opus la întemeerea unei tipografii românesci. Să ne mire óre acésta? Nicí de cum! VedeaŪ bine duŐmanii poporului român, că luminarea lui însemnéză împuternicirea lui, un pericol ale cărui consecinŕe aŪ să le sufere! Tipografia acésta Őaguna a dăruit-o bisericei de la înfiinŕare Ői amintesce de ea Ői în testamentul seŪ. Iată ce spune: «Tipografia archidiecesană fondată de mine cu spesele mele Ői donată bisericei nóstre din Ardeal, în őiua înfiinŕărei din 17 August 1850, care până la mórte-mí o am grijit Ői o am administrat Ői numai Dumnezeu Őie cu câte greutăŕi o am apărat Ői susŕinut faŕă cu duŐmanii bisericei Ői ai naŕiunei nóstre române,—o declar Ői acum ca fondatoarele ei, de averea bisericei, adecă a archidiecesei nóstre ardelenene Ői fiind că scopul principal al intenŕiunei mele la înfiinŕarea tipografiei archidiecesene aŪ fost Ői este: a eda cărŕi bisericesci, Őcolare Ői sciinŕifice cu un preŕ cât se póte mai moderat Ői a înlesni autorilor edarea operilor lor Ői a reti-pări operi clasice bisericesci, apoi cu reservaŕiune mentală am dorit ca cu timpul din prisosinŕa veniturilor anuale ale tipografiei archidiecesene să se dea nisce ajutóre anualí pe séma vėduvelor preotese sárace din archidiecesa nóstră....»

1) N. Popea: Archiepiscopul Ői Mitropolitul AndreiŪ Őaguna, pag. 327.

Cât de lămurit se vede din aceste cuvinte ale testamentului său, care i-a fost scopul când a întemeiet tipografia și ce rezervă sufletescă și-a făcut cu privire la avutul ei material. Pe de o parte să se tipărească scrierile în limba românească cu diferit conținut și pe un preț, cât se poate de moderat, iar pe de alta să se ajute din avutul ei *preotesele vânduve sărace*, căci de nicăiri nu puteau să aibă vre-un ajutor. Pretulindenți, ori-ce vom studia din bogata lui activitate nu respiră de cât devotament pentru biserică, și dragoste pentru servitorii ei și pentru popor!

Pentru cultura poporului român amintesc încă două momente însemnate din activitatea lui Şaguna și anume: a) întemeierea ziarului «Telegraful Român» și b) întemeierea «asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român».

Țiarul «Telegraful Român» a fost întemeiat în anul 1853 și pus sub direcțiunea lui *Aron Florian*, cunoscut profesor, care a venit mai în urmă în țara românească. Era nevoie de acest organ de publicitate atât pentru trebuințele bisericii, cât și pentru luminarea poporului în direcțiune curat națională. Țiarul acesta apare și acum și e condus cu pricepere. Pentru întemeierea asociațiunii, Şaguna a depus încă multă inimă. El este acel, care a întocmit statutele, el este acel, care a stăruit, pe lângă guvern de a le aproba și a da ast-fel ființă acestei asociațiuni. În 23 Octombrie 1861 s'a ținut în Sibiu prima adunare generală de constituire. Au luat parte la această adunare Români din toate părțile Transilvaniei și ale Ungariei. Adunarea a fost presidată de Şaguna, care a ținut cu această ocaziune o foarte frumoasă cuvântare. Reproduc câte-va din frumoșele lui cuvinte: Iată, domnilor, a sosit ziua cea dorită pentru înființarea unei asociațiuni, care să aibă de problemă literatura română și cultura poporului român. Mărturisesc sincer convingerea mea, că eu problema asociațiunii noastre o caracterizez pre

cât de nobilă și frumoșă și unică în felul sēū astă-đi în întrēga nōstră națiune din tōte părțile, unde se află ea, pe atâta de seriōsă și grea, pentru că cere o perseverență de fier și un sacrificiū de inimă. Acestea le afirmez eū după natura scopului asociațiunii, carele este înaintarea literaturēi române și a culturēi populare în deosebite ramuri prin studiū, prin elaborarea și edarea de opuri, prin premii și stipendii pentru diferitele specialități de sciințe și arte.». După ce arată cum trebuie să lucreze asociațiunea, după ce arată piedicile ce le-au pus ómenii guvernului culturēi poporului românesc, după ce arată importanța întemeerēi asociațiunii termină ast-fel: «Predau adunării constituante scaunul onorific al presidiului ce l'am ocupat până acum din încrederea d-vóstră și în sfișit ridicând simțimintele sufletești către cer đic: domnilor, masa dulcei nōstre maici este pregătită pentru óspeți mulți, *maica nōstră a fost până acum îmbrăcată în doliū*, dar de acum se îmbracă ea în hațna de nuntă și poftesce la masă pe toți fiil sēi, ca să strēlucēscă și ea în și cu casa sa și să înoășcă pe fiil sēi precum se înoesc tinerețele vulturului...»

După Őaguna a vorbit *Timoteiū Ciparu*, canonicul de la Blașiū. Cuvintarea acēsta e un buchet de înalte și înfocate sentimente românesci. 'Mī pare rēū că n'o pot reproduce aici, ca să vadă cititorii și să se convingă mai bine de lupta dusă de Români de peste Carpați pentru păstrarea celui mai prețios tesaur, *pentru păstrarea limbei!* Partea finală a cuvintărei e plină de laude și urări la adresa lui Őaguna «acel mare bărbat al națiunei, carele de la început cu căldură a cuprins la sinu-și și fără preget a condus până în momentul de acum ideea acestēi asociațiunii, care astă-đi din idee trece în realitate». «Să-i urăm să-și vadă efectuate intențiunile mărinimóse, ce le nutresce către națiunea română, să-și vadă națiunea fericită...» «Să-i urăm, să ajute

şi să sprijinescă această tinără societate, pe care o a iubit şi o a ocrotit de la légân până în momentul de faţă...»

La 24 Octombree s'a făcut alegerea comitetului conducător şi a fost ales Şaguna ca preşedinte, TimoteiŢ Ciparu ca vice-preşedinte şi G. BariŢ ca prim secretar.

MulŢi ani a condus Şaguna această asociaŢiune culturală cu inimă şi devotament, căci în ea vedea el o pârghe puternică pentru binele poporului românesc.

Din cele arătate până aici, cred, că a eşit în deajuns în evidenŢă marele merit al lui Şaguna pe terenul literar şi cultural.

(Va urma).

G..

AUTORITATEA BISERICII ÎN MATERIE DE CREDINȚĂ.

Conform cuvintelor Domnului, carele a dat Sfinților săi ucenici și Apostoli totă puterea asupra bisericii Sale zicându-le: «Adevăr zic vouă: ori-câte veți lega pe pământ, vor fi legate și în cer, și ori câte veți deslega pe pământ, vor fi deslegate și în cer» ¹⁾. Biserica prin conducătorii săi canonici următorii ai Apostolilor și investiți și aceștia la rândul lor, de la Apostoli și următorii lor cu aceeași putere, a supravegheat tot-d'auna asupra dreptei credințe, a hotărât-o pe baza tradițiunei, păstrată de la început și a impus-o tuturilor credincioșilor ca normă și dogmă de credință, pe care să se edifice cu toți moralmente. Ast-fel a urmat biserica de la început în decursul tuturilor vécurilor, cât ea a fost biserică una, sfântă, universală și apostolică, așa precum o descriu și o numesc sfinții părinți ai sinodului II-lea ecumenic, în simbolul credinței, făcut la acest sfânt sinod.

Credința acésta era dar unanimă până la începutul schismei, adică în tot timpul cât biserica, prin sinódele sale ecumenice și locale și prin glasul autorizat al marilor das-

¹⁾ Mat. Cap. 18 v. 18.

căli și părinți bisericești din aceste timpuri, și a luat deplină sa dezvoltare, sub toate punctele de privire: doctrinal, liturgic și disciplinar. De la această epocă însă, unii dintre credincioși și anume, cei din părțile apusului, prin glasul episcopului Romei, au voit să ridice pre acesta mai pre sus de autoritatea bisericeii și cuvântul său să fie hotărîtor, dogmă universală, care să fie primită și recunoscută de toți. Iar cei din părțile răsăritului s'au ținut de vechea tradițiune, păstrată de la început, anume, că nu glasul unuia său altuia dintre ierarhii bisericeii este autoritate supremă hotărîtoare în biserică, ci consensul unanim al lor—sinodul universal sau ecumenic al bisericeii.

Ast-fel, noi creștinii ortodocși, deosebindu-ne astăzi de credincioșii bisericeii Romane, recunoștem ca autoritate normativă, în materie de credință, glasul unanim și universal al bisericeii, reprezentat prin sinodele sale ecumenice. De aceea, pentru noi au putere de dogmă hotărîrile acelor sinode universale, din timpurile, când biserică era una și nedespărțită, pentru-că în hotărîrile acelor sinode, recunoștem glasul unanim și universal al bisericeii, este reprezentată biserică în universalitatea ei. Iar dacă alături cu hotărîrile acestor sinode, recunoștem de asemenea, cu autoritate normativă pentru întreaga biserică creștină; hotărîrile unor sinode locale și învățăturile unor dascăli și ierarhi ai bisericeii, facem această pentru cuvântul, că hotărîrile acelor sinode și învățăturile acelor sfinți părinți, au fost recunoscute și aprobate de sinodele ecumenice, din aceste timpuri a le întregeii bisericeii creștine.

Acăsta este aceea, ce numim și recunoștem ca autoritate normativă a bisericeii în materie de credință.

Mulți au atacat și au contestat bisericeii acest drept: unii socotindu-l ca ceva arbitrar, alții confundându-l cu infailibilitatea, recunoscută în ultimile timpuri episcopului Romei; alții în fine, nevoind cu nici un preț a admite ca ho-

tăririle bisericeî, hotărîri omenești, să fie investite și impuse cu autoritatea divină.

Tóte aceste obiecțiuni, cari se ridic din partea necredincioșilor, din partea ateilor și din partea multor creștini, înstreinați de biserică, sunt pe cât de nefondate, pe atât de neserióse și chiar ridicole, pentru că autoritatea supremă și hotărîtóre a bisericeî asupra învățătorei, pe care trebuie s'o créză și pe care trebuie să se edifice moralmente credincioșii, nu este ceva nerațional, nici extraordinar și nenatural. Biserica, prin glasul unanim al conducătorilor și povățuitorilor ei canonicî, prin glasul acelora, cărora li s'a încredințat conducerea bisericeî și păzirea învățătorei și spune cuvîntul seú hotărîtor asupra acesteî învățături, pentru că are și dreptul și datoría. Are dreptul, căci însuși Iisus Christos a zis: «Că unde sunt doi sau trei adunați în numele meú, acolo sunt eu în mijlocul lor», ¹⁾ și în acelaș timp a dat, precum am văzut mai sus, Apostolilor seî tótă puterea și autoritatea desevlrșită asupra bisericeî sale, iar aceștia la rîndul lor, au dat-o acelora, cari i-au urmat, spre a conduce și păstori biserica. Au și datoría, căci însuși Iisus Christos a zis sfinților seî Apostoli și prin ei tutulor credincioșilor în vécul vécului: „*Mergénd învățați tóte némurile, botezându-i pre ei în numele Tatălui și al Fiului și al Sfintului Duh. Invățându-i să păzescă tóte câte am poruncit voué și íată eu cu voi sunt în tóte zilele, până la sfîrșitul vécului. Amin*“ ²⁾.

Apostolilor și următorilor, precum resultă din însași cuvintele Domnului, sunt singurî, cari trebuie să se îngrijască de a se păstra neatinsă și neschimbată învățătura mântuitoře a Evangeliului. Și când Domnul a dat acéstă putere lor și îndatorire, cine are drept de a vorbi și hotări în pri-

¹⁾ Mat. 18; 20.

²⁾ Mat. 28; 19, 20. Comp., și Marcu 7; 9. Ión 14; 15, 21, 15; 10 etc.

vința învățătorei de credință, dacă nu aceia cărora se constată din istoria evanghelică, că au acest drept? Este dar natural și logic, că de ôre-ce lor le incumbă sarcina și îndatorirea de a păstra învățătura neschimbată și nealterată și au considerat ca un deposit sacru, pe care să-l transmită intact din generațiune în generațiune tutulor credincioșilor, ei au dreptul de a hotărî asupra învățătorei și hotărîrile lor au putere normativă, pentru a se păstra și păzi cu sfințenie de credincioși.

Dar istoria evanghelică ne arată, că așa s'a urmat de la început. Din Faptele Apostolilor aflăm, că atunci când între credincioși s'au ivit nedomiriri și neînțelegeri, ele au fost risipite și aplanate prin hotărîrea luată de sfinții Apostoli, împreună cu bătrîni în sinod ¹⁾ și tot ast-fel s'au urmat și după aceea în decursul vécurilor. Tôte nedomiririle și neînțelegerile, ivite asupra adevérurilor credinței, au fost aplanate prin glasul unanim al celor, ce conduceau și reprezentaü biserica și tot-d'auna ast-fel s'a hotărît și s'au formulat dogmele credinței.

Autoritatea dar, cu care biserica este investită, nu este nici arbitrară, nici nedreptă și cu atât mai puțin nerațională. Este un drept, care se întemează, precum am véczut, pe cuvintele Domnului și se confirmă prin practica de veacuri a bisericei.

Conform usului dar, păstrat de la început în biserică, acei ce o represintă și o conduc sunt singuri în drept de a vorbi și hotărî în numele ei, căci ei au și dreptul și datoria întru acésta.

Acest fapt reese de altmintrelea și din drepturile, cu cari șefii bisericei sunt investiți și din obligațiunea solemnelă, ce o I-au înaintea lui Dumnezeu și a ômenilor, când se investesc cu puterea și dreptul de a conduce biserica și a administra sfintele taîne.

¹⁾ Fapt. Apost. 15; 30.

Mărturia și mărturisirea de credință a celor, ce reprezintă și conduc biserica, trebuie a fi socotită ca o judecată și hotărâre decisivă în materie de credință, trebuie a fi considerată ca o dogmă, pentru-că cei ce o fac sunt singuri în drept a hotărâi întru acésta. Este o mărturie a lor, care pòrtă acest caracter, în basa puterei, ce li s'au dat lor la chero-tonie, căci cine sunt cei ce hotărâsc? Arhiepiscopul, înainte de a primi chero-tonia, face înaintea altarului, deci înaintea lui Dumnezeu și a ómenilor, mărturisirea de credință. El jură, că va păstra, va păzi și va apăra intactă și neschimbată învățătura credinței, fără a adăoga saũ a știrbi ceva din ea; că o va păstra ca un patrimoniu sacrosanct, așa cum l'a priimit și ast-fel 'l va propovedui și 'l va încredința și celor, ce 'l vor urma.

El face acest act în public, în modul cel mai oficial și 'l semnă în fața tuturilor.

El nu pòte să nu știe, dacă cutare saũ cutare învățatură saũ articol de credință a fost saũ nu profesată, a fost saũ nu recunoscută de biserică, a fost saũ nu admisă în simbolele sale, în predică, în rugăciuni și în îndemnurile pastorale ale predecesorilor săi și al părinților Bisericii de mai 'nainte.

El trebuie să știe și să cunoscă pre toți acela, cari sunt în legătură cu biserica, pre toți aceea, cari sunt în comuniunea bisericăscă, adică, fac parte din sânul bisericii saũ sunt scoși din sânul ei și înlăturați. El trebuie să cunoscă și pentru ce anume abateri saũ rătăcirii aũ fost scoși din sânul Bisericii. Și acésta cunoștință, care i se cere lui în acele momente supreme și este condițiune sine qua non, pentru a fi înălțat la înalta tréptă a arhiepiscopului, spre a fi ierarch și a se putea ruga bisericii, clerul și credincioși, ca el să învețe *pre toți drept și după dreptate Cuvântul Adevărului*, adică învățătura credinței, el chiriarchul o cere și dela inferiorii săi clerici, dela aceea, căroră încredințază vrednicia, apostolatul, pe care el o are și cu care este în-

vestit. Cum dar este cu putință, ca el să nu cunoscă aceea, ce i se cere și este dator a ști? Cum este posibil să nu știe, când această știință și cunoștință este indispensabilă, pentru a fi ceea, ce este și Biserica îl face răspunzător de ea, față de tot clerul bisericii și față de credicioși?

Trebue dar, ca el să cunoscă învățătura credinței, intru toate ale sale, pentru că să pôtă fi înălțat acolo, arhieru, păstor și conducător al bisericii; iar ajuns în această înaltă și însemnată demnitate, are datoria d'a supraveghea, pentru păstrarea intactă și nealterată a acestei credințe și a tot ce Biserica i-a încredințat, spre a transmite urmașilor săi, ca un tesaur sacru, scump și prețios.

El dar, arhieru, păstorul și conducătorul Bisericii, singurul reprezentat al vredniciei apostolice în biserică, cunoscătorul credinței al tainelor și a tot ce are Biserica, răspunzătorul înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, pentru păstrarea și neschimbarea sa și alterarea lor, tocmai el să nu fie în drept, de a vorbi și hotări în numele lor și pentru ele? Dar atunci, cine să albă dreptul a hotări întru cele bisericesti, cei streini de biserică?

Acésta ar fi întocmai ca și cum, pentru apărarea unei averi și dispunerea ei, nu ar veni moștenitorii și reprezentanții legali ai celui, ce a avut acea avere, ci în locul lor s'ar substitui alții streini, fără nici un drept legal.

Nimeni dar nu are și dreptul d'a vorbi și hotări asupra cestiunelor bisericesti, în numele bisericii, de cât reprezentanții ei legali și, aceștia după tradițiunea păstrată de la început și după organizarea bisericii, nu o are de cât aceea, pe care Domnul nostru Iisus Christos și Sf. Apostoli i-a instituit în biserică cu puterea de a lega și a deslega, adică Episcopii; iar ei la un loc adunați represint glasul apostolic, autoritatea suverană și absolută a Bisericii, pentru tot ce ar hotări și pune la cale, căci, precum am dis, *ei sunt singurii, cari au și dreptul și datoria.*

De altmintrelea, pe lângă acest drept istoric, legal și canonic, autoritatea și dreptul se impune în mod natural, prin însăși natura lucrului, căci cine voești să aibă glas și putere hotărâtoare într'o instituțiune, dacă nu aceia, cari sunt în fruntea ei și o conduc?

Episcopii, fiind șefii și conducătorii bisericei ei, sunt singurii, cei mai puțin bănuți de neglijență, precum pentru cunoșterea credinței; tot ast-fel și pentru păstrarea și apărarea ei. Precum sunt și trebuie să fie cei mai interesați a o cunoște întru toate ale sale, așa și datorii a o apăra și a'și pune sufletul, pentru păstrarea și apărarea ei.

Iar dacă se întâmplă ca el, episcopul, din neștiință, neglijență sau rea voință, să nu fie la înălțimea demnității și la datoria sa, precum s'a vădut de multe ori și aprópe în toate timpurile, atunci contra unora ca aceștia s'a ridicat glasul cel adevărat și unanim al Bisericei. Adevărul s'a restabilit și cei ce au neglijat s'au au voit ca să schimbe, au fost înlăturați ca netrebnici sau rău voitori; dar acesta n'a alterat întru nimic autoritatea, puterea și drepturile inerente demnității, celor ce sunt puși a conduce și reprezenta Biserica și a fi în acelaș timp răspunzători, înaintea lui Dumnezeu și a ómenilor, de păstrarea ei intactă și nealterată.

Fie-care dintre episcopi, fiind dar investit legalmente, istoricește și canoniceste, cu dreptul d'a reprezenta biserica și avind în acelaș timp și datoria d'a o apăra, fiind cu alte cuvinte el protectorul, părintele și glasul mărturisitor al adevărului, pentru interesele bisericii, când sunt la un loc adunate mai ast-fel de glasuri, nu reprezenta ele óre o autoritate mai mare și decisivă pentru interesele bisericii? Nu reprezenta ele adevăratul glas al Bisericei, autoritatea ei, singura în drept a o reprezenta și a hotări în numele și pentru interesele ei? Iar când glasul acesta autorizat vine și dovedește, că cutare sau cutare învățătură s'a mărturisit în anume mod, Biserica lui Iisus Christos, chiar de la

început, și în acest sens învățătura acésta este formulată în articol de credință, nu este óre în drept a face acésta? Dar atunci, cine ar avea dreptul să facă acésta?

Or ce factor dar s'ar introduce, spre a legifera saũ hotări în cele bisericéști este strein, necompetent și nu are nici dreptul, nici datoria d'a se rosti asupra lor, căci singurii în drept sunt, precum am vėđut, organele ei canonice, adică ierarchiil și conducătorii canonici ai Bisericeil.

La întrebarea dar, cine represinta glasul autorisat al Bisericeil și cine este în drept a hotări în materie de credință «Biserica, n'are dreptul a vorbi și a hotări în tóte cestiunile ce o privesc, fie în materie de credință, cult, ritual saũ disciplină bisericéscă, nu póte fi altul, de cât glasul ierarchilor Bisericeil. Ei fiind singurii păstrători și depositarii ai credinței, singurii cunoscători ai ei și singurii în drept a o reprezenta și apărá, ei sunt glasul autorisat, ei sunt cari represint autoritatea Bisericeil în materiă de credință, căci lor le este încredințată Biserica, păstrarea credinței și păzirea tutulor așezămintelor ei.

C.

PREDICĂ

LA INTRAREA ÎN BISERICĂ A SFINTEI FECIÓRE MARIA.

(21 Noembrie).

Fraților,

Sfinta noastră biserică serbézá astă-đi aducerea la templu a sfinteí Fecióre Maria, mama Mântuitorului nostru Iisus Christos. Ióchim și Ana, după multe rugăcuni, dobândiră pe Fecióra Maria și drept mulțumire către Dumneđeú, la trei ani după nascerea Fecióreí, o duseră la templu, spre a-și petrece aici copilăria sa. Ce fericită pildă ca și noi să iubim biserica și să nu ne rușinăm a duce pe fițele noastre în templul Domnului! Aici Fecióra a învățat cărțile sfinte și s'a pregătit, prin curățenia inimei și prin iubirea lui Dumneđeú, să se facă vrednică a nasce pe Mântuitorul lunei. A ascultat cu sfințenie sfaturile preoților, a urmat poruncile lor și a crescut în dragostea lui Dumneđeú. Acéstă hrană morală, cu care

s'a nutrit în biserică sfânta Fecióră, nu trebuie să lipsească nici copilelor noastre și nicăeri nu o putem afla de cât în templul Domnului și nu o putem dobândi mai cu prisosință, de cât de la servitorii altarului.

Fraților,

De multă vreme noi am început să uităm de biserică lui Christos și să ne gândim mai mult la petrecerile lumesci. Astă-đi balurile, seratele, teatrele sunt pline de lume, iar bisericile sunt góle. După cum la oraș, tot așa și la țară: la horă și la șeđătoare se adună tot satul, iar la biserică nu vine de cât preotul. Acesta se întâmplă nu numai Dumini-cile, dar chiar la sêrbătorile cele mari ale sfintei noastre biserici. De unde acest rêu, de cât de la lipsa de educație morală; de unde acest rêu de cât de la exemplul dat de părinți, de la exemplul dat de educatorii copiilor noștri. Mai vedem noi astă-đi pe tată și pe mamă, ducându-se la biserică cu copii lor, ca pe vremurile cele bune, mai auđim noi, pe profesori îndemnând pe copii, cu cuvântul și mai ales cu fapta, ca să se ducă la biserică? Copiii noștri nu se mai încălđesc de învățăturile înalte cari sunt cuprinse în întregul nostru serviciu religios. Cine óre să le mai înduóșeze inima, cine să le formeze tăria de caracter moral atât de necesar în vieța de tóte țiele? Guvernantele strêine saũ profesóarele tot strêine ale pensionatelor, cari, mai tóte, sunt de alte confesiuni și de o moralitate îndoiosă? Unde voim să ajungem cu atâta nepăsare? Carnea noastră și sîngele nostru

să nu ne mai intereseze ore? Să se fi stins în noi simțul de datorie către copiii noștri? Nu, nu cred acésta și ar fi o adevărată nenorocire pentru némul nostru, când ficele nóstre ar fi crescute în disprețul pentru religiunea strëmoșilor. Să se mândrască părinții când vor vedea pe ficele lor împodobite cu toate virtuțile creștinesci și să se întristeze sufletul lor, când vor sci, că ele vor rămâne în lume fără credință în Dumnezeu, fără virtuți și fără iubire de biserică. Asemenea copile nu vor putea fi nici bune soții, nici bune mame. Și când conștiința lor amorțită se va deștepta și vor vedea prăpastia care se deschide înaintea feței lor și sărăcia morală a sufletului lor, atunci nu vor bine cuvînta amintirea părinților. Temeți-vă de acésta toți cari aveți iubire de copilele vóstre și aduceți-vă aminte de răspunderea, pe care o aveți înaintea lui Dumnezeu. Lăsați la o parte grija casei, a petrecerilor și a plăcerilor și jertfiți-vă câteva ore pentru crescerea morală a fițelor vóstre. Vă îngrijiți ținlic a le învăța să vorbescă în limbă streine, a le desvolta gustul pentru lux, iar ficele vóstre nu sciū nici cel puțin însemnătatea semnului crucei, pe care îl fac la culcare și la scularea din somn. Mamele trebuie să le insufle de timpuriu respectul către lucrurile sfinte și să nu pregete a le duce la biserică în țilele de sərbători. Fiți cu băgare de sémă, ca ficele vóstre să asculte cu respect serviciul divin și să fie pătrunse de pietate; fiți cu băgare de sémă, ca ele să respecte pe servitorii altarului și voi înși-vă dați-le exemplu. Aduceți-vă aminte de părinții voștri din

casa cărora nici odată nu lipsea preotul, ci el era stătuitorul, conducătorul moral al familiei și cuvîntul lui era ascultat cu sfințenie de toți; urmați exemplul lor și vă va fi bine și va fi mulțemit sufletul vostru. Duce-ți pe fiicele vóstre înaintea preotului ca să se mărturisescă și să nu trecă post în care și ele și voi să nu vă împărtășiți cu corpul și sîngele lui Christos. Ast-fel veți forma educația copilelor vóstre și veți avea garanție că ele căsătorindu-se vor ajunge model de virtuți și de viață sfîntă. Câte nevoi și necazuri nu întîmpină o soție în viața sa, de câte nenorociri nu e amenințată, de câte ori sufletul ei nu ajunge în primejdie de mórte și unde să găsească ea atunci scăpare și ușurare de amărăciuni de cât în biserică, în casa Domnului! Decî obicinuiți-le de timpuriu să iubească biserica și cu drag să se ducă acolo, spre a asculta cuvintele dumnezeesci ale Evangheliei și spre a pleca genuchile cu umilință înaintea lui Dumnezeu. Părintele, dacă își iubesce pe copiii săi și nu voesce să-î dea pradă desfrăului, să ajute pe mamă și cu cuvîntul și cu fapta și să-î înlesnescă sarcina de a'și cresce pe copii în frica lui Dumnezeu.

Fraților,

Pe Fecióra cea bine cuvîntată și-a ales-o Mântuitorul ca mamă, fecióre bine-cuvîntate să crescem și noi, cari să devie bune mame celor pămîntenî. Numai în biserică póte să devie cine-va bun creștin, numai aici în fața crucei Mântuitorului póte cine-va să uite cele pămîntesci și să se gîndescă la cele dumnezeesci.

Invętați pe ficele vóstre să iúbescă biserica și cu drag să vie la dinsa în zile de Duminici și sęrbători. Faceți ca să devie o trebuința pentru ele ascultarea serviciului divin. Aici numai, ascultând vieța și faptele Domnului cine-va învața dragostea de Dumneđeú și iúbirea de aprópele. Să lásăm deci la o parte lena și indiferența și după cum găsım vreme să ne ocupăm de tóte, tot așa să găsım și pentru biserica lui Christos. Fericiti părinți carı cresc pe ficele lor în iúbirea de cele dumneđeesci, fericirea lor va fi tot așa de mare ca și aceea a lui Ioachim și a Anei, când aú adus pe fiica lor în templu. Copilelor veniți la biserică cu cuget curat și să căutați a vę curăți de greșalele vóstre; plecați genuchile înaintea altarului sfint, ascultați cu băgare de sémă cuvıntul lui Dumneđeú și urmați poveșelor ce le primiți de la preoți. Amin.

M. P.

FOLÓSELE VIETEÍ RELIGÍÓSE PENTRU OM ÎN SOCIETATE.

Veđi Biserica Ortodoxă Română, No. 7, an. XXV,

Când omul creștin duce o vieță piósă și religiósă, folósele unei ast-fel de vieți, atât pentru el ca individ, dar mai ales pentru societatea din care face parte, se vede aici, în societate adică în raporturile sale cu cei-l-alți. Aici se vede mai clar că o ast-fel de vieță îi este și lui și societăței din care face parte de folos.

Societățile atee și necredincióse, ca și omul natural pe care l'am văduț descris de Pliniú, n'aú cuvinte cari mai de cari, să se plângă și să învinuľască pe Dumnezeu și providența sa asupra lumei. *Providența dumnezeéscă este acusată de nedreptate! Dumnezeu însuși este acusat că nu îngrijește, și că nu are milă de om!*

De la început necredincióșii debutéză prin contradicțiunii și se contradic pre ei însuși. Dar bine necredincióșule, dacă nu cređi că există Dumnezeu și că omul este creat de El, făptură a mânilor sale, atunci cu ce drept te plângi contra lui și îl acuzi că nu îngrijește de om? Cum îndrăsnești a pretinde ceva, ba încă milă și compătimire de la acela a căruia existență tu nu o recunoști? De ce nu impuți omului, acestui Zeú al naturei, precum tu îl cređi și îl trím-

bițezi neîncetat, afirmând că afară de el și mai pre sus de el nimic și nici o ființă mai superioară nu există? Fii corect, fii logic cel puțin. Impută acestuia cauza tuturor nenorocirilor și fă-l pre el răspunător pe totă linia și pentru toate.

Dar să auzim în întregul ei plângerea ateilor și necredincioșilor: «In această ființă sensibilă, inteligentă și cugetătoare, care de toți în mod constant și cu insistență se pretinde a fi obiectul de predilecțiune al divinității, noi nu vedem (dic ateii și necredincioșii) de cât o mașină nobilă, mai proastă și mai supusă stricăciunii, din cauza marii sale complicațiuni, de cât chiar ființele cele mai imperfecte. Bestiile cari sunt lipsite de cunoștințele noastre, plantele cari n'aũ de cât o viață vegetativă, petrele cari sunt cu desevirșire lipsite de simțire, sunt în multe privințe ființe (?) mai privilegiate și mai favorisate de cât omul; ele sunt cel puțin scutite de durerile sufletești, de torturile gândirei și ale cugetării, de întristările cari consumă viața și de altele a căror pradă nu vede a fi de cât omul¹⁾».

Bietul om! Cât îl compățimesc ateii și necredincioșii!

Inchipuiască-și orı cine. Ființele cele mai imperfecte, plantele, lemnele și petrele sunt mai fericite de cât omul, cu toate că el este regele naturei, cu toate că el este înzestrat cu sensibilitate, inteligență și cugetare. Și pentru ce mă rog? Răspunsul lor este, pentru că el, omul, se întâmplă să aibă, dureri, suferințe și să îndure chiar nenorociri, și el le simte toate acestea, îl apasă și îl consumă, pe când animalele nu simt, lemnele și petrele n'aũ simțuri. Deci acestea sunt mai fericite de cât omul!

Curiósă compățimire, dar mai pre sus de toate curiósă logică. Omul este nenorocit fiind că simte, fiind că raționază, cugetă și își dă sēma de tot ce se întâmplă în lume și cade

¹⁾ Veđi sistemul naturei tom. II, cap. 5, pag. 155.

sub percepțiunea simțurilor sale. El este nenorocit și nefericit fiind-că simte și se afectează de tot ce'l pivește pre el și ai săi. Ar fi mai fericit ȃic ateii și necredincioșii dacā n'ar simți, n'ar pricepe și nu și-ar da sēmā de nimic din cele ce se întâmplā în lume, în jurul sēu s'aū cu el însuși.

O ast-fel de logicā și compătımire, credem, nu pōte și nu trebuie sā măgulēscā pe nimeni. Dacā în rindurile ateilor și necredincioșilor ca pōte sā aibā adoratori sau admiratori, în rindurile omenilor cu judecatā drēptā și imparțialā, nu va găsi nici o datā adepti, iar cēla ce sunt însuflețiți de sentimentul de pietate și religiozitate care înalță pe om de la cele pāmētești la cele cerești, și până la însuși Dumnezeu isvorul bunătăței și al perfecțiunei, rēsping cu indignare ast-fel de comparațiuni, pornite din vederi strimte și viclene, cari n'aū alt scop de cāt a înjosi pe om, a'l înstreina de la orī și ce fel de rēspundere pentru faptele sale și a'l depārta de Dumnezeu, Creatorul omului, Providențiatorul și dreptul sēu judecātor.

Este ridicul raționamentul lor, el pōte sā placā și sā mulțāmēscā pe ateii și necredincioși, nu însă pre cei ce cred și se tem de Dumnezeu. Pe aceea cari voesc cu pietate și religiozitate a face voia sa cea sfintā aci pre pāmēnt, și a aspira de a fi întru tōte imaginā fidelā a Lui Dumnezeu Creatorul, Părintele cel Bun, Sfint și Perfect ¹⁾).

Dar sā examinām din punctul de privire ce ne preocupā plāngerea sau mai bine ȃis insulta pe care ateii și necredincioșii o aduc și omului și lui Dumnezeu.

Ce se pōte cine-va aștepta de la omul descris de ei? Ce ideal îi insuflā ei. Ce normā și orientare îi dā pentru viața sa de tōte ȃilele și raporturile sale sociale? Ce pōte și ce trebuie sā facā el considerāndu-se și avēnd credința cā este așa precum îl descriū și îl cred cei ce tǃgāduesc pre Dumnezeu și providența sa în lume?

¹⁾ Comp. Math. V, 48.

Când bestiile, lemnele și petrele sunt mai fericite de cât omul, atunci ce ideal moral póte avea el? Ce póte să-l încălzescă? Și când el nu este de cât o *mașină mobilă*, cum numesc ei, cum va merge acéstă mașină fără mecanic? Incotro o va lua, care îi va fi drumul, cum va merge ea singură și unde va ajunge? Cugetat-ău óre patronii necredinței la tóte aceste întrebări fórte drepte și naturale ce cu drept cuvînt li se póte pune, fără chîar a îi mai întreba cine a fabricat acea mașină pe care de altmintrelea și ei însuși o recunosc că este fórte complicată, orî că ar înțelege-o ca aparat mecanic, orî că o cred mai complicată față de cele-l-alte mașini, animalele de tot felul, căci tóte după credința lor sunt mașini!

Dar fie. Să ȓicem pentru moment ca ei. Mai mult chîar să-și credem ca ei și să vedem judecând lucrurile în mod liniștit, fără patimă și rațional; să vedem ȓic, unde vom ajunge.

Dacă omul, după credința lor, *este o mașină*; orî cât am presupune-o nu complicată, cum ȓic ei, dar chîar perfecționată; de ar fi chîar automobilă, adică să se misce de sine, ce póte fi de ea, nu este tot mașină? Orî cum ar fi și orî cum am presupune-o, este și rămîne mașină. Dar privind-o ast-fel, nu suntem în drept a întreba unde este mașinistul? Care este origina acestei complicate mașini? Cine este cel ce a făcut-o.

Dar aceste întrebări așa de logice și naturale, cari se impun tuturor, convin ele ateilor și necredincioșilor, saũ mai bine ȓicînd pot răspunde la el în mod sincer și consciincios? De sigur că nu, căci mașinistul ce se impune autorul mașinei celei fórte complicate și perfecte nu póte fi de cât mai perfect de cât ea, și íată-ne pe altă cale și prin altă ordine de idei ajunși íarăși la Dumneȓeu autorul seũ creatorul omului, mașină numit de ateí.

Să le împărtășim ínsă mai departe credința, să ȓicem

ca și ei, ba pentru a le complace chiar să credem ca și ei că omul este o mașină, și să vedem la ce mai ajungem. Dacă omul este mașină, orî cum ar fi și orî cât ar fi de perfectă, este și rămâne tot mașină, și are necesitate absolută de un conducător. Iată că și aici ateii sunt perplexi, căci ce pôte fi acest conducător de care mașina are absolută necesitate și fără care o mașină nu pôte funcționa, ce pôte fi ȃic, într'o altă ordine de idei dacă nu un providențiator?

Bieții necredincioși sunt striviți cu chiar cuvintele și teoriile lor. Dar atunci înțelegem plângerea și revolta lor contra Creatorului și a providenței sale asupra omului.

Ei uită însă un lucru, că orî cum ar voi să apere mașina, ca mașină fiind este incapabilă în sine nu numai de orî și ce ideal moral, dar chiar și de orî și ce fel de răspundere și atunci iată pentru ce după ei, providența e vinovată iar nu omul; de ce nu sunt cel puțin sinceri și de bună credință să spună lucrurile pe nume: ȃiceți cel puțin așa cum ar trebui: *Strică mașinistul, iar nu mașina?*

Tótă viclenia este dată pe față și acum fie cine înțelege pentru ce ómenii fără Dumnezeu își permit tótă limita și pentru ce în faptele lor nu vor să aibă nici un control și nici o răspundere. Acum fie cine înțelege pentru ce acești ómeni nu vor să știe, nici de obligațiuni, nici de datorii morale în viața lor, aci pre pământ și cu atât mai puțin să audă despre pedepse sau recompense, ca răspundere pentru faptele lor, într'o vieță viitoare.

Dar ast-fel judecat omul, se pôte o mai mare înjosire și degradare pentru regele naturei, pentru ființa căreia Dumnezeu a supus tóte?

Dar bine, domnilor Atei și necredincioși, dacă ast-fel îl creleți, atunci ce puteți pretinde și aștepta de la el?

Nu vę întrebați, ce rost, ce scop are acéstă mașină în lumea acésta. Iar dacă are un rost, atunci ce raport, ce legătură are lumea cu omul?

Căci dacă presupui că omul n'are nici o legătură, atunci însași existența lumii, pare a nu mai avea nici o rațiune, iar a omului, nici atât.

Dacă iarăși recunoști că trebuie să'și aibă fie-care și omul și lumea rostul lor, și trebuie să fie o legătură și un raport între ele, cum și este, atunci, nu este natural să cugești cât de cât asupra acestei legături? Nu trebuie să te gândești pentru ce ómenii se silesc în lumea acésta să ajungă la cultură, la civilizațiune? Pentru ce atâta năzuință și silință pentru a progresa sub toate punctele de privire? Pentru ce lupta uriașă și continuă ca fie-care să'și îmbunătățească sórta sa și morală și materială, dar mai ales morală? De ce să nu reflectezi un moment pentru ca societățile ca și individele unele sunt mai prospere de cât altele; unele mai culte și mai civilizate, altele mai în stare de sălbătăcie? Pentru ce fie-care se silește a fi cult, fiind-că prin muncă onestă și dréptă să'și asigure o vieță mai bună și mai confortabilă și pentru ce societatea la rândul ei, Ia toate garanțiile ca să asigure onórea, vieța și averea fie-cărui din membrii ei?

Dar în zadar am continua șirul acestor atât de raționale întrebări. Pentru atei și necredincioși toate sunt de prisos, toate sunt nimic. Nici odată n'aú voit, și nici nu voesc să'și turbure mintea cu cestiuni, cari nu le sunt favorabile. De altmintrelea însă, să le dăm și dreptul, când ei exclud pre Dumneđeú și providența sa din lume și toate aspirațiunile și tot idealul lor le concentreză în om, iar acesta nu este de cât o mașină, iar ca ființă cea mai nenorocită și cea mai nefericită, mai nefericită de cât chiar lemnele și petrele, atunci ce poți să mai pretinđi de la ast-fel de ómeni?

Sunt inși nu numai tenaci în credința lor dar se póte dice chiar fanatici; și în acelaș timp agresivi și necuviincioși față de orí-cine nu crede ca ei. Ei țin la ale lor, dar nu pentru acésta 'i acuzăm, ci pentru că sunt pasionați

pentru niște convingeri cu desăvîrșire rele, vătămătoare și ireasonabile. Dar ce să le faci? Trebuie să-î lași în credința lor, căci nu voesc a se convinge de lumină și adevăr și orî cine judecă imparțial recunoște cât sunt de rele, vătămătoare și chiar desastrose pentru om credințele ateilor și necredincioșilor; cu toate acestea pentru că ei resping a privi orî și ce discuțiune dréptă, logică și rațională și vor cu orî-ce preț să rămână în ale lor, ești nevoit să-î lași. Dar fie acéstă credință pentru ei. Póte că lor pentru scopurile ce le urmăresc să le folosescă; nu le va fi însă de folos. Pentru acésta pe acéstă cale creștiniî și credincioșii cei adevérați ai bisericei lui Iisus Christos, nici odată nu i-au urmat. Ei n'aũ fost nici odată geloși, și nu vor fi în véc, pentru acele idei cari umilesc și înjosesc pre om, făcându-l să nu mai albă nici o încredere în sine și nici o speranță în providența divină, pe care o simte și de care are nevoie în tot momentul spre a îndruma pașii vieței sale la bine și la virtute.

Creștiniî cunosc și știm cu toți că ideile acestea sunt vechi și aprópe în toate vécurile aũ fost spirite răzlățite, cari aũ voit a'și face o fală din faptul că le profeséză și se țin de ele; dar niște ast-fel de adepti tot-d'auna n'aũ întimpinat de cât disprețul, ca să nu ȃic ura tuturor; căci toți vedeau cât de nedemne și degradatoriî pentru om sunt ast-fel de credințe. Chiar societățile păgâne și idololatre le-aũ respins cu indignare și le-aũ proscris considerându-le ca ceva care înjosește și necinstește pre om.

Desprețuită dar fiind de toți pretutindenî și în toate timpurile și ele și adeptiî lor, ca ceva vătămător și chiar periculos pentru om și societate, creștiniî, la rândul lor, le-aũ privit tot-d'auna cu dispreț. I-a îndemnat, este adevérat a se convinge de adevăr, dar vedénd că sunt tenaci în ale lor și îndărătnicî, i-a lăsat în svîrcolirile lor. Îi considera tot-d'auna ca ómenî periculoși și aũ căutat să evite chiar contactul cu ei.

Ast-fel considerându-l, creștinii și credincioșii cei adevărați ai Bisericii lui Iisus Christos tot-d'auna și în toate timpurile s'au edificat moralmente pe acele mari, eterne și sublime principii morale pe care le predică Evangelia. Ei s'au călăudit în toate mișcările și pașii vieții lor de învățatura acestei sfinte cărți și de viața dătătoare, și tot-d'auna au crezut și au mărturisit ceea ce ea ne învață despre om și viața sa. Și edificându-se moralmente numai pe învățăturile și îndemnările Evangheliei și ducând o viață pioasă și religioasă, cu frica lui Dumnezeu și păzind poruncile sale, acestea au folosit mult, atât fie-cărui credincios, cât și societății creștinești din care credincioșii făceau parte.

Dar este deja timpul să lăsăm pe atei și necredincioși în îndărătnicia lor și să vedem sublimele și eternele principii ale moralei evanghelice pe care le urmărează și trebuie a le urma credincioșii bisericii creștine pentru a duce o viață pioasă și bine plăcută lui Dumnezeu.

Învățătura evanghelică, a scos pe om din starea de decadență, umilire și înjosire în care îl ținea încatenat toate religiunile de mai înainte și chiar monoteismul Judeilor.

În Idololatrie, între om și Dumnezeu era prăpastie mare, mai nici un raport și mai nici o legătură. Oamenii erau serviți cei mai umiliți și degradați în fața Țeilor, onorea, averea și chiar viața lor, era la disgrația Țeilor, care nu se îmblânzeau de cât prin tot felul de sacrificii și cereau chiar sacrificii umane! Ce ideal putea să aibă omul despre sine și dumnezeire aci, când el, omul, față de ea, (dumnezeire), era uneltă netrebnică și de nimic.

Chiar și monoteismul Vechiului Testament, religiunea Judeilor, încă nu era, în multe, mai ales în timpurile de decadență ale lor, departe de idololatria și politeismul păgânilor.

Și aci Iehova este Domnul și Stăpânul suprem, iar Israil este servul său. Caracterul de servitute este care caracteriză raportul iudeului cu Dumnezeul său.

Apoi și monoteismul judaic, ca și politeismul idololatră, erau religii exclusiviste, fie-care pentru anume popoare, ba chiar pentru anume indivizi. Iehova era Dumnezeu numai al Judeilor, iar dintre oameni, numai Israil era poporul său. De restul oamenilor, nici Judeii nu voeau să știe, toți erau socotiți de ei ca fără Dumnezeu și necredincioși. Tot astfel era și în politeismul păgânilor. Fiecare popor, cetate și familie își avea zeii săi. Ce legătură morală putea să fie între oameni, când religiunea lor le inspira astfel de credințe. Fie-cine înțelege și istoria este martoră, că murii Chinei apărau popoarele și fie-care din ele ca și individul nu se nutrea de cât de egoismul său personal. Totă morală lor era resumată în prosperitatea, ca să nu țină bunul trai al individului. *«El să fie bine; lumea întrégă poate să piară»*.

Din această tristă stare și nedemnă de om, imposibilă de a desvolta ori și ce fel de pietate rațională și morală, a scos pe om învățătura evanghelică.

Isus Christos, Cuvântul lui Dumnezeu venind în lume și întrupându-se pentru a mântui pe om, El a rupt legăturile morții, a desființat atât prăpastia care era între om și Dumnezeu în idololatrie, cât și servitudinea pe care o propoveduia monoteismul Judeilor și a spus Apostolilor săi și Judeilor și prin ei la totă lumea, că Dumnezeu este Tată al tuturor oamenilor, Părinte plin de milă și îndurare către toți: căci toți sunt fii ai săi, de ore ce se trag din unul și același Adam. El a spus prin Apostolii săi tuturor oamenilor, că ei fiind fii ai aceluiași Părinte, Dumnezeu, sunt frați între dinșiși, fără deosebire de neam și treptă socială

Frați fiind și fiii ai aceluiași Părinte, ei nu trebuie să aibă altă aspirațiune de cât să facă voea sa cea sfântă; să păzescă poruncile sale, cari sunt drepte, bune și de folos. Să-l aibă pe el, Părintele cel bun, sfânt și plin de îndurare idealul de perfecțiune la care trebuie să ajungă prin faptele și viața

lor, și să se siléscă să devină și ei sfinți, curați și perfecți ca și Dumnezeu Tatăl lor cel din ceruri¹⁾.

Care altă religione vre-o dată a spus omului o ast-fel de învățatură, ridicându-l la un ast-fel dn ideal de unde pôte decurge, precum a și fost și s'a și văduț în istoria creștinismului, tot ce pôte să fie bun și de folos pentru om, în acéstă lume.

Cine vre-o dată s'a gândit la o înfrățire generală și universală a tuturor ómenilor? Să îi ridice la gradul de înfiere către Dumnezeu, să-i facă fii ai sêi, și să îi renască prin cea mai sublimă învățatură morală? Minte și concepțiunea omenéscă nu s'a putut nici o dată ridica până la așa ceva. Acésta a trebuit ca însuși Dumnezeu, în marea sa iubire ce a avut către om, făptura mânilor sale, să trimită în lume pe însuși Fiul, unul născut, cel de veci în sinul Părintelui, și acesta să ne învețe. acest mare adevăr și atât de folositor ómenilor, căci numai prin el, s'a putut pune bazele adevăratului progres și civilisațiune în omenire.

Ca corolarii ale acestui mare și de folos adevăr, Cuvîntul lui Dumnezeu ne-a învățat: «Că noi fiind fii ai lui Dumnezeu, trebuie să-l iubim pre el mai pre sus de tóte; iar noi ómenii frați fiind între noi, trebuie fie care din noi să iubéscă pre semenul sêu ca și însuși pre sine; iar acéstă iubirea desévrișită și sinceră pre care trebuie să o avem către tot omul, semenul nostru, El ne învață că trebuie să o extindem și asupra acelora ce ne urăsc pre noi. Cuvîntul lui Dumnezeu ne poruncește că trebuie să iubim chîr și pre inimiții noștri, chîr și pre aceea cari ne fac nouă rău²⁾».

Care religione vre-o dată saŭ care sistem filosofic măcar, din câte a văduț și a cunoscut omenirea s'a putut ridica la

¹⁾ Comp. Matheii V. 44—48.

²⁾ Comp. Math. V, 41 și urmat. VI. 24 etc.

ast-fel de principii morale și să învețe pre om atâta abnegațiune și atât de desevirșită iubire?

Omenirea în curgerea vécurilor, cu tótă silința ce și-a dat d'a cultiva științele și artele pentru prosperitatea lor, s'a mărginit ca tóte folósele fie care neam, fie care cetate, familie și individ, fie care să și le apropieze sieși și numai pe sine să se aibă în vedere la orí și ce fel de beneficii. Fie care se îngrijea de sine și de al sėi. Tótă iubirea era redusă și mărginită la *egoismu personal*, saú cel mult la o iubire către ai sėi și cel mult către cei din némul sėu. Dar despre o iubire generală și universală sinceră și desinteresată, care să se extindă de o potrivă către toți ómenii; nimeni nici o dată nu a grăit; iar la o iubire către vrășmașii noștrii și către aceea cari ne fac rău, mintea și rațiunea omului nici o dată nu s'a putut, nici gân i, nici ridica. Acésta a trebuit ca Insuși Dumneđeú să ne-o descopere prin Fiul și Cuvintul sėu venit în lume și întrupat pentru mántuirea nóstră.

Folósele bine-făcétóre ce a rezultat pentru omenire din practicarea acestor principii supra-umane și sublime sunt necontestate chiar și de cei mai aprigi inimici ai credinței creștine.

Prin iubirea sinceră și desevirșită pe care creștinii au arătat și au dovedit-o în stinul tuturor popórelor necreștine au domnit asupra moravurilor lor sėlbatice, i-au atras la lumina bine făcétóre a Evangheliei și au desființat ura și vrăjmășia care separa de vécuri popórele. Și au astă iubire sinceră și desinteresată, extinsă fără deosebire asupra tuturor ómenilor și chiar asupra vrășmașilor resultând fiind isvorul tuturor virtuților și al tuturor faptelor bune; societatea creștină a covirșit prin vieța cea curată și sfintă tóte societățile necreștine și a fost societate model care a atras tot-d'auna admirațiunea tuturor.

Iubirea acésta însă învingênd or ce patimă și or ce rės-

bunare a făcut ca în sinul societății creștine să domnescă pacea mai mult de cât în sinul orîi cărei societăți, și din această cauză societățile și popóarele creștine aú putut să progreseze în tóte mai mult de cât restul necreștin al omenirei; iar principiile morale cari însuflețesc și încálzesc inima creștinilor fiind nobile și drepte numai în sinul societăților și némurilor creștine s'a putut pune bazele unei adevărate culturî și civilizațiuni, care să prospereze cu adevărat și să înalțe pre om.

Acest adevăr este iarăși incontestat. Societățile creștine, chiar de la aparițiunea luminei evangelice aú covirșit pre tóte cele-l-alte societăți umane necreștine, ele singure aú fost model și aú atras admirațiunea tuturor ómenilor, și sunt și până în ziua de astă-đi în fruntea progresului și a civilizațiunei. Sunt, se póte đice, singurele cari conduc destinele întregel omeniri.

Cuî dar se datorește și trebuie a se datori această proeminență a societăților și popórelor creștine, față de restul omenirei necreștine, dacă nu ideilor morale sublime, sănătóse și raționale pe cari le inspiră credincióșilor creștini evangeliul pe care ei se edifică moralmente? Dacă membrii acestor societăți nu s'ar ține de aceste principii, atât de bine-făcătóre, singurele, cari îi fac a se deosebi de orîi și ce societate; dacă ei nu le-ar practica în viața lor și nu s'ar edifica moralmente pe ele; atunci cum ar fi posibilă o deosebire a societăților creștine de cele necreștine?

Singurá punerea în practicá a marelui principiu a adevăratei, sincerei și desinteresatei iubiri către aprópele face fericirea și prosperitatea societăților; iar iubirea către vrășmași, îi desarméză mai mult de cât orîce împotrivire, luptă sau rėsboi.

Când toți membrii unei societăți tráesc în desávırșită iubire între ei, atunci din mijlocul acelei societăți dispáre ura, gelosia, rėsibunarea și orîce fel de nedreptate către

apropoale. Acolo domnește pacea, dreptatea și tot îndemnul eel bun, d'a nu a luce nici un fel de supărare sau jicnire apropielui și intereselor sale. Nu numai atât dar în iubirea reciprocă sinceră, desinteresată a membrilor societății fiecare se va sili a considera ca sfânt ceea ce este al apropielui și fie-care îl va respecta ca atare, lipsind ast-fel totă greșala, nedreptatea și fără de legea.

Dar când mai presus de toate acestea, fie-care din membrii societății, crede și mărturisește, că sus, în ceruri este Dumnezeu, Părintele tuturor, carele vede toate și de vederea Căruia nu se poate ascunde nimeni; că acolo este Tatăl comun al tuturor carele voește, ca jos, aci pe pământ, între fiii săi să domnescă dreptatea, atunci, creștinii cei adevărați, este cu puțință să se abată și să calce voia cea sfântă a lui Dumnezeu? Iubirea lor către Dumnezeu, d'a bine plăcea lui și d'a nu calca poruncile sale îl va face ca tot-d'auna să fie către aproapele cu acea iubire pe care ne-o impune Evangelia. Și ast-fel trăind între ei, cât de fericită trebuie să fie acea societate?

Când însă omul creștin trăește și se pörtă întru toate așa cum dictază Evangeliiul, viața sa este o viață piósă și religioasă, este o viață curată și sfântă, viață demnă de om, coróna tuturor făpturilor, este singura viață ce se cuvine a duce acéstă ființă creată după chipul și asemănarea lui Dumnezeu.

O ast-fel de viață este singura de folos pentru om și societate.

Dacă omul este merit a trăi în societate, lucru pe care nimeni, nici chiar acela cari au și profesază ideile cele mai strani și umilitore pentru om și viața sa în lume, nici chiar ei, dic, nu o contestă, atunci nu suntem în drept a ne întreba pe ce principii și baze morale se poate alcătui și prospera o societate? Răspunsul natural este fără îndoială, că nu numai trebuie a ne întreba, dar trebuie a le și

cunoste și a vedea, cari au fost acele baze pe cari constituite societățile, au putut subsista, au putut prospera și au putut fi alevitate societăți de omeni, ființe raționale, iar nu turme de animale cuvintătoare sau orde nomade și selbatice.

Astăzi suntem în pozițiune a cunoște bazele sociale a societăților umane, din cele mai străvechi timpuri, așa în cât putem să șlim cari au folosit omenirea și cari au vătămat-o

Așa fiind lucrul, se cunoște toate încercările ce a făcut omul în diferitele sale faze de cultură, și vedem că el s'a oprit la acele baze pe care le indică Evangeliul, căci s'a convins în timp de mi de ani, și se convinge pe și ce merge, că numai pe bazele morale ale învățaturii evangelice se constitue societate adevărat omenescă, demnă de om ca ființă rațională, și se alcătuește societate, singura capabilă d'a desvolta în sinul ei, totă cultura de care poțe fi capabil omul, totă prosperitatea și totă civilizațiunea.

Și se observă ceva mai mult. Chiar în sinul diferitelor popore creștine, acelea sunt mai prospere și staū în fruntea civilizațiunii și a progresului, cari au fost și sunt mai mult pătrunse de adevărurile evangelice și își normeză legile și viața lor după acele principii evangelice.

Când dar ast-fel staū lucrurile și când acest adevăr este evident pentru orī și cine ca și lumina zilei, atunci mai încape îndoială cât de folositoare este pentru om și societatea din care face parte o viață piósă și religiósă, inspirată de principiile moralei evangelice? Iar când vedem că o viață piósă și religiósă, bazată pe învățaturi religióse morale, cu desăvârșire inferióre, principiilor moralei evangelice, încă este de folos acelor individe și societăți ce o au, voi a dice de acei omeni și acele societăți religióse, cari nu sunt creștine, apoi cu cât mai mult este de folos individului și societății o viață piósă și religiósă creștină.

Este trist ca să aducem ca exemplu pentru confirmarea

celor de mai sus un fapt cunoscut tuturor, dar care este spre lauda unui neam străin.

Voesc a cita pe Ebrei. Iată un popor care de două mii de ani, nu are nici patrie, nici istorie, nici centru politic. Nu are nimic care să cultive aspirațiunile sale naționale de popor. Cu toate acestea fiind că ei țin cu sfințenie și tenacitate la tradițiunile lor religioase și pe ele se edifică moralmente, prin o viață religioasă, care decurge din ele ori unde s'ar afla, aū unitate religioasă care îi ține și le este de folos pentru viața lor de toate zilele. Ei subsistă ca popor chiar până în ziua de astăzi în mijlocul diferitelor popore și aū aceleași aspirațiuni proprii nēmului și aceleași năzuințe naționale. Și ca să insistăm cât le este lor de folos o ast-fel de viață pioasă și religioasă, credem de prisos.

Un alt exemplu, negreșit de tristă memorie, îl avem în trecutul istoric al tuturor popórelor creștine ortodoxe de orient, și chiar în istoria din trecut a nēmului nostru. Prin ce se mângâiaū și unde își aflaū tot scutul pentru a'și putea păstra și apăra limba și naționalitatea lor, dacă nu în cultivarea zelóasă a simțimțntului religios, dacă nu într'o viață pioasă și religioasă izvorită din evanghelie și dictată de preceptele ei mântuitoare și salutare?

Când dar o viață pioasă și religioasă este necesară și de folos chiar în timpuri de restriște, cu cât el este mai de folos omului și societăților, o ast-fel de viață când ele sunt libere și se pot desvolta, progresa și prospera în libertate?

A adăuga seria exemplelor de felul acesta credem de prisos. Noi mai ales Români, citind în istoria trecutului nostru, trebuie să ne convingem de acest mare adevăr, că mult a folosit strămoșilor noștri viața pioasă și creștinescă însuflețită de frica lui Dumnezeu și rușinea de ómenī. Prin o ast-fel de viață, însoțită de cea mai sinceră și desăvîrșită iubire de nēm și patrie, ei ne-aū păstrat și ne-aū lăsat ca patrimoniu sacru și scump, o patrie glorioasă, ne-aū păstrat

limba și naționalitatea fără a urî pe străinii ce veneau și se adăposteau aci. Din contra, ospitalitatea lor era proverbială și vestită în totă lumea creștină.

Chiar în zilele cele grele și triste strămoșii noștri, ca și fie-care bun creștin aflau mângâere sufletescă în viața religioasă, în credința cea tare și nestrămutată în dreptatea dumnezească, care vede toate și scote la limanul mântuirii pe cei ce cred și nădejduesc în El.

Dar despre foloșele credinței și ale vieții pioase religioase când omul este în întristări și nenorociri, vom vorbi în unul din numerile viitoare.

D.

BOSSUET.

Vești Bis. Ortodoxă Română No. 5 anul XXV.

Punctul culminant îl atinge Bossuet în panegiricele și în orașunile sale funebre. S'a ȃis despre ȃnsul cȃ a ȃntrecut pe toȃi oratorii vechi și noi. In acest gen de cuvȃntȃri el a rȃmas neȃntrecut prin mȃreȃia dicȃiuneii, prin profundețea cugetȃrilor sale, prin modul strȃlucit ȃn care a sciut sȃ se folosȃcȃ de citate din Sf. Scripturȃ și prin ritmul incomparabil al vorbireii sale. Societatea ȃntregȃ a marelui oraș sta legatȃ de buzele sale ca cu un lanț de aur, și multȃ vreme rȃmȃnea sub impresiunea cuvintelor sale pline de farmec. El se transportȃ cu totul fȃrȃ sȃ ȃnceteze un singur moment de a fi stȃpȃn pe sine, ȃese ȃn afarȃ de sine fȃrȃ sȃ se rȃtȃcȃscȃ, se obosesce și se ȃntȃresce ȃn obosȃla sa, se consumȃ și pare a se ȃntineri, se ȃmparte și devine din ce ȃn ce mai mare ȃn fie-care bucatȃ. Acolo unde alȃii se rȃtȃcesc, el aflȃ drumul cel adevȃrat, unde alȃii umblȃ ȃn ȃntuneric, el vede clar, unde alȃii se cleatinȃ el se ȃntȃresce, unde alȃii cad el se ridicȃ la o ȃnȃlțime necunos-

cută. Ar trebui cine-va să credă că el ȃace sub greutatea inspirațiunei, dar oră cine vede cum el se înalță din ce în ce mai sus, ochii îi sunt plini de mângăere și glasul, care nu măi are nimic muritor, începe să răsune în haosul templului, umplând tôte spațiile. Voesce să ridice entuziasmul, atunci figurile oratorice cresc sub pașii săi, voesce să misce, atunci miă de idei emoționătore îi staă la dispoziție, ordonă el mulțimei să se plece înaintea mării lui Dumnezeu, ea cade în genuchi, voesce el ca auditoriul să plângă, imediat izbucnesce în lacrimi, vrea el ca această mulțime să desprețuească ceea ce e pământesc, e destul un cuvânt al său, voesce ca ea să fie iubitore și să ierte, se rogă cu ardore pentru iertare. Acesta însemneză oratorie creștină, acesta este oratorie în numele lui Iisus Christos și de aceea nu este de mirat dacă Franția îl recunósce ca pe cel mai mare orator al lumii. La înălțimea acesta el nu s'a ridicat treptat ci de odată, de și noi vedem că aproape toți oratorii mari s'aă dezvoltat și aă dobândit mai multă perfecțiune numai în decursul timpului. Pe acești oratori cine-va prin inteligență, silință și răbdare pôte ajunge, a-i imita, pe Bossuet însă nu. El e mare de la început, iar în panegiricele și orațiunile sale funebre apare de o dată tot așa de grandios ca și Pallas-Atena din capul lui Jupiter; privesce direct în lumina sórelui, ca și tânărul vultur, care 'și are cuibul pe vârful munților. Cuvântările sale din urmă sunt tot așa de geniale ca și cele din tătă, ceea ce probéză că timpul nu avusese nici un efect asupra unei inteligenți așa de agere. În aceste cuvântări ale sale nu se pôte face nici o clasare, ci numai atât se pôte ȃice că tonul cuvântării a fost mai liniștit sau mai mișcat, după cum fusese viața sau mórtea persoanei laudate.

Prima cuvântare funebră a fost ținută la mórtea lui Bourgoing, generalul congregațiunei oratoriului, în anul 1662, când Bossuet se afla în vîrstă de 35 ani. Spiritul oratoriu-

lui îl descrie foarte nemerit în aceste cuvinte: «Petrus de Berulle fundă societatea și nu-î dete un alt spirit, de cât spiritul bisericeî, nici o altă regulă de cât canónele bisericeî, nici o altă bogăție de cât iubirea aceștia; aici ori cine se supune, fără să fie nevoie de presiune, se guvernază fără poruncă, tótă puterea stă în blândețe și respectul se dobândește fără frică. Aici preoții pot să ajungă la isvorul adevărului, ei aũ continuu în mâni cărțile sfinte, pentru ca să și întărescă mintea prin rugăciune, să dobândească țaria necesară prin singurătate, puterea prin exerciții și să ajungă scopul final prin iubire. Mișcați-vă preoți într'o parte și în alta, vorbiți lui Dumnezeu și vorbiți ómenilor, mergeți de primiți lumina și veniți înapoi de o revărsați, duceți-vă de sorbiți de la isvor și apoi veniți de umeziți pământul și faceți ca să crească fructele vieții». Tot așa de frumos e descrisă și unitatea credinței în biserică și puterea sa triumfătoare asupra inimilor rele.

Cuvîntare ținută la mórtea Mariei Enrieta, regina Angliei, e foarte însemnată prin conținutul ei cel măreț, Maria fiica lui Enric al IV de Francia, măritată cu nenorocitul rege Carol I al Angliei a avut să sufere o mulțime de nenorociri, din primele zile când a călcat pe pământul englez și până la mórtea sa. De la început a fost persecutată din cauza credinței sale. Cromwell se ridică contra regelui și Carol I fu răsturnat, iar la 9 Febr. 1649 a fost decapitat. Regina a fost exilată, urmărită, luată prizonieră, a fost predată inamicilor, însă a fost liberată și în sfârșit a aflat adăpost în patria sa. Arta lui Bossuet a fost că a știut să privească clar situația ce o avea înaintea sa, a căutat să vorbească ca orator bisericesc și nu ca om de stat și din acest amalgam al vieții politice a putut să scóta ceea ce era potrivit cu împrejurarea de față. El simțea greutatea și în decursul cuvîntărei sale dicea: «Véd greutatea întreprinderii mele și când mă gândesc la nenorocirea neauđită a acestei

regine nu mai găsesc nici un cuvînt. Spiritul meu de bună voe nu s'ar putea hotărî să sondeze aceste crime îngrozitoare dacă tăria cea demnă de admirat a reginei nu s'ar fi ridicat mai pre sus de acestea; alt ceva însă mă îngrijesce, eu aici nu sunt istoric, trebuie să mă ridic mai presus de omeni, pentru ca să fac ca toate creaturile să tremure înaintea judecăței lui Dumnezeu». Și de fapt acest scop l'a realizat cu prisosință. Cugetarea principală, care își urmărește șirul în această cuvîntare este: regi care se opun lui Dumnezeu, persecută biserica, batjocoresc religia; ea însă a cunoscut învîțătura lui Dumnezeu și în această a găsit consolare. Pe regină o prezintă Bossuet ca pe o jertfă a acestei instituții și pe baza acestei idei o ridică la gloria de martiră. Cu modul acesta viața reginei e prezentată din două puncte de vedere mai întâi prin aceea că inimizii săi a lăsat-o să sufere toate amărăciunile și apoi că ea a suferit toate avînd credință în Dumnezeu. În mod artistic procedeză acest mare orator unind ideile sale generale cu viața acestei regine. După aceea începe cu un patos înalt: «Acel care locuiește în ceruri este singurul, care se laudă că a prescris legi regilor și de câte ori a voit le a dat lor lecțiuni mari și chiar spălmîntătoare», trece apoi la descrierea turburărilor din Anglia și la acestea unesce el și viața reginei: «Voi vedeți aici în o singură viață extremitățile tuturor lucrurilor omenești, desordinile împedicate multă vreme, devin inresistibile, legile suprimate, majestatea regală rănită prin crime neauzite, violență și tiranie sub numele libertăței, o regină pusă pe fugă, gonită din cele trei regate, patria este exilul ei, marea e uimită vedîndu-se de atâtea ori traversată de dînsa, un tron răsturnat apoi ridicat din nou, această este lecția pe care Dumnezeu a dat-o regilor». Și pentru ca să dovedescă acestea mai de aproape, dice: «Dacă ne lipsesc cuvinte, regina va vorbi destul de tare, dacă persónelor

private nu le este permis să vorbescă de lucruri așa de înalte, atunci un rege îmi împrumută cuvintele sale «înțelegeți voi regi, luați lecție voi cari guvernați pământul». Vorbind despre iubirea regelui către soția sa dice: «Acastă inimă se deșteptă din nou la auzul numelui unui soț așa de iubit, căci numai pentru el a trăit, și cu toate că e praf, simte încă, sub lițoliul mortuar». Potrivesce tocmai atunci să vorbescă despre nenorocirea reginei, urmărită și pe uscat și pe mare, despre furia revoluționarilor, când descrie răsturnarea tronului. Religiiunile cele false, cutezanța spiritului, furia contra lucrurilor divine a provocat acesta; religiunea se slăbesce, când i-se schimbă ceva, i-se răpesce o greutate, care singură susține popóarele, se slăbesce acest frâu, atunci numai rămâne nimic de cruțat, de aici a provenit acel vis înșelător al independenței și acea furie. Mai e óre nevoe și de alte probe? Dumnețeu singur dice: «Sufletul lor s'a schimbat, numai voesc să mai fiú creerul lor, ei se vor mânca împreună, fie-care va mânca carnea celui de aprópe al său». Dacă în cuvintarea asupra lui Condé e descris așa de nimerit caracterul lui Condé și al lui Turenne și descrierea caracterului lui Cromwel nu lasă nimic de dorit. «Era un om de o pătrundere a minței de necredut, apt să întreprindă orí ce, care n'a abandonat norocului aceea ce putea să-i răpescă prin prevedere, însă era așa de atent că nu perdea nici o ocasiune pe care i-o oferea norocul. Ce pot să execute ast fel de ómení, când Dumnețeu se servă de dânșil ca să învingă pe regi! Cromwell se presentă mulțimei sub forme deosebite ca profet, învțător, soldat și comandant și după ce fermecă întréga lume, băgă de sémă că ar fi putut să ducă lucrurile și mai departe. Nu vorbesc de victoriile sale, de care s'ar supăra virtutea, nici de liniștea sa, care a uimit lumea. Dumnețeu s'a servit odată de el pentru ca să arate ce póte eresia și cât de mult ea se opune ordinei legale a lucrurilor.

Când Dumnezeu alege pe un om, atunci nimic nu se mai poate opune mersului său, el captivază sau orbesce, învinge ori ce i s'ar opune. «Eū sunt Domnul, ȳice Dumnezeu, și dau pământul ori cui voesc, l-am dat însă în mânele servului meu Nabuchodonosor regele Babilonului și i-am dat lui asemenea și animalele sălbatică, ca să-i servescă. Ast-fel Cromwell apare ca și Atila, ca biciul lui Dumnezeu, care exercită o pedepsă teribilă asupra poporului. Regele și regina fuge, ȳice oratorul, se înarmeză, se luptă, învinge, revoltă, isbucnesce în întreaga țară și apoi ca și la toate începe să vie nenorocire peste nenorocire; în fine ajungând la cea mai înaltă inspirație ȳice: «Cine-va trebuie să isbucnescă, să lase să răsune cuvântul în acest edificiu și să răsune departe, că regina a recunoscut puterea crucei, că ea a știut să unescă creștinismul cu nenorocirile. Acestea înțărăsc creștinismul, în el se expiază păcatele, aici își purifică cineva părerile sale, își înalță dorințele sale de la pământ la cer, aici se perde ori ce poftă de lume și ori cine recunoșce că în acest loc numai Dumnezeu este înțelept». A ajuns cine-va la această cunoșcință, atunci Dumnezeu pune sabia sa în țecă, lasă să lumineze curcubeul păcei și acordă linisce: «Fiul vostru a fost recunoscut acum, se va urca pe tron, însă ea numai vrea să mai scie nimic de tron, locuesce în o pesceră umilă și după ce s'a luptat contra atător inimici puternici, se luptă acum contra celui din urmă, contra păcatului. Ea a murit, să nu mai plângem nenorocirea ei. Póte că istoria ei ar fi fost mai măreță, însă atunci operele ei n'ar fi fost așa complete, acum ea primesce recompensa celor cari plâng; fie Dumnezeu mulțămít cu suferințele ei și de acum înainte să cruce némul ei și lumea de o lecție așa de înspăimântătoare».

Acesta este conținutul excelentului discurs, care merită a fi conservat ca un monument etern, spre a da dovadă de puterea elocinței de care e capabil un om. Drept că a-

vem la francesi și englezii exemple strălucite de elocință politică, dar ce însemneză totă elocința profană față de un singur discurs de acest gen! Cu toate acestea nu trebuie să se creadă că elocința n'ar putea să se ridice în sfere și mai înalte. Bossuet s'a întrecut pe sine însuși în cuvântările sale asupra acestei regine, ducese de Orlean, și asupra principelui de Condé.

M. P.

O MICĂ ESCURSIUNE

ASUPRA

NUMĂRULUI CĂRŢILOR CANONICE ALE VECHIULUI TESTAMENT.

Primum din partea păr. Ioan Popescu licențiat în teologie și actualminte diacon la capela română din Baden Baden, următorul studiū asupra cărților canonice ale Vechiului Testament, căruia cu plăcere îi facem loc în colónele Revistei «Biserica Orthodoxă Română:

Sub «cărți canonice» înțelegem ađi cărțile ce cuprinde Biblia. Cuvîntul «κανών» înseamnă în clasic. grec «băț drept, dreptar» (κάννα, κάννη, κανη, canna=trestie, rogoz).— Mai târziu trece însemnarea de la concret la abstract și= lege, normă¹).

Alesandrinenii numeau κανών totalitatea scriitorilor a că-

¹) Epicienreii sunt cei dintâi cari au întrebuințat acest cuvînt în înțeles tropic. Epicur compune o serie: περι κρητιρίου ή κανών—*Chrisip* definește legea: κανών δικαίων και άδίκων. (Veđi și Strack. Real-Encyklopädie der protest. Theol. Tom. VII, p. 418. No. 7).

ror limbă pentru frumusețea și claritatea ei putea să le serve de normă la cunoșterea limbei grece clasice curate. În limba Asirică *kamī*=trestie; în limba Ebraică קָמִי =băț de măsurat, trestie, sp. es. Ezechiel 40. v. 3:.... și în mână lui era ață de ziditori și *trestie de măsurat* קָמִי מִדְּבָרִים .. v. 5 și înălțimea lui era ca *trestia*= קָמִי מִדְּבָרִים ... 42. v. 16... cu trestia cea de măsură= קָמִי מִדְּבָרִים etc.

Biserica noastră plecând de la această însemnare literară a cuvîntului și influențată de cuvintele Scripturii, care în *Ps. 118* arată legea Domnului ca o *lumină* pe cărările vieții și ferește pe cei ce umblă în legea Domnului, și *bazată* și pe cuvintele lui *Paul* din Gal, 6. 16, care promite pace și milă celor ce vor umbla cu *îndreptarul a-cesta*, după care trebuie să viețuim și să gândim, (Filip. 3. 16) neabătându-ne de la *măsura* îndreptarului cu care ne-a măsurat nouă Dumnezeu (2 Cor. 10, 13) și urmând $\tau\tilde{\omega}\ \alpha\tilde{\upsilon}\tau\tilde{\omega}\ \kappa\alpha\nu\acute{\omega}\nu\ \tau\omicron\upsilon\tau\acute{\epsilon}\sigma\tau\iota\ \tau\tilde{\eta}\ \alpha\tilde{\upsilon}\tau\tilde{\eta}\ \pi\acute{\iota}\sigma\tau\epsilon\iota,$ $\tau\tilde{\omega}\ \alpha\tilde{\upsilon}\tau\tilde{\omega}\ \theta\tilde{\rho}\omega$ (Chrisostom. Ep. ad. Phil.).

Intrebuințază în început cuvîntul în însemnarea de: *ideea conducătoare, principiul normativ*, regulă pentru credință și viața noastră¹⁾.

$\text{Κανών εκκλησιαστικός}$ și $\text{κανών τῆς ἐκκλησίας}$ însemnază la Clemens Alesandrinul nu o singură propoziție bis. dar *principiul întregii biserici catolice*.

De la jumătatea sec. III el capătă o însemnare *reală* și se înțelegea sub $\kappa\omicron\lambda\lambda\omicron\tau\omicron\iota\kappa\omicron\iota$.. $\text{ἐκκληλ... dreptarul credinței față cu eretici}$. Termenul $\text{κανών τῆς ἀληθείας}$ ²⁾ are aceeași însemnare numai în altă formă— κανών τῆς πίστεως , care'l găsim întâi la Polycrat din Efes. (contimp. cu Irineu † 203),

¹⁾ Clemens Rom. 1 Cor. 7 (Migne vol. 1. col. 208 (207); 7 (col. 227) 41 (col. 289).

²⁾ *Clemens Alexandrinul*. Stromatu VI c. 5. Migne. Tom. IX col. 349—cap. VII. Tom. IX col. 545—etc.

la Tertulian, regula fidei, diferă prin aceea, că el exprimă înțelesul concret al lui κ... ἐκκλησιαστικὸς după partea sa didactică, deci are un cuprins mai mic¹).

Se înțelege de sine că de ôre-ce cărțile Sf. Scripturî erau singurele de unde se scotea înțelesul lui κανων ἐκκλησιαστικὸς sau κανων τῆς ἐκκλησίας ele fură numite γραφή κανόνος, iar cărțile socotite fie-care în parte γραφή κανονικαί, κανονιζόμεναι, κεκανονισμέναι.

Acéstă numire fu lățită prin can. 59 al Conc. din Laodicea (363) și Epist. festală a lui Athanasie (360).

De la sec. IV sub «Scriptura canonului» sau «canon» se înțelegea «totalitatea acelor cărți sfinte, cari sunt însuflete de Dumnezeu și în cari se cuprinde învățătura descoperită ca regulă și normă a credinței»²). Ađi când ăicem «cărți canonice» ne ducem cu mintea la «cărțile bibliei» așa că espresiunea «cărți canonice» = cu «cărțile Scripturei».

Cunôșterea esactă a numărului acestor cărți este de mare importanță și chiar o necesitate, căci după cum avocatul și judecătorul trebuie să se folosescă numai de legile în vigôre, cu atât mai mult se cere pentru un creștin să cunôscă cari sunt acele cărți, cari cuprind învățătura ce el o pôte lua ca normă a vieței sale. De sigur că un asemenea studiū cere o întindere mult mai mare de cât 'i voiū da eu aci, totuși mă voiū sili să aduc probe, cari să ne facă o idee clară despre cele susținute.

¹) Irineū circumscrie κανόν τῆς πίστεως cu „credința primită de la apostoli și învățaceii lor. (Olariu p. 318 și Credner „Zur Geschichte des Kanons“ p. 20 sq).

²) *Irineū*. c. Haereses. I. IV c. 35, 4 Migne VII ser. lat. col. 1089.
Tertulian „de Praescript:“ c. 37 Migne II ser. lat. col. 61.
Origen „Prolog. C. Cant. Migne XIII ser. graeco col. 82, 83.
Chrisostom. Omilia 58 in c. Facerei Mig. Tom. 54 ser. gr. col. 510.
Isid. Pelasiotal. lib. Epistolarum IV Migne 78 ser. gr. col. 1185
 epist. 114.

Rufin. Com. in Symb. apos. Migne. 21 ser. lat. col. 374.

Augustin c. Donatist... I. II c. 31 Migne 43 ser. lat. col. 389—390.

Cărțile ce noi recunoștem astă-zi ca canonice sunt: cele 5 ale lui Moisi, Iosua, Judecătorii și cu Ruth., I și II Samuel (I și II Regi); I și II Regii (III și IV Regi); I și II Cronica, Esra și Neemia, Estir, Iob, Psalmii, Proverbiul lui Solomon, Ecclesiastul, Cântarea Cântărilor, Ión, Ieremia, Ezechiil, Daniil, Cei 12 Profeți mici: Obadia, Ioil, Ionã, Amos, Osie, Miha, Naum, Habacuc, Zefania, Ageu, Zacharia, Maleachi, cari cărți numărate separat ne dau numărul de 39—Eu aci mă voi încerca să dovedesc că numai acestea sunt cărțile ce în adevăr merită să fie recunoscute ca canonice.

Sórta pe care a avut'o cărțile la *Ebrei, Creștini* cum și modul cum se exprimă asupra lor *păr., bis.*, ne va arăta unde este adevărul.

A) *La Ebrei.* — Grija ce Ebrei aveaū de cărțile sfinte atât în timpurile înainte de Chr., cât și după Chr., este pentru noi un semn că trebuie să punem preț pe cele ce ei ne vor spune asupra cărților sfinte. Ei ca și tóte pop., antichităței la cari interesele religioase și științifice stau în strânsă legătură, păstraū cărțile literare însemnate la locurile sfinte ¹⁾.

Moisi scrie legea și o dă Preoților, fiilor lui Levi, cari aveaū îndatorirea ca după 7 ani să o citască înaintea poporului, pentru ca toți să o audă și să se conformeze prescripțiunilor ei (Deut. 31, 9 sq).—Dar nu numai poporul trebuie să o citască, ci când regele va căpăta tronul trebuie să cêră o copie după acêstă lege și să o aibă în tot-d'auna înaintea ochilor ca să învețe a se teme de Dumneșeū. (Deut. 17

¹⁾ Atât la Greci cât și la Romani, la Fenicienii templele erau cele mai sigure archive unde se păstraū cărțile. *Strabo* numește din acêstă cauză templele *πινακοθήκη*. — Preutul fenician Sanchoniaton scrie istoria poporului sêū din arhivele sante (*των εν τοις εσροις αναγραφων.*—Euseb. praep. evan. 1. 9).—In Atena se păstra *χορησμοι* și *διαθήκη* (*πacta*) *ἀππορφητοι εν αις σωτήρια της πότεως κειται* în Accropolis spre a le feri de falsificări—(vedei mai mult și Haevernik. *Einleitung in des Alt. Test.* 1; p. 1839).

18 sq). În această carte dată de Moisi preoților scrise Iosua la Sichem legea și dreptul poporului (Ios. 24, 26); iar Samuel puse cele scrise de el în carte la ungerea lui Saul înaintea Domnului (I S. 10, 25).

Păstrarea acestor cărți în templu era pentru Ebrei ceva impus de însuși natura lucrului, căci legea, expresiunea dreptății divine nu putem avea alt loc de cât acolo unde era prezența Domnului în totă mărirea lui și acolo numai, ca înaintea tronului dreptății, fie-care să-și mărturisască greșelile. «Acolo trebuie să fie mărturie contra lui Israel (Deut. 31, 26) când se va abate de la legea Domnului. Afară de această grijă în păstrarea lor, autoritatea de care se bucura *Pentateuchul* la toți scriitorii posteriori ne dovedește canonicitatea lui. Incepând de la cărțile Judecătorilor până la cele din urmă scrieri, toate dovedesc o cunoștință profundă nu numai a legii dar și a celor-l-alte scrieri existente mai înainte de ei. Jertfa o prescriu în conformitate cu legea, lucrările cultului sunt conform vechilor prescripțiuni. Profeții și-au în lege un izvor bogat pentru profețiile lor. Poruncile legii, profețiile din ea toate le întrebuintează ei atunci când au nevoie de ele. Ies. 34, 16 vorbește despre «o carte a lui Iehova» (ספר יהוה) asupra căreia Gesenius dice: «Poetul pare că cugetă pentru oracolul său la o altă adunare de oracole, după cari posteriorii pot să judece esactitatea profețiilor lui». Psalmi sunt rezultatul unei vieți trăite sub lege. Proverbi lui Solomon sunt reflexii asupra legii. Ieremia cunoște mai toate scrierile din naintea lui etc. Toate cărțile erau bine cunoscute căci fiind considerate inspirate erau cu îngrijire păstrate. Așa Psalmi erau nu numai adunați dar și împărțiți în bucăți după cum se citeau la serviciu în templu.

Deci Ebreii îngrijau de cărțile sfinte și căutau să le păzescă de a nu se perde, fapt ce a determinat mai târziu pe unii bărbați să le adune la un loc, înlăturând ast-fel

pericolul pierderii, cu care aceste scrieri erau amenințate când limba Ebraică nu mai era pe deplin înțelesă. De numărul ce cuprindea această colecțiune noi nu avem nimic din timpul acela. Cel mult dacă putem trage consecințe din examinarea cărților și din rezultatul ce l-am căpăta din citațiunile ce am găsi în ele din scrierile anterioare lor. Christos, cum vom vedea mai departe, ne vorbește de cărțile Vechiului Testament, dar numai cu cuvintele «Legea și Profeții» «cum este scris în lege» etc., fără însă a le numi. De sigur cuvintele lui Christos, care citază Vechiul Testament după împărțirea cunoscută deja atunci, care împărțire cuprindea *tote* cărțile ce Iudeii le consideraū sfinte, ar trebui să ne mulțămescă și să ne scotă din bănuială. Dar tocmai aci se naște întrebarea: *carī erau cărțile ce Iudeii recunoșteau ca sfinte și pe carī le împărțeau în Lege, Profeți și cele-lalte?*

Förte bine: Ei îngrijaū de ele, le-au adunat și le respectă, dar carī sunt anume?

Vom vedea. După exilul Babilonic Ebreii se despart în Alexandrineni sau Egipteni și Palestineni, numiți ast-fel după țerile unde se aflaū. Și unii și alții avēu un canon al cărților sfinte. Cărților sfinte ce ei le avēu trebuie să le dăm și noi credēmint, de ore ce ei erau mai în măsură de cât noi ađi să judece valórea lor, ca a unor cărți ce formaū literatura lor religiósă și cuprindeau mărturiile mândriei lor naționale. Se obiectază însă că noi nu putem să dăm deplin credēmint cărților ce ei avēu pentru motivul că nici ei nu se invoiaū asupra numărului lor. Cei din Palestina avēu mai puține, cei din Alexandria avēu mai multe. Lucrul însă ar sta ast-fel. Canonul celor din Palestina era același cu al celor din Alexandria. Raportul în care staū cei din Alexandria cu cei din Palestina, Isus Sirach, Filo și Iosef Flaviū ne dau doveđi că canónele erau egale.

a) *Raportul în care staū ei.* Ebreii afară din Pales-

tina își zidiseră la Leontopolis (Egipt) un templu după modelul celui din Ierusalim, deci s'ar părea că relațiunile dintre ei aũ încetat, dar Filo ne spune ¹⁾ că el a fost trimis la Ierusalim spre a sacrifica în numele celor din Egipt. Înțelegeam acésta pentru Iudeii din Roma saũ din alte părți ca: Asia unde nu aveaũ templu, dar cei din Egipt, cari aveaũ templu? Insemnătatea templului din Ierusalim, pasiunea de a sacrifica în Ierusalim ne arată că tot Ierusalimul era conducătorul lor de și eraũ răspândiți în tóte părțile. Ochii lor tot spre Ierusalim eraũ îndreptați. Putem noi admite că tocmai în partea cea mai însemnată, în privința cărților canonice, Ierusalimul nu mai le era conducător? Dar să admitem că ei primiseră și alte cărți. Ei bine! credeți că Ebreii din Palestina n'ar fi considerat acésta ca o schismă și ar fi evitat ori și ce contact cu ei, considerându-i ca pe unii ce voesc a strica fundamentul religiunii lor? Oare să fi uitat Ebreii din Palestina cuvintul lui Moisi, care le poruncea ferirea de contact cu ce ar fi schimbat ceva în lege? Atunci mai târziu, după ce vėd că în traducerea Alexandrină sunt și apocrife pentru ce oprește până și studiul limbei grece? ²⁾ Acéstă severitate față de limba grécă nu se împacă cu ideia ca Alexadrineni, de și aũ primit și alte cărți, totuși sunt primiți a sacrifica la templul din Ierusalim.

b) *Isus Sirach*, care a trăit cam pe la 140 a. Chr., și care a tradus sentințele unchiului său în grecește ȃice în Prologul întâi: «Vė rog să citiți cu indulgență și cu băgare de sémă și să mă ertați dacã am reușit mai puțin de cât alții, cari înaintea mea aũ făcut asemenea traducțiuni. De óre ce expresiunea ebraică perde dacã se redã prin vor-

¹⁾ Philonis Iudaei opera quae reperiri potuerunt omnia de Thomas Maugey. Tom. II p. 646 (Tóte citațiunile din Filo le fac după acéstă ediție).

²⁾ Sota IX, 14; Baba Kama folio 82, 2.

bele altei limbă. Acastă observație se face nu numai la această carte, dar și la *Lege, Profeți și cele-l-alte* cărți, este deosebire între original și traducere ¹⁾

Deci aci este în cartea unchiului său împărțirea: «Lege, Profeți și cele-l-alte» ca și în Luca 24, 44 numai că la Luca este ȃis «*ψάλμοι*» în loc de «*τα λοιπα των βιβλων*». În altă parte a prologului său laudă el studiul «Legei, Profeților și celor-l-alte cărți» ²⁾. Unchiul său trăia în Palestina, deci cunoștea canonul Palestinean. Dacă Sirach ar fi știut că nu este același cu al celor din Alexandria cum se pôte că el nu spune nici un cuvânt asupra acestui lucru, de ore ce cum vedem, el dă o mare însemnătate acestei cărți?

c) *Filo* (născ. 20 a. Chr. † 54 d. Chr.) cel mai important martor în ce privește timpul de atunci de și cunoștea apocrifele, căci împrumută modul lor de vorbire, totuși el nicăeri» nu le citéză espres, nici nu baséză pre ele vre-o afirmațiune, nicăeri nu le recunóște o autoritate canonică divină» ³⁾ ba ce este mai mult «el nu le acordă nici chiar onórea pe care o dă unui Plato, Philolaus, Silon, Hippocrates și alții din ale căror scrieri el introduce locuri în-tregi» ⁴⁾. El spune că Terapenții (secta judaicii în Egipt) nu aveaũ scrieri fanatice ci scrieri sfinte ca «Legea, oracolul Profeților cântece de laudă lui Dumnezeu și alte cărți prin cari se întreținea frica lui Dumnezeu și se mărea cunoș-

1) Eichhorn „Einleitung in Alt. Test.“ T. I. p. 75 sq.

2) Eichhorn l. c. p. 77.

3) Haevernick l. c. p. 71.

4) Eichhorn l. c. p. 83 sq Hornemann (observationes ad illustrationem doctrinae de canone V. Testamenti ex Philone) care cu intențiunea de a și forma o idee despre canonul Vechiului Testament a studiat pe Filo ȃice (p. 29): „alia denique: utrum Philo librum aliquem apocryphum pro divino habuerit“ de și sunt locuri din scrierile apocrife totuși că Filo aceste cărți „prodivino habuisse minime probant“. (Hornemann aduce o mulțime de locuri din Filo unde se citéză cărțile apocrife).

tința lui ¹⁾). Aci de și vorbește de canonul Terapenților, totuși el era una cu al Iudeilor Egipteni de ore ce numirea lor «Lege, Profeți și cele-l-alte» corespunde cu a lui Sirach și a celor-l-alți scriitorii Palestineni.

d) *Iosef Flaviu* în cartea sa c. Apion (lib. I c. 8) numără numai cărțile canonice. El era Elenist și poseda nu destul de perfect limba Ebraică (Gesennis. Geschichte der hebr. Sprache pag. 80 sq.). El a usat traducerea celor 70, cum se poate dar că el nu amintește de cât aceleași cărți, care le aveu și cei din Palestina? ²⁾).

Acestea ne pot dovedi, că dacă privim chestiunea mai de aproape nu poate fi vorba la Iudeii din Egipt de un canon deosebit de cel din Palestina. Este adevărat că Alexandrinii au în canonul lor și cărți necanonice, dar dacă vom examina motivul pentru care ei au primit aceste cărți ne vom convinge, că primirea lor nu este de cât o operă a timpului de mai târziu și nu poate influența nici de cum în a le recunoște ca fiind de aceeași autoritate cu cele-l-alte.

În teologia Alexandrină înțelepciunea ce trece din *ném* în *ném* este principiul descoperirii (Înțelep. 7, 23, 27). Logos, vestitorul lui Dumnezeu, lucră și adă în omeni. Deosebirea între o literatură inspirată mai veche și alta neinspirată nouă, Filo nu o cunoște. De aceea chiar el se credea inspirat. Deci Alexandrinii au luat canonul celor din Palestina, dar fără ca să fi hotărît deosebirea între literatura sfântă și profană pe care (deosebire) o găsim la Iudeii din Palestina. În Palestina cu Maleachi se stinsese spiritul profetic și ori-ce carte apărea numai era primită în canon, sp. es. Isus Sirach. Mai mult încă. Filo, care se credea inspirat, nu dă, cum vom vedea mai jos, nici o autoritate apocrifelor ³⁾. De ce? Probă este că aceeași convingere dom-

¹⁾ Onciu p. 17; Filo „de vita contempl.“ Mang. Tom. II p. 475 (rînd 15—25).

²⁾ Pentru Filo și Iosef veđi și mai departe.

³⁾ Veđi și pag. 11.

nea în ce privește cuprinsul canonul Vechiului Testament atât la Palestineni cât și la Alexandrineni, numai că mai târziu sub influența principiului mai sus (p. 12) arătat, Alexandrinenii au mărit canonul prin adăugarea scrierilor aparținătoare literaturii mai nouă ebraică.

Resultat. Iudeii din Egipt stau în raport strins cu cei din Palestina; acolo 'și au ochii ațintiți și acolo se duc se sacrifice; sunt considerați ca frați. Isus Sirach nu face pomenire de alt canon deosebit la Alexandrineni. Filo de și recunoștea princip. Alexandrinenilor în continuarea descoperirii divine totuși da autoritate numai scrierilor ce avea Iudeii din Palestina. *Iosif Flaviu* de și a usat traducerea celor 70 totuși are numai cărțile celor din Palestina. Deci era *același canon* și la unii și la alții.

(Va urma).

Ioan Popescu.

CRONICA BISERICESCĂ.

I.

Desbaterile S-tului Sinod.

În numărul trecut al acestei reviste am spus, că în numărul acesta vom face o scurtă dare de seamă despre desbaterile din sesiunea de toamnă 1901 a Sf. Sinod al Bisericii noastre. Iată acea dare de seamă:

Sesiunea de toamnă a S-tului Sinod s'a deschis în ziua de 12 Octombrie cu solemnitatea obiceiuită, făcându-se la ora 10 a. m. un Te-Deum în Catedrala Sf. Mitropolii, la care au asistat P.P. S.S. membri ai S-tului Sinod și Dl. Ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice, iar la ora 10 $\frac{1}{2}$ sfințirea apei în sala ședințelor, după care Dl. Ministru a citit Mesagiul Regal de deschiderea acestei sesiuni.

După acestea, sub președenția I. P. S. Mitropolit Primat, s'a citit sumarul ultimei ședințe din sesiunea de Primă-vară și s'a aprobat; s'au ales P.P. S.S. Secretari ai biroului precum și comisiunile de petițiuni, pentru cercetarea manualelor de învățămînt religios, cursul primar, pentru cercetarea manualelor de învățămînt religios, cursul secundar, pentru cercetarea manualelor de Musică bisericească și pentru luarea socotelilor Revistei și Tipografiei.

I. P. S. Mitropolit Primat, Președinte, comunică că, fiind auto-

risat de Sf. Sinod, a prezentat cu ocaziunea aniversărei născerei A. S. Regale Principesei Elisaveta cartea de rugăcuni, destinată de Sf. Sinod și că tot cu această ocaziune a depus respectuoase felicitări din partea Sf. Sinod și pentru aniversarea născerei A. S. Regale Principelui Carol, în prezența M. S. Regelui și a Principilor moștenitori și atât M. S. Regele cât și A.A. Lor Regale Principii moștenitori l-au însărcinat a prezenta S-tului Sinod mulțumiri pentru oferirea cărței de rugăcuni și pentru felicitările aduse de Sf. Sinod prin I. P. S. Sa. P.P. S.S. Membri ai Sf. Sinod au aclamat după această comunicare: Să trăească M.M. Lor.

În fine s'au citit de la birou comunicările, cari s'au trimis la comisiuni.

*
* *

Sedința din 15 Octombrie. S'a citit scrisoarea primită de la Sanctitatea Sa Prea Fericitul Patriarh al Constantinopolului D. D. Ióchim, prin care comunică alegerea și confirmarea Sanctității Sale pentru a doua oră în această demnitate. S'a citit asemenea și răspunsul trimis de către I. P. S. Mitropolit Primat la această scrisoară. Ambele s'a hotărât să se publice în Revista Sf. Sinod.

După acestea s'au citit următoarele rapoarte ale comisiunii de petițiuni:

Raportul relativ la adresa P. S. Episcop al Râmnicului, prin care propune a se mijloci la Onor. Guvern ca să aducă un proiect de lege înaintea Onor. Corpuri legiuitoare, spre a se da voce ca alipirile sați deslipirile unui cătun sați comune de la o parohie să se potă face prin înalt Decret Regal. S'au aprobat concluziunile raportului, cari sunt în sensul propunerii făcută de către P. S. Episcop al Râmnicului.

Idem relativ la cererea locuitorului Gheorghe Carciaga din comuna Corbița, Județul Tecuci de a i se încuviința căsătoria a patra cu femeea Safta Coman Sglimbia, cu care trăește nelegitim. S'au aprobat concluziunile raportului de a se trimite cererea numelui locuitor la P. S. Chiriarh respectiv spre a dispune cele ce va crede de cuviința.

Idem relativ la suplica preoților, diaconilor, cântăreților și paraclicerilor din urbea Huși, prin care se plâng că li s'au redus salariile prevădute în legea clerului. S'au aprobat concluziunile raportului de a se mijloci la Onor. Minister al Cultelor, spre a se lua măsuri de îndreptare.

Idem relativ la suplica câtor-va enoriași ai desființatei biserici Sf. Nicolae (din Prund) din Bucuresci, prin care cer ca suma de 136,000 lei, cu care s'a răscumpărat de Aședămintele Brâncovenești terenul numitei biserici să se lase bisericii Sf. Ilie, la care a fost filială desființata biserică Sf. Nicolae din Prund. S'au aprobat concluziunile rapor-

tului de a se trece la ordinea zilei, de ôre-ce Sf. Sinod s'a rostit asupra acestei cestiuni.

Idem relativ la cererea de tundere în monahism a unui frate din Monăstirea Ciolanu și a unui frate din Monăstirea Stănișóra. S'a aprobat conclusiunile raportului de a se admite călugărirea acelor frați.

*
**

Ședința din 17 Octombree. S'a citit următoarele rapôrte ale comisiunilor:

Raportul comisiunei de petițiunii relativ la apelul preotului caterisit Ștefan Oprișan, parohul parohiei Blaga, comuna Negulești, județul Tecuci. S'a aprobat conclusiunile raportului de a se cassa sentința de caterisire pronunțată de Consistoriul Eparhiei Romanului în ziua de 20 Aprilie a. c. asupra numitului preot și a se trimite să se judece din nou de un alt Consistoriū al uneia din Eparhiile limitrofe. S'a aprobat a se trimite să se judece din nou de către Consistoriul Eparhiei Sf. Mitropolii a Moldovei și Sucevei.

Idem relativ la cererea locuitorului Vasile V. Apeștoiu și Elena Dragomir Moise din parohia Valea Rea, județul Bacău, de a li se încuviința căsătoria fiind în grad de rudenie apropiată. S'a aprobat conclusiunile raportului de a se trimite suplica numitului locuitor la P. S. Chiriarch respectiv, spre a dispune cele ce va crede de cuviință.

Idem relativ la cererea locuitorilor din comuna Bădenii-pământeni, județul Muscel, privitoare la schimbarea bisericeii parohiale. S'a aprobat conclusiunile raportului de a se trimite suplica acelor locuitori la Inalt P. S. Chiriarch respectiv, spre a dispune să se facă cercetare în localitate ca să se constate dacă cererea locuitorilor este dréptă.

Idem relativ la cererea fostului preot Pavel Moraru din comuna Chețrești județul Vaslui, de a i se reda preoția dacă se va constata prin o anchetă, că nu este vinovat de faptele de care a fost acusat. S'a aprobat conclusiunile raportului de a se menține votul dat în ședința de la 11 Maiū 1900 și a se trece la ordinea zilei.

Idem relativ la cererea de tundere în monahism a unui frate din Monăstirea Căldărușani și a trei frați din Monăstirea Cernica. S'a aprobat conclusiunile raportului de a se admite călugărirea acelor frați.

Idem al comisiunei pentru luarea socotelelor Revistei și Tipografiei relativ la raportul Comitetului Revistei „Biserica Ortodoxă Română“ cu care a înaintat darea de sémă asupra gestiunei financiare pe anul 1900—1901. S'a aprobat conclusiunile raportului de a nu se da descărcarea și a se înpôia comitetului darea de sémă spre a o rectifica

și a restabili budgetul Revistei în limita cheltuelilor aprobate de Sf. Sinod.

*
* *

Ședința din 18 Octombrie. S'a citit următoarele rapoarte ale comisiunilor:

Raportul comisiunii de petițiunii relativ la cererea pictorului Iosif Hofrichters Sohn din Reichenau (Boemia), de a i se încuviința să vîndă icône în țară după modelul celor înaintate S-tului Sinod. S'a aprobat propunerea P. S. Arhierelui Conon Bacaónul de a nu se încuviința vînderea de icône străine în țară.

Idem relativ la cererea locuitorilor din cătunul Buzești, județul Gorj, că să fie lăsați tot la parohia Magherești, iar nu la Hotini-Turbați. S'a aprobat conclusiunile raportului de trecere la ordinea Țilei.

Idem relativ la cererea câtor-va seminariști din județul Teleorman, absolvenți de patru clase seminareale, de a li se încuviința să fie hirotoniți la comune rurale vacante de preoți. S'a aprobat conclusiunile raportului de a se trece la ordinea Țilei.

Idem relativ la cererea locuitorilor din cătunul Valea Orlei, comuna Bucov, județul Prahova, de a se face parohie nouă în acel cătun. S'a aprobat conclusiunile raportului de a se trece la dosar, fiind satisfăcută această cerere de Sf. Sinod.

Idem relativ la cererea preotului A. Tașcău din comuna Bălănești, județul Gorj, de a se modifica acea parohie. S'a aprobat conclusiunile raportului de a se pune la dosar cererea numitului preot, ca neînte-meiată.

Idem relativ la cererea locuitorilor din cătunul Brădățelul pendinte de parohia Rotopănești jud. Suceva, de a se alipi acel cătun la parohia Horodniceni. S'a aprobat conclusiunile raportului de a se trece la ordinea Țilei.

Idem relativ la cererea preotului Anghel Botez din comuna Trusești județul Botoșani de a se contopi parohia Hulub cu parohia Buhăcenii. S'a aprobat conclusiunile raportului de a se trece la ordinea Țilei.

Idem relativ la cererea preotului Ión Plevianu din Craiova de a i se reda postul de paroh la parohia Mântuleasa. S'a aprobat conclusiunile raportului de a se trimite cererea numitului preot la P. S. Chiriarh respectiv, spre a dispune cele ce va crede de cuviință.

Idem relativ la adresa Sf. Episcopiei a Dunărei de Jos cu care înainteză două dosare cu actele privitoare la judecata din nou a preotului caterisit Gheorghe Căprescu din parohia Valea Sărei, județul Putna.

S'a'ă aprobat conclusiunile raportului de a se înainta acele dosare Sf. Episcopii a Romanului, spre a reintegra pe numitul preot în toate drepturile sale, iar pe dascălul Al. Macovei a'l depărta din serviciul bisericeii, potrivit sentinței pronunțată de Consistoriul Eparhiei Dunărei de Jos.

Idem relativ la cererea preoților din Târgul Némț de a se mijloci la Onor. Guvern ca să se modifice legea repausului Duminical în sensul ca târgurile să fie închise până la ora 12 în zilele de Duminică și sărbătorii. S'a aprobat propunerea P. S. Episcop al Râmnicului de a se amâna rezolvirea acestei chestiuni până ce vor veni și celelalte rapoarte ale comisiunii tot asupra acestei chestiuni spre a se conexe și a se lua o decisiune.

Idem relativ la cererea de tundere în monahism a șapte frați din Mănăstirea Némțu și Secu; a unui frate din M-rea Râșca; a unui frate din M-rea Tarcău; a unui frate din Schitul Durău; a doi frați din Schitul Frăsinei; a un-spre-zece surori din M-rea Văraticeu; a două surori din M-rea Agapia și a unei surori din M-rea Samurcășești. S'a'ă aprobat conclusiunile raportului, de a se admite călugărirea acelor frați și surori.

Idem raportul comisiunii pentru luarea socotelor Revistei și Tipografiei relativ la raportul Direcțiunii Tipografiei cărților bisericești, cu care înainteză proiectul de buget al Tipografiei pe anul financiar 1902—1903. S'a'ă aprobat conclusiunile raportului de a se aproba proiectul de buget al Tipografiei pe anul 1902—1903.

* * *

Sedința din 19 Octombrie. S'a'ă citit următoarele rapoarte ale comisiunilor:

Raportul comisiunii de petițiunii relativ la suplica parohului din comuna Brănești, județul Gorj, de a se lua măsuri spre a se respecta legea repausului Duminical în comunele rurale și de către autoritățile respective. S'a aprobat propunerea P. P. S. S. Episcopii al Râmnicului și al Dunărei de Jos de a se tri...ite tot-de-una asemenea cereri precum și altele P.P. S.S. Chiriarhii respective spre a chibzui asupra lor.

Idem relativ la cererea de tundere în monahism a unui frate din M-rea Ciolanu; a trei frați din M-rea Stănișoara; a unui frate din Schitul Saun; a unei surori din M-rea Văraticeu; și a patru surori din M-rea Cotești. S'a'ă aprobat conclusiunile raportelor de a se admite călugărirea acelor frați și surori.

Idem al Comisiunii pentru luarea socotelor Revistei și Tipografiei relativ la darea de sémă asupra gestiunii financiare a Revistei pe

1900—1901. S'aũ aprobat conclusiunile raportului de a se aproba gestiunea Revistei pe anul 1900—1901 cu modificarea indicată în raport.

* * *

Ședința din 20 Octombree. S'aũ citit următoarele rapoarte ale Comisiunilor:

Raportul Comisiunei de petițiunii relativ la cererea D-lui Iose Szerszeniewicz, din Cracovia de a'ĩ se încuviința să vîndă iconițe în țeră după modelul celor înaintate Sf. Sinod. S'aũ aprobat conclusiunile raportului de a nu se încuviința cererea numitului Domn.

Idem relativ la cererea preotului Hris. Mihăescu de la biserica filială Schitu Măgurénu din Bucuresci de a se face parohie și acea biserică. S'aũ aprobat conclusiunile raportului de a se lăsa la chibzuința I. P. S. Chiriarih respectiv.

Idem al Comisiunei pentru cercetarea manualelor de învățămînt religios, cursul primar, relativ la manualul întitulat: „Prima carte de religie“ întocmită de D-nii Dim. Cceropid, I. N. Ciocan și D. G. Chiriac. S'aũ aprobat conclusiunile raportului de a se aproba numitul manual cu observațiunea 1) Ca autorii să introducă în text corecturile făcute de Comisiune și 2) Ca iconițele aflate acum în text să le înlocuească cu acelea aflate în Cartea de rugăciuni elaborată de Sf. Sinod.

Idem al Comisiunei pentru cercetarea manualelor de învățămînt religios, cursul secundar, relativ la manualul întitulat „Dogmele Bisericeii Ortodoxe“ de Protopresbiterul Simion Popescu. S'aũ aprobat conclusiunile raportului de a se aproba numitul manual.

Idem relativ la manualul întitulat: „Dogmele Religiei creștine“ de Haralambie Dumitrescu, profesor la Gimnasiul din Câmpu-Lung. S'aũ aprobat conclusiunile raportului de a se aproba numitul manual.

Idem al Comisiunei pentru luarea socotelor Revistei și Tipografieii relativ la raportul Direcțiunei Tipografieii prin care arată că cartea numită: „Didahii“ de Ilie Meniat nu se pôte desface cu opt lei exemplarul și că ar fi bine să se fixeze prețul de 3 saũ 4 lei exemplarul. S'aũ aprobat conclusiunile raportului de a se fixa prețul numitei cărți la patru lei exemplarul.

Idem relativ la raportul Comitetului revistei cu care înaintéază proiectul de budget al Revistei pe anul financiar 1902—1903. S'aũ aprobat conclusiunile raportului Comisiunei de a se aproba proiectul de budget al Revistei pe 1902—1903, cu mai multe desiderate cuprinse în raportul Comisiunei.

Terminându-se lucrările, D-l Ministru al Cultelor și Instrucțiunei Publice a citit Mesagiul Regal de închiderea sesiunei de Tómnă a Sf. Sinod.

II.

De la Ministerul Cultelor și al Instrucțiunii Publice.

De la Ministerul Cultelor avem următoarele științe cu privire la Clerul nostru.

a) *Numiri.*

— Noii hirotonitul preot Nicolae Antonescu, este numit pe ziua de 15 Septembrie a. c. paroh la parohia Valea-Popei, comuna Valea-Călugărească, jud. Prahova.

— Preotul Petru Săndulescu, fost preot supranumerar la biserica filială din cătunul Ghîvenlia, parohia Gheringeo, jud. Constanța, este reintegrat pe ziua de 1 Octombrie a. c. în acel post

— Preotul supranumerar Sachelarie Nicolae Vasiliu, de la parohia Văleni, jud. Roman, este numit pe ziua de 1 Octombrie a. c. paroh al parohiei Muncelu-de-sus, comuna Mogoșești, același județ.

— Noii hirotonitul preot Constantin Cfasniuc, este numit pe ziua de 15 Septembrie a. c. paroh la parohia Băznăsa, com. Zlătunăia, jud. Botoșani.

— Preotul Ión Todescu, de la parohia Buciumi-Cerb, jud. Abrud, Transilvania, este numit pe ziua de 1 Septembrie a. c. paroh la parohia și comuna Filipesci, jud. Brăila.

— Noii hirotonitul preot Spiru Ștefănescu, este numit pe ziua de 1 Octombrie a. c. paroh la parohia Peră-Rișoi, județul Teoleorman.

— Noii hirotonitul preot Avram Ionescu, este numit pe ziua de 1 Octombrie a. c. paroh la parohia Tăresci, jud. Prahova.

— Noii hirotonitul în Diacon Gheorghe Popescu, Licențiat în Teologie, este numit pe ziua de 1 Octombrie a. c. Diacon la biserica „Sf. Nicolae“ catedrala Sf. Episcopii a Dunărei-de-jos.

— Diaconul Teodor Alexandrescu, de la biserica „Sf. Nicolae“ catedrala Sf. Episcopii a Dunărei-de-jos, hirotonit în preot, este numit pe ziua de 1 Octombrie a. c. paroh la biserica „Sf. Spiridon din urbea Galați.

— Preotul Ion Mocanu, fost paroh la parohia Valea-lui-Ión, jud. Bacău, este numit pe ziua de 1 Octombrie a. c. paroh la parohia Țibănesci-Buhlei, județul Vaslui.

— Preotul supranumerar Toma Țurcanu, de la parohia Hadgilor, jud. Tulcea, este numit paroh pe ziua de 1 Octombrie a. c. la parohia Eski-Balea acel județ.

— Noș hirotonitul preot Nicolae Costăchescu, este numit pe ziua de 1 Octomvrie a. c. paroh la parohia Purgueți, jud. Brăila.

— Noș hirotonitul preot Alexandru Miculescu, este numit paroh pe ziua de 15 Octomvrie a. c. la parohia Licuriciu, jud. Tealeorman.

b) *Transferări.*

— Preotul paroh Dimitrie Ciocărlan, de la parohia Băhnaș, jud. Vaslui, este transferat în aceeași calitate pe ziua de 1 Octomvrie a. c. la parohia Dobrovățu-Ruși, acel județ.

— Preotul supranumerar Stamate Nedeleșcu, de la parohia Stănilăvesci-Ōrja, jud. Argeș, este transferat în aceeași calitate pe ziua de 1 Octomvrie a. c. la parohia Strâmbeni, comuna Suseni, acel județ.

— Preotul paroh Toma N. Sachelarie de la parohia Urzicēna, jud. Ilfov, este transferat în aceeași calitate pe ziua de 1 Octomvrie a. c. la parohia Ciocănesci, jud. Ilfov.

— Preotul Christu Ilief supranumerar la cătunul Terzichioș, parohia Pautelinsow, jud. Constanța, este transferat pe ziua de 1 Octomvrie a. c. în aceeași calitate la cătunul Cuiucug, parohia Părlita, acel județ.

— Preotul paroh Ión Rădulescu de la parohia Eski-Baba, jud. Tulcea, este transferat în calitatea de preot supranumerar, pe ziua de 1 Octomvrie a. c. la parohia Topolog, jud. Constanța.

— Preoții parohi Barbu Scărlătescu, de la Parohia Maia, și Gheorghe Duhovnicu, de la parohia Rădulesci-Filitis, ambiți din jud. Ilfov, sunt transferați pe ziua de 1 Octomvrie a. c. unul în locul altuia.

— Preotul paroh Grigorie Apostēnu de la parohia Telesc-Birnicș, jud. Gorj, este transferat în aceeași calitate pe ziua de 1 Noemvrie a. c. la parohia Frătesci-Birnicș, acel județ, iar preotul paroh Ión Berulescu, de la parohia Racș, este transferat tot ca paroh pe aceeași zi la parohia Telesc-Birnicș, același județ.

c) *Demisiuni.*

— Preotul paroh Ión Mihăescu Duhovnicu, de la parohia Tărlēscș, jud. Prahova, a demisionat din cauză de bătrînețe pe ziua de 1 Octomvrie, din postul de paroh și preoție.

— Preotul paroh Răducan M. Popescu, de la parohia Isverna, jud. Mehedinți, a demisionat pe ziua de 1 Aprilie 1902 din postul de paroh spre așși regula drepturile la pensie ca învățător.

— Preotul paroh Constantin Vasileșcu, de la parohia Ahmanlău, jud. Constanța, demisionând pe ziua de 1 Octomvrie a. c. din postul sēt de paroh, a trecut în altă Eparhie.

d) *Decese.*

— Preotul supranumerar Vasilie Forțu din parohia Stoiișesci, jud. Fălciu, decedat în 17 Septemvrie.

— Dăscălescu Nicolae paroh la Dobrovățu-Ruși, jud. Vaslui, decedat în 10 Septemvrie.

— Preotul supranumerar Stefan Costescu din parohia Parachioi jud. Constanța, decedat în 3 Septemvrie.

— Preotul supranumerar Dumitru Stoian de la parohia Putineiu, jud. Teleorman, decedat în 7 Octomvrie.

— Preotul paroh Nicolae Mărușescu de la parohia Frătesci-Birniei, jud. Gorj, decedat 1 Octomvrie.

— Preotul supranumerar Iorgu Popescu și Nicolescu de la biserica parohială Adormire (Berevoesci) din urbea Vălenii-de-Munte decedat 28 Septemvrie.

III.

Intre I. P. Sf. Serghie, Arhiepiscop al Vladimirului și Suzdahului din Rusia și intre I. P. Sf. Mitropolit Primat Iosif Gheorghian s'a schimbat următoarea corespondență.

Inalt Prea Sântia Vóstră,

Primind de la Inalt Prea Sântia Vóstră în anul 1898 (8 Iunie) cunoștinți despre sfinții români, Vă aduc mulțemiri adânci pentru comunicarea acestor cunoștinți și prea smerit Vă rog a primi din parte-mi un exemplar a ediției a doua din Almanahul complet al Răsăritului, alăturat pe lângă acesta.

Invocând sfințele Vóstre rugăciunii, am onóre a fi:

Al Inalt Prea Sântiei Vóstre
prea plecată slugă,

Serghie Arhiepiscop al Vlademirului și Suzdahului.

Inalt Prea Sântite Stăpâne,

Am primit cu o vie recunoștință Almanahul complet al Răsăritului lucrare plină de merite, al Inalt Prea Sântiei Vóstre, și care a îmbogățit literatura noastră theologică-ortodoxă cu o operă de valóre incontestabilă.

Dumnezeul măririlor, să reverse asupra Inalt Prea Sântiei Vóstre tóte harurile Sale pentru proslăvirea numelui Lui.

Am primit cu acéstă ocasiune, și scrisórea Inalt Prea Sântiei Vóstre la care grăbindu-mă a răspunde cu evlavie și cu multă dragoste, Vă asigur că mare plată aű de la bunul Dumnezeu, cei ce se ostenesc în lucrări de așa fel care se deștepte în poporul ortodox sentimentele de venerațiune ce datorim sfinților Bisericeii a căror vieță și merite neperitoare Ț-aű făcut prieteni ai Domnului, iară nouă ne slujesc de modele vrednice de urmat pe drumul cel bun al sântei mântuirii în Domnul.

Imbrățișându-vă cu sânta sėrutare în Domnul, sunt al Inalt Prea Sântiei Vóstre cu totul devotat frate în Cristos.

Iosif Mitropolit Primat al României.

G...

CUVINTARE

rostită cu prilejul parastasului fondatorilor și donatorilor «Internatului Teologic», în ziua de 18 Noembrie 1901.

«Din rodurile lor îi veți cunoște pe «dînșit» și «Tot pomul bun, pome bune «face». (Matei VII, 17).

*Prea Sântiți Părinți
Frați creștini,*

Dacă am da răgaz ochilor minții să-și ridice pentru câte-va clipe privirile de la lucrurile de care ne ocupăm zilnic și am căuta puțin în liniște, la frământările mari în cari se găsesc de vécuri—și se găsesc și astă-đi—popórele đise culte, și am căuta să vedem ținta către care le mână tóte avinturile lor mari, ușor am putea vedea că mai toți pașii lor le sînt îndreptați pe drumul care să le ducă spre o cât mai mare—*lumină*.

Sub acest aspect ni se înfățișează—și trebuie să ni se înfățișeze—ori-ce națiune cultă în avîntul sėu; tindēnd către lumina la a cărei raze omul să pótă vedea mai cu ușurință adevėratul drum ce trebuie să mérgă în viétă.

Și către acea lumină trebuie să tindă nu numai popórele în masă, ci și fărimiturile din popóre—societățile omenesci,—

și mai mult încă: fie-care om în parte e dator să tindă către lumină, către adevărata lumină a sufletului.

Și acest lucru îl și fac unele popóre ale lumii. Se fac neîncetat stăruinți încununat mai tot-deuna de isbîndă și norul întunecos care mai ține încă în întunec mîntea omului e încet încet sfîșiat, și raza de lumină ce și-a făcut loc printr'însul—încă altă dată—cade astă-đi din ce în ce mai mare, iar la lumina ei omul vede din ce în ce tot mai multe lucruri și adevăruri streine lui altă-dată.

Și e în firea omului să facă asemenea stăruinți. Căci alt-fel dînsul nu ar fi cea ce l'a lăsat Dumneđeu: o ființă cu judecată și cu voe liberă. Mîntea și libertatea lui trebuie să aducă róde.

Către lumină aũ adus omenirea și o va duce, aci în viață, două drumuri: Biserica și fîca sa Scóla. Și mari sînt stăruințele ce fac popórele culte ale lumii de a merge pe aceste căi spre a deveni în stăpânirea unei cât mai mari raze de lumină, iar istoria nu le trece cu vederea, ci ni le pune înainte cu laudă, drept pilde de urmat. Vre înici de admirațiune sînt iarășî, pașii mari făcuți pe aceste drumuri și de grupările dintr'un popor—a lecă de societăți—dar, iarășî, nu de o mai mică admirațiune și vrednicie de laudă sînt și silințele ce-și dau chiar unii ómenî de a merge și ei, dar de a ajuta și pe alții să mērgă pe aceste frumoșe căi.

A voit Dumneđeu ca să aibă parte și Țara nóstră de asemenea ómenî, mai în tot-léuna. Ne-a dăruit Dumneđeu și pe noi cu ómenî cari înțelegînd chemarea Bisericeî și a Scólei pentru lume laolaltă și pentru ori-ce națiune în parte, să-și inchine: unii viața întréga, alții avutul pentru ele. Și asemenea ómenî nu trebuie uitați, ci cu laudă și cu cinste să li se pomenescă numele, căci unii ca aceia ne-aũ arătat cum trebuie să se folosescă cine-va de bunurile materiale și intelectuale ce le-aũ încredințat Dumneđeu în viață, ne-aũ dat doveđi vędute de chipul cum trebuie să ne iubim aprópele, ne-aũ dat frumoșe lecțiuni de chipul cum trebuie să ne iubim Biserica și neamul.

Și noi, ne-am adunat astă đî aci, la acéstă sfințită serbare, tocmai pentru a face pomenirea cu laudă a câtor-va persóne, cari pălrunse de chemarea ce are adevărata Bi-

serică în această lume, trecând din această viață și-a lăsat avutul lor Bisericii și Școlii sale. Ne-am adunat aci, pentru a face pomenirea cu laudă a unor persoane cari fiind pătrunse de cuvintele Sf. Apostol Pavel, carele țice despre Mântuitorul, că: «Bogat fiind, pentru noi sărac s'a făcut, ca noi prin sărăcia lui să ne îmbogățim», deși n'a fost așa de bogate, a căutat să imiteze dărnicia Mântuitorului—de sigur în alt înțeles—și, și-a dat avutul pentru ca să ne îmbogățim noi. Cu ce?... Să ne îmbogățim întâi încă cu o pildă de dărnicie strămoșească, apoi să ne îmbogățim încă cu un mijloc de a ne pune mai cu ușurință pe căile cari duc către lumină.

Ne-am adunat aci pentru a face pomenirea cu laudă a câtor-va persoane cari aș contribuit la clădirea acestu palat, astă-zi «Internatul Teologic», hărăzit tinerilor care ca mâne își vor consacra viața răspândirii luminei creștinismului. Și aceste persoane sînt, repausații întru fericire: *Maria Schiopescu* cu fratele său *Ioan Scorțianu*; apoi: *Inochentie Chițulescu*, fost episcop de Buzău;—*Ghenadie Enăceanu*, fost episcop de Rîmnic;—*Silvestru Bălănescu*, fost episcop de Huși;—și *Iuvenalie*, fost arhimandrit al M-tirei Ghighiu din județul Prahova. A le mai descrie părți din viață nu credem că e timp, dar: «Din rodurile lor îi vom cunoște pre dinșii!». Aceste persoane după ce și-aș întrebuințat cum se cuvine aci în viață mult puținul dăruit lor de Dumne-deu, aș oit ca și după trecerea lor de aci să lase agonisita lor Bisericii și Școlii sale.

Cât de pătrunse trebuie să fi fost ele de dragostea de Biserică și Țară! Mai ales cât de mult trebuie să fi înțeles ele chemarea înaltă a Bisericii și pentru întreaga lume, dar în deosebi pentru Țara noastră! Aș știut că dând Bisericii, daș și Națiunii, daș și sufletelor lor. «Cel ce sémănă cu dărnicie, cu dărnicie va și secera». Cu dărnicie aș sémănat sémînța aci în pămînt bun, cu dărnicie vor și culege róde bune sus în ceruri.

Asemenea fapte altă-dată póte nu se vor fi părut atât de mari, căci strămoșii noștri erau deprinși să facă nenumărate, astă-zi însă asemenea acte de filantropie trebuie să ne apară cu atât mai mari, cu cât și numărul celor ce înțeleg menirea înaltă a Bisericii este mai mic.

Iată de ce și noi, actualii studenți în frunte cu P. S. nostru părinte director, cât și generațiunile viitoare de studenți, câte se vor perinda prin acest internat, vom căuta ca în fie-care an, la anumite zile, să facem pomenirea acestor persoane cu o cât mai mare solemnitate. Pentru noi această e o datorie sfântă pe care vom căuta să ne o îndeplinim tot-déuna cu cea mai mare plăcere, respect și recunoștință.

Terminând, nu putem încheia aceste puține cuvinte ce avem de spus întru pomenirea lor, fără să rugăm pe Bunul Dumnezeu, să facă ca fapta lor care e spre binele Bisericii și a Neamului nostru, să găsească cât mai mulți imitatori; și fără să dicem:

Să le fie în veți pomenirea lor. Amin.

Victor Paia.

Student în «Internatul Teologic».

DONAȚIUNI.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Theodor Rădulescu enoriaș al bisericii Alexe care a făcut cu cheltuiala sa proprie, toate strănile numitei biserici din nou, cheltuind pentru acesta aproape suma de 2000 lei; iar strănile cele vechi le-a luat D-sa spre a le repara și în urmă să le dăruiască la vre-o biserică din comunele rurale, care va avea trebuință.

D-na Elena G. Cantacuzino Râforénul, bine-voind a dona sfintei biserici parohiale cu hramul „Sf. Nicolae“, din com. Râfovul jud. Prahova, un rînd complet de sfinte odăjdii preoțești, în valoare de 100 l. Epitropia acestei parohii aducînd viile sale mulțămiri pioșei donatôre.

Se aduce mulțămiri publice din partea epitropiei bisericii „Sf. Voevođi“ din cătunul Sabangia, jud. Tulcea, următôrelor persoane cari au dăruit obecte sus ăisei biserici și anume: D-nii Gavrilă Lupu și Anton Comescu o cristelniță în valoare de 60 l. Gavrilă Lupu un finer și un vas pentru apă în valoare de 5 l. Vasile Ștefan un țol de lână în valoare de 15 lei, și Gheorghe Gh. Cudalb o carte de Te-deum, acatistul Cuv. Parascheva, și acatistul Sf. Dumitru isvorîtorul de mir în valoare de 7 l.

Se aduc mulțămiri publice D-nei și D-lui Mihail Atanasiu, din partea Părintelui N. Crivățz, parohul bisericii din comuna Fundeni, jud. Tecuci, pentru că a dăruit bisericii un Orologiü bogat legat

în pele marochin în valoare de 32 lei, asemenea pentru că, cu a sa ch ltuală într-ține biserica cu lumînări și unt-de-lemn.

Se aduc mulțămiri publice persónelor mai jos notate cari aũ contribuit atât cu bani cât și cu ofrande în folosul bisericilor din județul Ilfov și anume: D-l Gheorghe Dobrescu din București a donat suma de 800 lei pentru restaurarea bisericei parohiale Dudești. D-l N. Filitis proprietarul moșiei Rădulești-Filitis a reparat radical biserica parohială Rădulești cu spesele sale. D-l S. Săbărenu proprietarul moșii Nefliu, a donat 20 făclii de cêră curată pentru biserica filială din cătunul Nefliu.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Nicolae Stan Bucșe din comuna Brebu, jud. Prahova, care a dăruit bisericei parohiei „Pietriceaua“ o iconă „Sf. Nicolae“ în valoare de 60 lei, iar D-l Ión Stan al Niți o candelă de argint în valoare de 10 l.

Se aduc mulțămiri publice persónelor pióse mai jos notate, cari aũ bine-voit a dona bisericeii „Popa-Tatu“ din capitală, diferite obiecte și anume: D-l și D-na A. Vântu o candelă de argint în valoare de 120 l. D-l Anton Bulandra nisce piulițe de oțel în valoare de 40 lei, și D-l G. Calonfirescu o lumânare de 4 kg., cu pedestal, în valór de 30 l.

Se aduc mulțămiri publice persónelor pióse mai jos notate cari aũ bine-voit a dona bisericeii filiale „Radu-Vodă, din capitală diferite obiecte de valoare și anume: D-na Sevastia Costescu str. Poetului din București, a donat o (Sveră) perdea de mătase fină, brodată cu fir și mătase pentru sf. Uși Impêrâtești în valoare de 135 l., D-na Ecaterina cu fica sa Elena familia Fundescu N. I. a donat un rînd de (Aere) Procovețe de atlas alb brodat cu mătăsuri și fir în valoare de 50 l. D-na Lucsița Capșa a donat o Sf. Evanghelie legată în catifea verde și poleită cu argint și aur în valoare de 25 l. D-na Zmaranda St. Negrea a donat un rînd de (aere) Procovețe atlas grenă brodat cu mătăsuri în valoare de 45 l. D-na Theodora G. Popescu soția cântărețului bisericeii amintite a donat o pólă pentru iconostas de catifea brodată cu matase și fir în valoare de 50 l. D-na Maria Marinciu Săpunaru a donat un covor tuns un fotoliu și o iconă „Maica Domnului“ lucrată în mozaic. D-nii Comercianți Frați I. D. Morănescu, capu podului (Moșii) aũ donat un lanț pentru policandru în valoare de 21 l. 85 b., și D-nii Radu Simion D. Mândică măcelar și Mitică Moronescu aũ bine-voit a dona o Evanghelie legată în pele marochin și ornată cu aur, în valoare de 15 l.

Se aduc mulțămiri publice persónelor pióse și caritabile, cari aũ bine-voit a veni în ajutorul Bisericii Brezoianu, contribuind cu bani și obiecte cu ocasiunea reparațiilor, ce s'aũ făcut Sf. Locaș și

anume: Majestatea Sa Regele Carol I a dăruit un policandru de alamă cu 24 lumini, Onor. Primărie a Capitalei 20,000 lei. Onor. Minister al Cultelor și Instrucțiunii Publice 7,000 l. D-l Iorgu Dumitrescu, din com. Podul-Bărbierului, a făcut cu cheltuēla sa pictura murală a bisericii în valoare de 7000 l. P. S. S. Arh. Nifon N. Ploestēnul, Vicarul Sf. Mitropolii, a îmbrăcat peste tot cu argint Sf. Evanghelie a Bisericii, care avea argint numai la colțuri și la mijloc, a dăruit și 200 lei numerar și a oficiat gratuit la Sfințirea Bisericii. D-l Pană Pencovici și D-șora Aneta Mihail Pencovici, o pereche sfeșnice împărătești de alamă în valoare de 1000 l. D-na Maria Zenide 1000 lei numerar și o pōlă de atlas pictată pentru tetrapod, Păr. Econom Iōn Sărindărenu și D-na Zoe Economu Sărindărenu 1000 lei numerar și un policandru cu 10 lumini. D-na Alexandrina Zefcari 776 l. D-șora Zoe Vlădoēnu, un rind de vĕstimente preotești în valoare de 600 l. Economul N. Abramescu, 342 lei, dintre cari 142 lei proveniți din ziua sfințirii bisericii și la care sumă a renunțat în folosul reparațiunilor. D-l Matei Alexandrescu 500 l. D-na Aneta Zalomit 420 l. D-l Dinică Băldănēnu 300 l. D-l General I. Algiu 200 l. D-na Maria Popovici 150 l. D-na Theodora L. Cazzavillani 140 l. D-na Maria Em. Lahovari 120 l. Pr. Petre Nicolescu 100 l. D-l Vladimir Ghica 100 l. D-l Luigi Cazzavillani 100 l. D-l Ghiță Constantinescu 100 l. D-l Colonel M. Algiu 100 l. Dr I. Velan 100 l. D-na Sofia Diamandescu 100 l. D-l G. G. Meitani 100 l. D-na Maria Iosif Nicolescu 70 l. Clubul Tinerimii 60 l. Dr Kiriac 60 l. Dr Drugescu 60 l. Alexandrina Mareș 50 l. Dionisie Zisu 40 l. Ciulei & Blebea 25 l. Elena Nicolescu, Maria D. Nicolescu, Leonida Pațurea, Dumitru Ionescu Mirea, Ecaterina Grigorescu, Elena Dobre Nicolau, D-șora Marie Rehan, M. E. Schina, Florica Voinescu, Elisa Sion, G. D. Neștian și Diac. G. D. Șerban fie-care cu câte 20 l. Pr. M. Tacian 12 l. A. G. Cociu, Mina A. Cociu, Alexandru A. Cociu, Emil A. Cociu, Alexandru Ralescu, C. I. Polizu, V. Bălăcescu, Elena Georgescu, Elena Rădulescu, Iōn Vasilescu, Elena Calianu, Păr. Mihail Popescu și G. Sarapulos fie-care cu câte 10 l. Petre Petrescu, Ana P. Petrescu, Alexandru Demetriade, A. H. D. Brungher (Wandec), Pr. V. Stoianescu și Colonel I. Thorand fie-care cu câte 5 l. Marin S. Popovici 7 l. T. Țințărēnu 4 l. G. D. Motaș 2 l. Căpitan M. Nicolescu 4 l. Nicolae Ștefănescu Goran 2 l. Nae Vasilescu 2 l. Costică Vasilescu 2 l. Iōn Scortaru 3 l. Ștefana Ionescu 1 l. Vasile A. Iōn 1 l. Iōn Iōn 1 l. Iōn Velicu 3 l. Anton Kratokvil 3 l. Vasile Ionescu 1 l. Radu Răsucēnu 2 l. Nicolescu George 2 l. Apostolescu Alexandrina 3 l. Stanciu Predescu 3 l. Speranța Alinescu 1 l. D-șora St. Nicolescu 1 l. Maria Demetrescu 2 l. Maria Rousseau 2 l. Maria Costovici 2 l. X 1 l. Sub-locotenent Săndulescu 1 l. Căpitan Stănescu 3 l. Ș. Hergovicî 3 l. I. Dumitriu 2 l. Th. Constantinescu 2 l. M. Braunștein 3 l. Sița Bușoianu 1 l. Nicolae Bărbulescu 1 l. Mihail Răpēnu 1 l. C. Comănescu 1 l. Petre I. Șanoli 3 l. Iōn Sărătēnu 2 l. Nicolae Soner 3 l. E. Cristescu 2 l. Anghel I. Alexandrescu 1 l. Anton Lorenz 2 l. Căpitan Popescu 2 l. Sturza Ilie 2 l. Grigore Crișan 3 l. Niță M.

Ionescu 1 l. Ilie Aldescu 1 l. Maria Antonescu 1 l. Ión Créngă 1 l. Iagolnițer O. Victor 1 l. Ionel I. Mihailidi 2 l. Theodor Herescu 2 l. Burghart 1 l. D. Petrescu 5 l. Alexandrescu 1 l. C. Georgescu 3 l. Paulin C. Statovici 1 l. Athena Brăniștenu 5 l. Maria M. Droc 2 l. Eutrosina Hristescu 2 l. Maior Ión Slăvescu 2 l. Romulus N. Iancovici 2 l. Lucreția Morțun 2 l. Eufrosina Țintăreanu 1 l. Elena Grig. Constantinescu 2 l. Sevasta Anastasiu 2 l. Verginia Anastasiu 1 l. Elevele Școlii No. 5 de fete, cl. I 3 l. 55 b. cl. II 2 l. cl. III 2 l. 25 b. cl. IV 2 l. 35 b. Petre Oprescu 4 l. Vasile Simionescu 1 l. Pr. Moscu Popescu 4 l. Pr. Radu Popescu 1 l. Maior Iacomi 2 l. Aguleti 1 l. Dr Mina Ionescu 1 l. Costache Abramescu 1 l. Nae Zenide 1 l. Filoteia Iacomi 3 l. Ștefan Vasilescu 1 l. Alexandrina Manolescu 1 l. Caterina Mingareli 1 l. Aurelia M. Brăescu 3 l. Al. Păunescu 5 l. N. Popovici 1 l. Maria Rudăreanu 1 l. Gherghina Ștefănescu 1 l. Elena Bilciurescu 1 l. Maria Băstriaș 1 l. Aristița Palada 1 l. Gristina Georgescu 1 l. Sub-locotenent C. Busnea 2 l. A. Borănescu 1 l. Căpitan Lambrino 2 l. Carol Jovian 1 l. Caterina G. Costescu 2 l. Maria G. Ionescu 1 l. G. T. Ionescu 1 l. G. Stoenescu 6 l. Lavinia C. Mănescu 2 l. Cornelia Grigoriu 2 l. Gheorghie Vasilescu 1 l. Marcela M. Mumaiuanu 3 l. Iancu Athanasiu 1 l. Elena Popescu 1 l. Sofia Abramescu 5 l. Elena Gheorghiu 1 l. Matilda Lazarovici 1 l. Corica Nicolaescu 1 l. Elisa Ștefănescu 1 l. Aurel Ageniolu 2 l. Zili Șerbănescu 1 l. Smaranda Georgescu 1 l. Elena P. Petrescu 2 l. Ecaterina Popescu 2 l. Elena Stamatiu 2 l. Pr. I. M. Abramescu 5 l. Elvira Eliad 3 l. Eugenia Belu 1 l. Natalie Pizani 1 l. Alexandrina Patriciu 1 l. Pr. Athanasie N. Sachelarie 1 l. Eufemia Georgescu 1 l. Ed. Wachmann 5 l. R. Peters 2 l. R. Klenk 2 l. E. Carini 1 l. Barbu Pletescu 5 l. D-șora Z. Miclescu 2 l. Elodia Córdă 2 l. Elinescu 2 l. D-șora Nicolescu 1 l. Iulius Vist 3 l. A. Fotino 1 l. D. Severin 1 l. Augustin Paul 1 l. Paul E. Ghenea 5 l. Smaranda P. Ghenea 5 l. Ión P. Ghenea 2 l. Dumitru Orest P. Ghenea 2 l. Elisabeta P. Ghenea 1 l. Vasile Florinescu 2 l. Ión G. Saru 2 l. Ión F. Valter 1 l. Violette G. Dobricénu 1 l. Theodorescu I. Alexandru 1 l. Nae B. Popescu 1 l. Iancu Blanc 1 l. G. R. Ghidăcescu 1 l. Al. Havoianu 1 l. B. D. Hatcovici 1 l. D-na Anghel 3 l. Nottara 3 l. G. Kiriac 2 l. D-na Romanescu 5 l. Lucia Nestorescu 1 l. D-șora Formac 1 l. Bascovici Coralia 1 l. Zamfirescu Alexandrina 1 l. Eustațiu Margareta 1 l. Stănescu Elisa 1 l. Orăscu Alexandrina 1 l. Margareta Eliad 1 l. Nicolaidi Marica 1 l. Dinicu Alexandrina 1 l. Penescu Maria 1 l. Gheorghiane E. 1 l. Trandafirescu E. 1 l. Barghiel E. 1 l. Weiss Olga 1 l. Ionescu Mariette 1 l. Theodorescu Elisa 1 l. Maria Asan 1 l. Ecaterina Marinescu 5 l. Elena Negrescu 2 l. Sc. O. 2 l. Chr. O. 2 l. N. N. 1 l. C. M. 2 l. E. C. 2 l. M. S. 2 l. Anonim 5 l. P. Aslan 2 l. C. C. 3 l. E. Voinescu 8 l. Fifi Maimarolu 2 l. Puiu Maimarolu 2 l. Tiberiu Ciuleiș, G. Onisor, Radu G. Rădovănu, Rîmnicănu, Constantin Vovobelicovici, A. Iacobănu I. Arteni și Matei M. Dobrovici fie-care cu câte 1 l. V. Gr. Borgovan 5 l. S. G. Drăgăneșcu 2 l. Blebea 2 l. Alex. Pop, Indescifrabil, G. Fintescu,

Chirićenú, Eug. Bulbuc. Ión Galin, D. Theodoru, S. Binder, Ster Dumitrescu de la Tei, Ión Velicu și Constantin Petrescu, fie-care cu câte 1 l. N. Săvulescu 2 l. A. I. Zweif 1 l. Fitoteia T. Dumitriu 2 l. Theodor Athanasiu 5 l. Mihail Popescu 5 l. V. H. Pfeif 2 l. S. S. Caronis 5 l. Ión Stoinescu Zaharel 4 l. Ión Crețulescu 2 l. Apostol N. Demetriade 2 l. Pr. C. Mihailescu 3 l. V. Constantinescu 5 l. No. 50. P. Sfințiu, Chiricea, Maria Podénu, Ecaterina Gazico, Maria Nicolescu, Angelica Cassassy, Susana G. Zahariescu, Maria Protop. Marin, Luța Georgescu, Elpida Găisănu, Alexandrina G. Hageopulo, Despina Grama, Elisabeta Ionescu, Serg. Demetrescu, Caporal Ionescu, Caporal Antonescu, Georgescu Ștefan, Velciú, Stoicescu G. Petre, Mihail V. Alex., și Grig. I. Brezénú, fie-care cu câte 50 baní. Constantin N. Georgescu 40 b. Cornescu I. Ión 30 b. Constantin D. Bălácenu 10 b. Dobrescu Aurelian 10 b, Papadopol S. Dumitru 10 b. D-na și D-l Al. Algiu o prea frumoasă Dveră de atlas, avînd pe margine un galon de fir și în mijloc o cruce lucrată asemenea cu fir și pavată cu petre, pentru ușile împărătești. D-na G. G. Meitani o pólă de atlas brodată cu mătase și fir pentru Iconostas. D-na Sophie Bake, o față de masă de atlas brodată cu fir și fluturí, avînd o cruce cu raze în mijloc, heruvimí la cele 4 colțuri și ciucurí împrejur pentru Sf. Masă. D-na Hințescu o Dveră de atlas garnisită cu gată cu fir și fluturí, avînd o cruce cu raze în mijloc, heruvimí la cele 4 colțuri și ciucurí împrejur, pentru Sf. Masă. D-na Hințescu, o Dveră de atlas garnisită cu galon de fir, cu ciucurí și cu o cruce în mijloc, precum și o pólă de postav la sf. Proscomidie. E-na G. Vasiliu, o îmbrăcăminte de postav cu ciucurí și galon de fir pentru Sf. Masă. D-șóra Ecaterina Oprescu, o pólă de atlas brodată cu mătase pentru Iconostas. D-na Ana I. Gheorghe, o cruce de argint pentru Sf. Masă. D-na Dumitra Ionescu Mirea un covoraș și alte două șuvițe covor-preș. D-na Flórea S. Șerbănescu, o tăviță argintată cu inscripții, pentru anafură. D-na Ralița Runcénu, un sfeșnic de lemn cu 12 lumini, pentru cele 12 evanghelii. Iar următorii preoți au oficiat gratuit la sfințirea Bisericii: pâr. protoiereú Kiriac Bidoénu, pâr. Econom I. Iordăchescu, pâr. Econom M. Popescu, pâr. Econom I. Rusescu, pâr. Econom C. Ionescu, pâr. Petre N. Sachelarie și pâr. Arhidiacon Serafim Georgescu. Aú mai donat: pâr. G. Floru și familia 20 l. Prea Cucernicia Să Părintele Arhimandrit Visariou Ionescu, starețu! Momastirei Cernica 34 bucăți papurí. D-șóra Maria Colonel C. Alexndrescu un rînd sînte Procovețe de atlas cu galon de fir și cu cruci pavate cu petre. Inel Poenaru Bordea 1 l. Angelica Poenaru Bordea 1 l. Mihail Angheloviei 1 l. Ecaterina Rîurénú 1 l. Locot. Poenaru Bordea 1 l. Familia Colonel Paleologu 1 l. Familia Costache Maratea 1 l. Familia Locot. Lipan 1 l. Familia Sub-Loct. Trestian 50 b. Familia Căpitan M. Mihailidi 1 l., și I. Christescu 2 l.

Se aduc mulțămiri publice Pr. D. Mihailescu al parohiei Gănésa, jud. Romanați, și soției sale, care a dăruit bisericeii parohiale res-

pective cu hramul „Sf. Nicolae“ un Anastasimatar legat în valoare de 26 l., și un epitrahil de borangic lucrat cu fir în valoare de 6 l.

Se aduc mulțămiri publice D-nei Ivana P. Zănescu, din comuna Bibești, jud. Gorjiu care a bine-voit a dona bisericeii parohiale „Săulești“ județul amintit, patru perechi pardele lucrate cu broderii pentru icónele împărătești, o sveră la ușile împărătești, un acoperămint la iconostas, uu rînd procovețe și un rînd veștimate bisericești de stofă, tóte în valóre de 120 l.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Stan Șerban din com. Hențești-Smeura, pl. Pitești, jud. Argeș, care a bine-voit a dărui bisericeii parohiale „Surdești“ amintita comună, trei coróne lucrate în aur și argint, pentru icónele Impărătești, în valóre de 160 lei la care a mai contribuit și D-l M. Manolescu prefectul jud. Argeș, cu 20 l.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Pătrașcu Cernătescu, din com. Bălcești, pl. Oltu-Topolog, jud. Argeș, care cu a sa cheltuială, s'au văpsit turlele bisericeii parohiale din parohia „Linia-Hanului“ comuna și județul amintit.

Preotul N. I. Popescu, parohul parohii „Valea-Boeréscă, din com. Merișani, jud. Argeș și D-l Marin Ghenea Epitrop al acelei parohii, contribuind la facerea unui dulap pentru biblioteca parohială, cel dintâu cu suma de 26 lei, plata lucrului, iar cel-l-alt cu 12 lei costul materialului necesar, pentru aceste fapte demne de imitat li se aduc publice mulțămiri.

Se aduc mulțămiri publice Onor-Administr. a Domeniilor Corónei, care a bine-voit a dărui bisericeii parohiale din com. Domnița, jud. R.-Sărat, un rînd de veștimate preotești de rips de mătase. Idem D-lui Nicolae I. Seraru din com. Jitia, jud. R.-Sărat, binevoind a dărui bisericeii „Sf. Dumitru“ din acea comună, un rînd veștimate preotești în valóre de 120 l. Idem la un număr de 39 locuitorii din parohia Știubinu, județul amintit, care au contribuit cu suma de de 90 lei la reparațiunea bisericeii parohiale „Sf. Voevođi“ din acea parohie.

Se aduc mulțămiri publice D-nei Elena N. Lamotescu care a bine-voit a dona bisericeii parohiale din com. Gura-Dimieni, județul Buzău, un rînd veștimate preotești, un rînd procovețe pentru acoperirea Sf. Taine și un potir de argint, poleit cu aur, tóte în valóre de 280 l.

D-l C. I. Amira din com. Boldești, jud. Buzău, bine-voind a cheltui pentru învelișul bisericeii filiale din acea comună, suma de 1400 lei și Preotul supranumerar Ghiță Teodorescu, de la acea biserică

făcând un giamlâc, în valoare de 300 lei, pentru aceste fapte laudabile și demne de imitat, li se aduc publice mulțămiri.

Se aduc mulțămiri publice locuitorilor: Savin Pitic și Ión Pitic din com. Adjudul-Vechi, jud. Puțna, cari au bine-voit a dărui bisericii parohiale „Sf. Pantelimon“ din parohia com. Berești, amintitul județ, un orologiū mare, legat cu pele, în valoare de 32 l.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, aduce mulțămiri D-lui L. G. Aslan, fost Primar al urbei Galați și Onor. Consiliū Comunal pe care l'a președat în anul expirat 1900, pentru buna-voință ce a avut de a face trei scări de acces lucrate în mosaic la ușile de la intrare a bisericii Sf. Ierarch Nicolae cathedrala acestei Sfinte Episcopii, precum și pentru săparea terenului care formeză rontul din fața palatului Episcopal.

Chiriarchia Dunărei de-jos, aduce mulțămire D-lui Primar M. G. Orlénu și Onor. Consiliului Comunal al urbei Galați, pentru buna-voință ce au avut de a da în anul expirat 1900, 250 arbori pentru grădina din jurul Palatului Episcopal și pentru facerea rampei de macadam cu trotuare de lavă din fața acestui palat.

Cu ocasiunea sfințirii paraclisului din palatul Episcopal al acestei de Dumneșu păzite eparhii s'a făcut acestui paraclis următoarele donațiuni: Eū Parthenie S Clinceni, Episcop Dunărei-de-jos, am dărui o Evanghelie, îmbrăcată în argint suflat cu aur în greutate de 3 kg., jumătate, lucrată în relief, reprezentând pe partea de asupra Invierea Domnului Nostru Iisus Christos, Sf. Treime și cei patru Evangheliști; iar pe partea versă, Răstignirea Domnului, Sf. M. M. Gheorghie și Dimitrie, Sfântul Ierarch Nicolae și Prea Cuvioasa Parascheva, o cruce de lemn îmbrăcată în sîrmă de argint a jour suflat cu aur, în greutate de 400 grame, două chivoturi de bronz aurit în greutate de 1 kilogram reprezentând cuvucul Sfințului Mormînt, o cruce de lemn aurită și pictată răstignirea, o corónă naturală de spin pentru această sfîntă cruce, o pereche Trichere de argint în greutate de 800 grame fără piedestal, doi clopoței de bronz forma carillon, găurite în greutate de 700 grame, trei clopote acioae curată, unul purtând data de 1804, în greutate de 16,500 kilograme, altul mai mic și mai vechi în greutate de 8,800 kilograme, al treilea și mai mic în greutate de 800 kilograme. D-na Elena Cober, din Galați, a dărui un rînd sînte vase de argint suflate cu aur, avînd iconițe cu smalțuri la potir în valoare de peste 600 lei și așezate într'o cutie îmbrăcată cu pele, un rînd aere (procovețe) de catifea colorea stînjinie brodate cu fir de aur. D-na Ecaterina E., a dărui un policandru de bronz aurit cu 12 lumînări și cu ornamente de cristal în colorii. D-na Eufrosia Constantin I. D., a dărui un chivot de argint de china, două sfeșnice de acelaș metal și un miruitor. D-l V. Iliescu, o candelă de argint de china

cu trei lumînări. Tuturor acestor pioși donatori și demni de imitat și de alți credincioși creștini, li se aduc mulțămiri publice.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, exprimă mulțămiri D-lui Mihail Da-
finoiu, care a bine-voit a dăruii bisericeii din parochia Ulmu, jude-
țul Brăile, o pólă pentru Iconostas în valóre de 38 lei, precum și
D-lui Marin Necșulescu, care a donat tot dișei bisericeii un Epitra-
hil în valóre de 16 l.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, exprimă mulțămiri persónelor mai jos
arătate cari au bine-voit a contribui la facerea unui stihar Diaco-
nesc, în valóre de 120 lei, pentru biserica Sf. Ierarch Nicolae Ca-
thedrala din urbea Tulcea, după cum urméză: Stoica Manolache,
Ión Manolache, Vasile Palade, Gheorghe Micu, Tudorache Táválu-
caru, Simion Olténu și Marin Matei din urbea Brăila, asemenea
Stoian Manolache a oferit o lumânare de céră galbenă în valóre de
25 lei; iar la facerea a doué cutii de stejar, pentru conservarea lu-
mînărilor a contribuit D-nii Constantin Moisi 1 l. Maloschyschy 50 b.
G. Gheorghiu 50 b. G. Iuga 1 l. N. Rață 5 l. Anonim 1 l. Ano-
nim 50 b. I. Petrescu 50 b. D. Nițescu 50 b. Ión I. Donea 1 l. S.
Constantinescu 1 l. A. Dimisof 2 l. Anonim 50 b. Ión Dróncă 1 l.
Alexandru Scarpet 1 l. Stánculescu 1 l. Prușan 1 l. Diaconul Va-
silescu 1 leú, care în total fac 20 l.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, exprimă mulțămiri persónelor mai jos
notate, cari au bine-voit a contribui cu suma prevédută în dreptul
numelui fie-cáruia pen ru cumpărarea a trei clopote la biserica pa-
rochială cu serbarea „Sfinții Voevođi“, parochia Satu-Beresti, ju-
dețul Covurlui: Economul Ștefan Bogatu parochiul respectiv, a con-
tribuit cu suma de 1032 l. Consiliul comunei Tîrgu-Beresti cu 400 l.
Parochienii respectivii cu 150 l.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, exprimă mulțămiri persónelor mai jos
notate, cari au bine-voit a dona bibliotecii bisericeii din parochia Sa-
tișchioi, jud. Constanța, cărțile prevédute în dreptul numelui fie-
cáruia: D-l Ministru Cultelor și Instrucțiunei Publice a dăruit 9
volume cărți. D-l Ión Dumitrescu din comuna Podu-Bárbierului, 6
volume. D-l I. Calinderu Administratorul Domeniului Corónei, 14
volume și D-nul H. Șteinberg Editor și Librar din București, 11
volume.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, exprimă mulțămiri persónelor mai jos
notate cari au bine-voit a dona bisericeii „Prea Cuvioasa Paraschiva“,
din urbea Galați obiectele prevédute în dreptul fie-cáruia: D-na
Zina P. Calude, o candelă veche, în valóre de 24 l. D-na Speranța
Antonopol, o candelă de argiut, cu zale tot de argint 25 l. Admi-
nistrației Casei Școlilor, o broșură „20 Cuvîntări“ și 8 exemplare

din biblioteca ante-alcoolică și D-l Iorgu Dumitrescu, o carte intitulată „Mântuirea Păcătoșilor.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, exprimă mulțămiri Academiei Române care a bine-voit a dăruii bisericeii din parochia Saraiu, județul Constanța, cărți în valoare de 121 lei și 70 bani precum și Domnului C. Sfetea, Librar din București care a donat tot acestei bisericeii cărți în valoare de 4 lei și 50 bani.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, exprimă mulțămiri D-lui C. Sfetea Librar din București, care a bine-voit a dona bibliotecii parohiale din parochia Saraiu, jud. Constanța, cărți în valoare de 48 lei, precum și D-lui Marin Părea, Librar din urbea Constanța, Țisul județ, care a donat cărți în valoare de 3 l. 50 b.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, exprimă mulțămiri locuitorilor Dimitrie Nicoră, Coliu Dragnea, Nicolae Nicoră, Constantin Nicoră și Nedi Dinu, cari au contribuit pentru cumpărarea unui Sf. Epitaf și a unei cădelnițe în valoare de 128 lei, pentru biserica Sf. Dimitrie din parochia Sariurt, jud. Tulcea; de asemenea și locuitorilor: Nicolov Petrov și Gheorghe Dragnea, cari au contribuit cu suma de 130 lei, pentru îngrădirea Sf. Prestol a vechii Bisericeii cu grilaj de fier.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, exprimă mulțămiri creștinilor: Preotul Sachelar Radu Ionescu, Ilie Trifon, Vasile Crăcană, Mina Ivanov, Timoș Alexe, Simion Denisov, Ivan Bâzgan, Radion Simionof, Theodor Mina Cononov, Constantin V. Crăcană, Lipat Gherasim, Gherasim Petrov, văduva Oxana Mina, Moise Mihaleiș, Ion N. Sibîșeanco, Dumitru Mina Ivanov, Ivanuș Savastian, Theodor Filip, Artimon Simionof, Theodor Savastian, Isac Serghiev, Nicolae N. Sibîșeanco, Constantin Ismailescu, Ivan Harolașca, Petru Maxim, Danil Ilcov, Ivan Savastian, Macar Aftenie, Taras Alexie, Andron Mina Conon, Petru Arcușencu, Mitea Tănase, Vasile V. Cracan, Ion Filip, Ivan Simion Denisov, Dumitru Crăcană, Ion T. Filip, Ivan Cacencu, Neculai Hordienicu, Vasile Petro, Simion Alexei, Ignat Artem, Iacob Petro M., Dimitrie Neculai, Ștefan Matei, Filip Moise, Samson Sevastian, Luca Serghie, Condrat Denisov, Dumitru Miclăuș, Dumitrache din Agighiol și Gheorghe Lungu, cari au contribuit cu suma de 169 lei și 30 bani, pentru îngrădirea cimitirului din cătunul Donovățul de sus, jud. Tulcea.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, exprimă mulțămiri locuitorului S. Leocă din parochia Islaz, județul Brăila, care a bine-voit a dăruii bisericeii din acea parochie, două foite de lână și cinci mușamale pentru acoperemîntul, meselor din Bisericea, în valoare de 40 l.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, aduce mulțămiri persoanelor mai jos notate cari au contribuit cu sumele prevădute în dreptul fie-căruia pentru podoba bisericeii parohiale „Prea Cuvioasa Paraschiva“ din urbea Galați și anume: D-na Ecaterina V. Poenaru, cu suma de 140 lei pentru spălatul și reparatul picturii icônelor: Sf. Mina și Maica Domnului. D-l Alexandru G. Jelescovicu cu suma de 84 lei pentru 14 kg., lumînări de cêră curată și întreg personalul bisericeii și epitropii respectiv cu suma de 60 lei pentru spălatul și reparatul picturii icônei Sfinții Impêrați Constantin și Elena.

D-na Păuna soția rēposatului preot Gh. Călugărescu a dăruit bisericeii din parohia Mierea Birnici cu hramul Sfinții Trei Ierarchi, jud. Dolj, un policandru în valôre de 300 lei, o cazanie ediția Sf. Siuod în valôre de 11 lei, douê perechi complete de veștimente bisericești. o masă pe sfinta masă, una pólă la iconostas, 4 perdele la icônele împêrâtești și 18 lumînări pentru policandru în valôre de 190 lei, veștimentele sunt lucrate de stofă națională. D-l Ion Bator a donat un Apostol în valôre de 13 lei. Preotul George Paonin un Epitrahil în valôre de 10 lei. Preotul Petre Georgescu o Evanghelie, 12 minee, o psaltire, un orologiu mic, un tipic bisericesc și o cădelniță, tôte în valôre de 179 lei, iar D-l Dumitrache Gavrilescu a donat bisericeii filinle cu hramul Intrarea în Biserică, douê candelile în valôre de 28 lei și D-l Ilie Cornilie Tânase a donat bisericeii filiale cu hramul Sf. Ion Botezătorul tot din acêstă parohie una linguriță de argint. Pentru care li se aduc mulțămiri publice.

Comitetul Redactor al acestei Reviste rógă cu tot dinadinsul pe Domniî abonati directi din țară și streinătate a înainta D-lui Casier al Revistei, Str. Muselor No. 24, costul abonamentului pe aniî neachitati, făcându-se cunoscut că nu li se va mai trimite Revista, celor care nu vor achita abonamentul.